

**Ocena programowa
Profil praktyczny**

Raport Samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy
Ul. Garbary 2, 85-229 Bydgoszcz

Nazwa ocenianego kierunku studiów: Turystyka i rekreacja

1. Poziom/y studiów: studia I i II stopnia
2. Forma/y studiów: stacjonarna, niestacjonarna
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{1,2}
nauki o zarządzaniu i jakości, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna,
nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o kulturze fizycznej

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Studia I stopnia

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
Nauki o zarządzaniu i jakości	132	73

Studia II stopnia

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
Nauki o zarządzaniu i jakości	102	85

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

---

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz.U. 2018poz. 1818.

² W okresie przejściowym do dnia 30 września 2019 uczelnie, które nie dokonały przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art.5 ust. 3 ustawy podają dane dotyczące dotychczasowego przyporządkowania kierunku do obszaru kształcenia oraz wskazania dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Studia I stopnia

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1	Geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	27	15
2	Nauki o komunikacji społecznej i mediach	11	6
3	Nauki o kulturze fizycznej	11	6

Studia II stopnia

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1	Geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	8	7
2	Nauki o komunikacji społecznej i mediach	5	4
3	Nauki o kulturze fizycznej	5	4

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Efekty uczenia się zakładane dla kierunku „turystyka i rekreacja”, studia pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym, prowadzonego przez Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy zostały szczegółowo określone w programie studiów, który stanowi załącznik do niniejszego raportu samooceny.

Efekty uczenia się dla kierunku studiów **TURYSTYKA I REKREACJA** nabór 2020/2021

Studia I stopnia – profil praktyczny

Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji – poziom 6

Tytuł zawodowy uzyskany przez absolwenta - licencjat

Przyporządkowanie efektów uczenia się do odpowiednich dyscyplin naukowych (w%)

DZIEDZINA NAUK SPOŁECZNYCH: 94%

nauki o zarządzaniu i jakości: 73

geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna: 15

nauki o komunikacji społecznej i mediach: 6

DZIEDZINA NAUK MED. I NAUK O ZDR.: 6%

W tym

nauki o kulturze fizycznej: 6

Symbol	Efekty uczenia się dla kierunku TURYSTYKA I REKREACJA Po ukończeniu studiów I stopnia na kierunku studiów TURYSTYKA I REKREACJA absolwent:	Kod składnika opisu Polskiej Ramy Kwalifikacji – charakterystyki szczegółowe P6S
WIEDZA		
K1_TIR_W01	ma podstawową wiedzę w zakresie najważniejszych problemów, miejsca i znaczenia nauk o turystyce i rekreacji w systemie nauk; ich specyfiki przedmiotowej, terminologicznej i metodologicznej, ich relacjach i powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi, zna pojęcia mające odniesienia do praktycznych zastosowań	P6S_WG
K1_TIR_W02	ma podstawową wiedzę o typowych dla turystyki i rekreacji rodzajach struktur i instytucji, w tym przyrodniczych, społecznych, kulturalnych, politycznych, ekonomicznych oraz ich podstawowych elementach, organizacji i funkcjonowaniu oraz relacjach zachodzących między nimi	P6S_WG
K1_TIR_W03	zna zasady funkcjonowania rynku turystycznego; ma podstawową wiedzę o podmiotach na nim działających oraz zakresie i sposobach ich działalności, zna relacje zachodzące między nimi, zna podstawowe zasady organizowania ruchu turystycznego, organizowania i realizowania imprez turystycznych i rekreacyjnych oraz obsługi klienta na poszczególnych etapach podróży	P6S_WG, P6S_WK
K1_TIR_W04	zna podstawowe funkcje turystyki i rekreacji oraz najważniejsze procesy i zjawiska społeczne, ekonomiczne, kulturowe, polityczne i inne uwarunkowania determinujące rozwój turystyki i rekreacji	P6S_WG, P6S_WK

K1_TIR_W05	ma wiedzę o człowieku, jego potrzebach i rodzajach zachowań społecznych, fizjologicznych, w tym o różnych formach i przejawach aktywności w turystyce i rekreacji oraz czynnikach je kształtujących	P6S_WG, P6S_WK
K1_TIR_W06	Zna podstawowe metody i narzędzia, w tym techniki pozyskiwania i przetwarzania danych pozwalające zrozumieć, opisać i interpretować zjawiska turystyczne i rekreacyjne, ich struktury i procesy w nich zachodzące	P6S_WG, P6S_WK
K1_TIR_W07	Ma podstawową wiedzę o normach i regułach organizujących wybrane struktury i organizacje turystyczne i rekreacyjne	P6S_WK
K1_TIR_W08	ma podstawową wiedzę o procesach kształtujących wybrane struktury, instytucje turystyczne i rekreacyjne oraz ich składowe, o przyczynach, przebiegu, skali i możliwych konsekwencjach tych zmian	P6S_WK
K1_TIR_W09	ma wiedzę o poglądach na temat wybranych struktur, zjawisk i procesów turystycznych i rekreacyjnych oraz ich historycznej ewolucji	P6S_WK
K1_TIR_W10	zna i rozumie podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności i prawa autorskiego	P6S_WK
K1_TIR_W11	zna ogólne zasady tworzenia i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości w szczególności organizowania i prowadzenia własnej działalności na rynku turystycznym	P6S_WK
UMIEJĘTNOŚCI		
K1_TIR_U01	potrafi prawidłowo interpretować zjawiska specyficzne, dla turystyki i rekreacji stanowiące podstawę organizacji i funkcjonowania systemu gospodarki turystycznej	P6S_UW
K1_TIR_U02	potrafi wykorzystać podstawową wiedzę teoretyczną do szczegółowego opisu i praktycznego analizowania jednostkowych procesów, zjawisk i podmiotów w mikro i makroskali	P6S_UW
K1_TIR_U03	potrafi właściwie analizować przyczyny i przebieg wybranych, specyficznych procesów i zjawisk związanych z rozwojem turystyki i rekreacji	P6S_UW
K1_TIR_U04	potrafi przewidywać możliwe skutki działania konkretnych procesów i zjawisk związanych lub wynikających z rozwoju turystyki i rekreacji wykorzystując podstawowe, metody i narzędzia	P6S_UW
K1_TIR_U05	posługuje się prawidłowo systemami normatywnymi i wybranymi normami oraz regułami (prawnymi, zawodowymi, moralnymi i in,) ułatwiającymi rozwiązywanie zadań podstawowych w działalności branży turystycznej i rekreacyjnej	P6S_UW
K1_TIR_U06	posiada umiejętność wykorzystania zdobytej wiedzy, z uwzględnieniem umiejętności nabytych podczas praktyki zawodowej	P6S_UW
K1_TIR_U07	posiada umiejętność analizy proponowanego rozwiązania konkretnych problemów i proponuje odpowiednie rozstrzygnięcia w tym zakresie, posiada umiejętność wdrażania proponowanych rozwiązań	P6S_UW
K1_TIR_U08	posiada umiejętność rozumienia i analizowania wybranych zjawisk społeczno-gospodarczych powiązanych z rozwojem funkcji turystycznej i rekreacyjnej, rozpatrywanym w różnych ujęciach przestrzennych	P6S_UW
K1_TIR_U09	przygotowuje opracowania wybranych, podstawowych problemów z zakresu turystyki i rekreacji z zachowaniem podstawowych metod pozyskiwania danych, ich przetwarzania i dokumentacji procesu poznawczego w języku polskim, z uwzględnieniem podstawowej terminologii w języku obcym	P6S_UK
K1_TIR_U10	posiada umiejętność przygotowania wystąpień ustnych, w j. polskim i obcym, w zakresie problemowym związanym z turystyką i rekreacją, dotyczących zagadnień szczegółowych, z wykorzystaniem	P6S_UK

	podstawowych ujęć teoretycznych, a także różnych źródeł i metod prezentacji danych	
K1_TIR_U11	ma umiejętności językowe w zakresie zagadnień związanych z turystyką i rekreacją, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego	P6S_UK
K1_TIR_U12	planuje i organizuje pracę indywidualną oraz potrafi współdziałać i pracować w zespole	P6S_UO
K1_TIR_U13	samodzielnie planuje i realizuje własne uczenie się przez całe życie	P6S_UU
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K1_TIR_K01	potrafi krytycznie oceniać swoją wiedzę i odbierane treści	P6S_KK
K1_TIR_K02	jest gotów do uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz korzystania z wiedzy ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	P6S_KK
K1_TIR_K03	jest gotów do wypełniania zobowiązań społecznych, współorganizowania działań na rzecz środowiska społecznego i interesu publicznego	P6P_KO
K1_TIR_K04	prawidłowo identyfikuje problemy etyczne, prawne, organizacyjne, związane z organizowaniem usług turystycznych i rekreacyjnych	P6S_KR
K1_TIR_K05	jest gotów do myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy	P6P_KO

**Efekty uczenia się dla kierunku studiów *TURYSTYKA I REKREACJA*
nabór 2020/2021**

Studia II stopnia – profil praktyczny

Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji – poziom 7

Tytuł zawodowy uzyskany przez absolwenta - magister

Przyporządkowanie efektów uczenia do dziedzin i dyscyplin naukowych (w%)

DZIEDZINA NAUK SPOŁECZNYCH: 96,0

w tym:

nauki o zarządzaniu i jakości: 85,0

geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna: 7,0

nauki o komunikacji społecznej i mediach: 4,0

DZIEDZINA NAUK MED. I NAUK O ZDR.: 4,0

W tym:

nauki o kulturze fizycznej: 4,0

Symbol	Efekty uczenia się dla kierunku <i>TURYSTYKA I REKREACJA</i> Po ukończeniu studiów II stopnia na kierunku studiów <i>TURYSTYKA I REKREACJA</i> absolwent:	Kod składnika opisu Polskiej Ramy Kwalifikacji – charakterystyki szczegółowe P7S
WIEDZA		
K2_TIR_W01	ma rozszerzoną wiedzę o miejscu i znaczeniu nauk o turystyce i rekreacji w systemie nauk; identyfikuje jej przedmiotowe i metodologiczne relacje z różnymi dziedzinami nauk oraz zna praktyczne zastosowania posługiwania się nimi	P7S_WG
K2_TIR_W02	ma rozszerzoną wiedzę o systemie turystyki, jego strukturze wewnętrznej i otoczeniu oraz relacjach w nim zachodzących; zna	P7S_WG

	wybrane koncepcje badawcze stosowane w studiach nad turystyką oraz zna możliwości posługiwania się nimi w praktyce	
K2_TIR_W03	ma pogłębioną wiedzę o zasadach funkcjonowania krajowego i międzynarodowego rynku turystycznego oraz relacjach występujących między podmiotami na nim funkcjonującymi, ma pogłębioną wiedzę dotyczącą organizowania, funkcjonowania i zarządzania przedsiębiorstwami turystycznymi i rekreacyjnymi w warunkach konkurencji rynkowej	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W04	ma wiedzę na poziomie pogłębionym o wybranych funkcjach turystyki i rekreacji, procesach społecznych i uwarunkowaniach determinujących rozwój turystyki i rekreacji oraz rządzących nimi prawidłowości	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W05	ma rozszerzoną wiedzę o człowieku jako podmiocie ruchu turystycznego i kreatorze funkcji turystycznej i rekreacyjnej, pogłębioną w odniesieniu do wybranych płaszczyzn aktywności człowieka w dziedzinie turystyki i rekreacji	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W06	ma pogłębioną wiedzę o metodach i instrumentach zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym i rekreacyjnym oraz zasadach planowania strategicznego w turystyce i rekreacji i modelach rozwoju turystyki i rekreacji	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W07	zna szczegółowe uregulowania prawne dotyczące organizowania i funkcjonowania przedsiębiorstw oferujących usługi i produkty turystyczne i rekreacyjne, instytucji lokalnych i regionalnych rozwijających turystykę i rekreację	P7S_WK
K2_TIR_W08	ma poszerzoną wiedzę o zmianach zachodzących w popycie turystycznym i rekreacyjnym oraz zna konsekwencje tych zmian dla podaży turystycznej	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W09	zna przyrodnicze, społeczne, gospodarcze i polityczne bariery rozwoju turystyki i rekreacji	P7S_WK
K2_TIR_W10	zna zasady korzystania z dóbr materialnych i intelektualnych z zachowaniem zasad ochrony własności przemysłowej i praw autorskich oraz zasady zarządzania zasobami własności intelektualnej i korzystania z zasobów informacji patentowej	P7S_WK
K2_TIR_W11	zna zasady tworzenia i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości, w szczególności techniki komunikacji z klientem, tworzenia biznesplanu, narzędzia marketingowe, promocji i informacji	P7S_WK
UMIEJĘTNOŚCI		
K2_TIR_U01	potrafi dokonać obserwacji, analizy i interpretacji zjawisk zachodzących w czasie wolnym oraz wyjaśnia relacje między zjawiskami społecznymi (kulturowymi, politycznymi, prawnymi, gospodarczymi) zachodzącymi w związku z rozwojem aktywności turystycznej i rekreacyjnej społeczeństw, umie dokonać oceny tych zjawisk	P7S_UW
K2_TIR_U02	potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną i ocenić jej przydatność do opisu i analizowania przyczyn i przebiegu procesów i zjawisk zachodzących w turystyce i rekreacji oraz potrafi formułować własne opinie i dobierać krytycznie dane i metody analiz	P7S_UW
K2_TIR_U03	potrafi szczegółowo analizować przyczyny i przebieg specyficznych procesów i zjawisk związanych z funkcjonowaniem podmiotów turystycznych i rekreacyjnych lub rozwojem turystyki i rekreacji, analizuje je i interpretuje, formułuje hipotezy, sądy i wnioski na ich temat	P7S_UW
K2_TIR_U04	potrafi planować działania rozwojowe w dziedzinie turystyki i rekreacji z wykorzystaniem zaawansowanych technik i narzędzi badawczych, przewidując możliwe skutki tych działań	P7S_UW

K2_TIR_U05	sprawnie posługuje się normami prawnymi, etycznymi, zawodowymi organizującymi działalność przedsiębiorstw turystycznych i podmiotów oferujących usługi rekreacyjne, ma rozszerzoną umiejętność posługiwania się w praktycznych zastosowaniach systemami normatywnymi	P7S_UW
K2_TIR_U06	posiada umiejętność wykorzystania zdobytej wiedzy w różnych zakresach i formach, rozszerzoną o krytyczną analizę skuteczności i przydatności stosowanej wiedzy	P7S_UW
K2_TIR_U07	posiada umiejętność samodzielnego proponowania rozwiązań dla wybranego problemu i przeprowadzenia procedury ich wdrożenia	P7S_UW
K2_TIR_U08	posiada umiejętność rozumienia i analizowania wybranych zjawisk społecznych, gospodarczych, kulturowych i przyrodniczych w ramach turystyki i rekreacji, rozpatrywanych w różnych ujęciach przestrzennych, rozszerzoną o umiejętność pogłębionej teoretycznej oceny tych zjawisk w wybranych obszarach, z zastosowaniem metody badawczej, formułuje wnioski i proponuje rozwiązania o charakterze praktycznym	P7S_UW
K2_TIR_U09	współdziała z innymi osobami w ramach prac zespołowych i podejmuje wiodącą rolę w zespołach	P7S_UO
K2_TIR_U10	samodzielnie planuje i realizuje własne uczenie się przez całe życie i ukierunkowuje innych w tym zakresie	P7S_UU
K2_TIR_U11	posługuje się językiem obcym na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego oraz specjalistyczną terminologią z zakresu turystyki i rekreacji	P7S_UK
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K2_TIR_K01	jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści	P7S_KK
K2_TIR_K02	uznaje znaczenie wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych, korzysta z wiedzy ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	P7S_KK
K2_TIR_K03	wykazuje postawy prospołeczne, działa zgodnie z normami organizacyjnymi, etycznymi, prawnymi itp. obowiązującymi w różnych sferach działalności turystycznych i rekreacyjnych	P7S_KO
K2_TIR_K04	umie uczestniczyć w przygotowaniu projektów skierowanych na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji przewidując wielokierunkowe skutki swojej działalności	P7S_KO, P7S_KR
K2_TIR_K05	myśli i działa w sposób przedsiębiorczy	P7S_KO

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
xxx	dr/docent/Dyrektor Katedry Gospodarki Turystycznej
xxx	dr hab./prof. WSG
xxx	dr/ docent / Dyrektor Instytutu Ekonomii i Zarządzania/nauczyciel akademicki
xxx	dr/docent/nauczyciel akademicki
xxx	dr/adiunkt/nauczyciel akademicki
xxx	mgr/ Dyrektor Działu Kształcenia
xxx	mgr/asystent/nauczyciel akademicki

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	4
Wskazówki ogólne do raportu samooceny	11
Prezentacja uczelni	12
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym	
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	14
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	21
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	29
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	34
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	38
Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne	41
Rozwój i doskonalenie infrastruktury	45
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	46
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	51
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	59
Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia	59
Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów	62
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	64
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	66
Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu studiów	66
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	71

Wskazówki ogólne do raportu samooceny

Raport samooceny przygotowywany przez uczelnię jest jednym z podstawowych źródeł informacji wykorzystywanych przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w procesie oceny programowej. Jego głównym celem jest prezentacja koncepcji i programu studiów, uwarunkowań jego realizacji oraz miejsca i roli kształcenia w otoczeniu społecznym i gospodarczym, w odniesieniu **do szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia** określonych w załączniku do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także refleksja nad stopniem spełnienia tych kryteriów.

Istotnymi cechami raportu samooceny jest analityczne i autorefleksyjne podejście do prezentowanych w nim treści oraz poparcie przedstawianych w raporcie aspektów programu studiów i jego realizacji specyficznymi przykładami stosowanych rozwiązań, ze szczególnym uwzględnieniem wyróżniających je cech oraz dobrych praktyk. Raport powinien być zwięzły, w części I jego objętość nie powinna przekraczać 40 000 znaków.

We wzorze raportu samooceny zawarte zostały wskazówki mówiące o tym, co warto rozważyć i do czego odnieść się w raporcie. Zwrócono w nich uwagę na te elementy, odpowiadające szczegółowym kryteriom oceny programowej i przyjętym standardom jakości, do których odniesienie się umożliwi dokonanie pełnej samooceny, a następnie przeprowadzenie rzetelnej oceny przez zespół oceniający PKA.

Wskazówek tych nie należy traktować jako obligatoryjnych dla uczelni przygotowującej raport samooceny. Uczelnia w samoocenie każdego kryterium ma prawo w pełni autonomicznie przedstawiać kluczowe czynniki uwiarygadniające jego spełnienie. Wyłącznym celem wskazówek jest pomoc w zrozumieniu istoty każdego z kryteriów, wskazanie informacji najważniejszych dla procesu oceny oraz zainspirowanie do formułowania pytań, na które warto poszukiwać odpowiedzi w procesie samooceny i opracowywania raportu, a także w celu doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku.

Należy pamiętać, że zgodnie z § 17 ust. 3 statutu PKA z dnia 13 grudnia 2018 r., Uczelnia powinna opublikować raport samooceny na swej stronie internetowej przed wizytacją zespołu oceniającego.

Prezentacja uczelni

Wyższa Szkoła Gospodarki jest niepubliczną szkołą wyższą, działającą od 1999 r. Uczelnia posiada uprawnienia do prowadzenia kształcenia: 1) na osiemnastu kierunkach studiów pierwszego stopnia (administracja, budownictwo, dietetyka, ekonomia, filologia, fizjoterapia, informatyka, mechatronika, inżynieria mechatroniczna, logistyka, pedagogika, pielęgniarstwo, przemysły kreatywne, turystyka i rekreacja, wychowanie fizyczne, zarządzanie, zarządzanie i inżynieria produkcji) 2) na sześciu kierunkach studiów drugiego stopnia (ekonomia, turystyka i rekreacja, mechatronika, pedagogika, pielęgniarstwo, zintegrowany system bezpieczeństwa) oraz 3) na trzech kierunkach jednolitych studiów magisterskich (fizjoterapia, psychologia i pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna).

Wszystkie kierunki studiów realizują profil praktyczny. Wiodącymi dziedzinami wiedzy, do których przypisano efekty uczenia się są nauki społeczne, następnie nauki medyczne i nauki o zdrowiu oraz nauki inżyniersko-techniczne.

Zgodnie z obowiązującą misją, Uczelnia w aspekcie funkcjonalnym wzoruje się na modelu tzw. uniwersytetu przedsiębiorczości (badania naukowe, kształcenie, przedsiębiorczość akademicka) i uczelni zaangażowanej, a w aspekcie zarządczym odwołuje się do modelu organizacji „uczącej się”.

Uczelnia wyróżnia się dwoma atrybutami: 1) silnymi więziami z otoczeniem społeczno-gospodarczym i ukierunkowaniem na poszukiwanie nisz i obszarów życia społecznego i gospodarczego, które wymagają wsparcia w działaniach modernizacyjnych. 2) umiędzynarodowieniem wszelkich działań i procesów w zakresie kształcenia i badań naukowych, co przejawia się w tworzeniu międzynarodowego środowiska studentów, pracowników i partnerów biznesowych Uczelni. Relacje Uczelni z biznesem wyróżniają się na tle typowych rozwiązań w tym zakresie. Znajduje to odzwierciedlenie w potencjale badawczo-rozwojowym. Dzięki silnym więziom z otoczeniem społeczno-gospodarczym wzmocnił się kapitał relacyjny Uczelni, co przekłada się na wspólnie podejmowane inicjatywy B+R Uczelni z podmiotami gospodarczymi, samorządowymi i innymi. Uczelnia zrealizowała 250 projektów europejskich, badawczo-rozwojowych i innowacyjnych na łączną wartość ponad 110 mln zł dla 22 000 beneficjentów. Współpraca z przedsiębiorcami obejmuje również realizację ponad 250 voucherów badawczych i bonów na innowacje. WSG jest pionierem w prowadzeniu działań dotyczących klasteringu, w tym międzynarodowego (Unia Europejska, Ukraina, Rosja, Gruzja, Kazachstan, Czarnogóra, Turcja, Macedonia, Mongolia, Zambia) z partnerami samorządowymi i biznesowymi. Uczelnia w 2019r. uzyskała akredytację Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii dla Laboratorium inLAB jako Ośrodka Innowacji świadczącego usługi proinnowacyjne. Wyższa Szkoła Gospodarki intensywnie współpracuje z lokalnym środowiskiem społeczno-gospodarczym w celu dopasowania oferty studiów do lokalnych potrzeb oraz pobudzania, stymulowania i oddziaływania na rozwój społeczno-gospodarczy, w tym na rozwój kultury. W ramach Uczelni funkcjonuje Konwent, w skład którego wchodzi przedstawiciele wiodących w regionie i kraju firm i organizacji gospodarczych, samorządów zawodowych, a także reprezentanci samorządu terytorialnego, państwowych jednostek organizacyjnych i NGO. Uczelnia jest też miejscem licznych wydarzeń i konferencji naukowych, popularnonaukowych i branżowych. Kładzie się także nacisk na podnoszenie aktywności studentów i przedsiębiorczości akademickiej. Dużą rolę w tym zakresie spełnia tzw. Studencka Strefa Biznesowa i Akademicka Przestrzeń Kulturalna. Koordynacją tych działań zajmuje się Samorząd Studentów WSG. Około 94% naszych absolwentów znajduje zatrudnienie (na podstawie rejestru ZUS - Raport losów absolwentów).

Uczelnia dąży do coraz większego umiędzynarodowienia, zarówno oferty edukacyjnej obecnie (3 programy studiów w języku angielskim) jak i zwiększenia odsetka cudzoziemców wśród kadry i studentów. WSG jest najchętniej wybieraną uczelnią w województwie kujawsko-pomorskim przez

studentów zagranicznych (Urząd Statystyczny w Bydgoszczy - Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych). Od wielu lat Uczelnia prowadzi współpracę z partnerami zagranicznymi, zarówno uczelniami jak i przedsiębiorstwami (m.in. w ramach programów: Visiting Professors, Erasmus+, organizacji studenckich praktyk zawodowych), wzmacniając potencjał kadrowy Uczelni i jej ofertę edukacyjną poprzez urozmaicenie programu i form prowadzonych zajęć. Działania te zostały docenione dwiema akredytacjami międzynarodowymi „Najwyższe wskaźniki mobilności międzynarodowej w regionie Erasmus (od 2005r.) i Copernicus (od 2018r.)”. Uczelnia jest obecnie w procesie akredytowania przez dwie międzynarodowe instytucje: Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities (ACEEU) (Instytucja przeprowadza proces ewaluacji w zakresie przyznania Uczelni certyfikatu Uniwersytetu Zaangażowanego), THE-ICE – International Centre of Excellence in Tourism and Hospitality Education Accreditation (Instytucja przeprowadza ocenę kierunku studiów „turystyka i rekreacja”).

Cechą wyróżniającą Uczelnię jest również: 1) jej sieciowy charakter (centralna siedziba- campus w Bydgoszczy i 7 filii, 2) intensywny rozwój usług społecznych (żłobek i przedszkole akademickie, Dzielne Domy Pobytu, sieć ponad 50 Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Jadłodzielnie).

Kształcenie na poszczególnych kierunkach studiów jest realizowane przez Instytuty lub Katedry. Na kierunku „turystyka i rekreacja” (DSW-3-4003-292/JP/03; uchwała PKA nr 402/2004 z dnia 27 maja 2004, decyzja Ministra Edukacji Narodowej i Sportu – DSW – 3 – 4001 -657 – Eko/04) jest to Katedra Gospodarki Turystycznej.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Koncepcja kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” o profilu praktycznym jest zgodna z misją Uczelni, w myśl której „Uczelnia działa w oparciu o koncepcję uniwersytetu przedsiębiorczości i uczelni zaangażowanej w modelu organizacji uczącej się”. Zgodnie z jej brzmieniem Uczelnia kładzie bardzo duży nacisk na rozwój przedsiębiorczości akademickiej, wspiera zaangażowanie pracowników i studentów w działalność gospodarczą i szeroko pojętą przedsiębiorczość. Założeniem przy opracowywaniu koncepcji kształcenia było tworzenie programów i form kształcenia studentów odpowiadających na potrzeby przedsiębiorców i rynku pracy. Ponadto koncepcja kształcenia uwzględnia współpracę i partnerstwo z przedstawicielami kierownictwa przedsiębiorstw, w tym włączenie ich w proces tworzenia oferty edukacyjnej, efektów i programów studiów na kierunku „turystyka i rekreacja” a także ich uczestnictwo w procesie dydaktycznym (np. prowadzenie zajęć praktycznych i zajęć eksperckich). Podstawę doboru treści programowych stanowi wiedza oraz umiejętności, które zostały określone na podstawie aktualnych osiągnięć nauki w relacji do potrzeb zgłaszanych przez pracodawców. Opinia w wyżej wymienionym zakresie została wyrażona m.in. przez przedstawicieli Konwentu Uczelni (takich jak: Bohema Boutique Hotel & Spa wraz z siecią restauracji, firma POLWELL, Kujawsko - Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Centrum Doradztwa Kosieniak i Partnerzy, Centrum Medyczne Gizińscy, Grupa Polska Press, Centrum Artystyczne ELJAZZ, oraz firmy i instytucje z branży turystycznej współpracujące z Katedrą Gospodarki Turystycznej (w tym m.in.: Polską Izbą Turystyki, Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną, City Hotel w Bydgoszczy, Związkiem Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, BKS Visła, Basket 25, Edutraveler.pl, ADMAR Mariusz Marszałski).

Konsultacje z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego odnosiły się przede wszystkim do kierunkowych i przedmiotowych efektów uczenia się oraz specjalnościowych, a także programu praktyk zawodowych. Ich celem był dobór i wyrażenie opinii nt.:

- powiązania kierunkowych efektów uczenia się z treściami i formami zajęć,
- wpływu efektów i treści na kształtowanie umiejętności praktycznych.

Opinia pracodawców, zgodnie z koncepcją kształcenia, miała także kluczowy wpływ na ukierunkowanie programu studenckich praktyk zawodowych.

W dokumencie „Strategia Rozwoju Uczelni na lata 2018-2020” ([Uchwała Kolegium WSG z dnia 13 czerwca 2018 roku w sprawie: przyjęcia „Strategii Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy na lata 2018-2022”](#)) w obszarze rozwoju oraz relacji z otoczeniem, przyjęto jako priorytet III „Rozwój przedsiębiorczości akademickiej”. Wyrazem rozwoju przedsiębiorczości akademickiej jest tworzenie firm typu spin-off oraz spin-out przez pracowników, studentów oraz absolwentów (w przypadku kierunku „turystyka i rekreacja” – Edutraveler.pl). Uczelnia posiada jednostki organizacyjne w ramach struktury organizacyjnej, które służą transferowi oraz dyfuzji wiedzy, m.in. Biuro Karier, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości czy Innowacyjne Laboratorium Współpracy Nauki i Biznesu „inLAB”. Tym samym zaangażowanie Uczelni w tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości akademickiej na płaszczyźnie projektowej we współpracy z podmiotami zewnętrznymi widoczne jest w wielu działaniach i spójne z koncepcją kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja”.

Zakładane efekty uczenia się dla kierunku „turystyka i rekreacja” (studiów zarówno I, jak i II stopnia) są pochodne względem efektów uczenia się określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14.11.2018 roku w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla

kwalifikacji na poziomach 6–8 Polskiej Ramy Kwalifikacji. Efekty uczenia się na kierunku „turystyka i rekreacja” zostały pozytywnie [zaopiniowane przez Samorząd Studencki WSG](#) i przyjęte [Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 30 czerwca 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia programów studiów](#).

Zakładane efekty uczenia były także przedmiotem konsultacji z przedstawicielami pracodawców, pracownikami (w ramach zebrań Katedry Gospodarki Turystycznej), a także z przedstawicielami studentów i absolwentów. Uzyskane opinie potwierdziły trafność sformułowanych efektów uczenia się. Tak przyjęte efekty stały się podstawą programów studiów na obydwu poziomach kształcenia i dla wszystkich specjalności.

Studia I i II stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” o profilu praktycznym zmierzają do ukształtowania u studentów postawy przedsiębiorczości i zaangażowania w życie publiczne. Zakłada się, że absolwenci będą podejmowali wyzwania społeczne i gospodarcze w trakcie działalności zawodowej przy zachowaniu norm i wartości ogólnoludzkich, w duchu odpowiedzialności, poszanowania godności osobowej człowieka i tolerancji.

Powyższe założenie znajduje odzwierciedlenie w programie studiów, a także w tworzeniu przez Uczelnię warunków sprzyjających rozwijaniu takich postaw.

Studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów i kończą się nadaniem tytułu zawodowego licencjata. Specjalności, które zostały uruchomione w roku akademickim 2020/2021 to: *hotelarstwo i gastronomia*, *e-marketing*, *turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem* (prowadzona w j. polskim i w j. angielskim: *International tourism and hospitality management*).

Absolwent na specjalności *Hotelarstwo i gastronomia* zdobywa wiedzę i umiejętności zawodowe w zakresie organizowania i prowadzenia usług hotelarskich i gastronomicznych zgodnie z europejskimi standardami jakościowymi. Zna obowiązujące w Polsce i UE normy prawne, etyczne i technologiczne regulujące tego typu usługi i działalność podmiotów je świadczących. W szczególności posiada wiedzę na temat projektowania, organizacji i wyposażenia przedsiębiorstw hotelarskich i gastronomicznych, jakościowych standardów i procedur obsługi gości, techniki i technologii gastronomicznej, planowania żywienia dostosowanego do indywidualnych potrzeb konsumenta oraz doboru optymalnych strategii marketingowych na rynku usług hotelarskich i gastronomicznych. Specjalność wyposaża absolwenta w podstawową wiedzę i umiejętności z zakresu zarządzania. Absolwent potrafi zidentyfikować i analizować uwarunkowania i bariery na rynku wpływające na efektywność funkcjonowania podmiotów świadczących usługi hotelarskie i gastronomiczne, ocenia efektywność różnych wariantów rozwiązań konkretnych problemów decyzyjnych oraz wybiera warianty optymalne, zna i stosuje podstawowe metody, techniki i narzędzia pozyskiwania oraz analizy danych służących ocenie otoczenia rynkowego, zaopatrzonej również został w umiejętność prowadzenia podstawowej analizy kosztów prowadzenia działalności hotelarskiej i gastronomicznej (Revenue Management). Absolwent specjalności hotelarstwo i gastronomia w toku studiów nabywa szereg istotnych umiejętności zawodowych, które pozwalają mu na podejmowanie aktywności zawodowej w zakresie: kompleksowego świadczenia usług hotelarskich lub gastronomicznych (prowadzenie własnej działalności gospodarczej), profesjonalnej obsługi klienta w hotelarstwie i gastronomii (na różnych stanowiskach, działach, pionach), podejmowanie ścieżki kariery menadżerskiej w branży turystycznej, hotelarskiej i gastronomicznej.

W przypadku specjalności *E-marketing* celem kształcenia jest przygotowanie studenta do aktywności zawodowej na turystycznym rynku *E-commerce*. Absolwent posiada praktyczną, kompleksową wiedzę oraz specjalistyczne umiejętności w zakresie zastosowań nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w komunikacji marketingowej oraz wykorzystania narzędzi i technik marketingu internetowego w osiągnięciu przez firmy trwałej przewagi konkurencyjnej na współczesnym rynku.

Absolwent zostaje wyposażony w wiedzę na temat uwarunkowań oraz zastosowania Internetu w marketingu, zna i posługuje się modelami biznesowymi e-commerce, zna założenia komunikacji marketingowej w Internecie oraz posiada umiejętność wykorzystania w praktyce wybranych, stosowanych w niej narzędzi. Ponadto – zna podstawowe techniki sprzedażowe, potrafi analizować specyfikę funkcjonowania społeczności internetowych i posługiwać się podstawowymi metodami, narzędziami i technikami w celu analizy zachowań konsumenckich i decyzji zakupowych w Internecie. Posiada także podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie tworzenia strategii marketingowej firmy w Internecie. W toku prowadzonych w ramach specjalności zajęć praktycznych absolwent nabywa istotne umiejętności, ułatwiające zastosowanie Internetu w biznesie, tj.: umiejętność planowania, organizowania i realizowania działań z zakresu marketingu internetowego oraz promocji reklamy, a także dokonywania oceny ich skuteczności, prowadzenia badań konsumentów, umiejętność projektowania stron internetowych oraz ich pozycjonowania oraz umiejętność badania potrzeb i preferencji docelowych użytkowników stron WWW (analizowanie użyteczności witryn internetowych – podstawy UX). Absolwent w oparciu o zdobytą na specjalności wiedzę i umiejętności jest przygotowany do efektywnej pracy na rzecz różnych firm, instytucji i przedsiębiorstw działających na turystycznym rynku produktów i usług e-commerce oraz w systemie promocji i informacji turystycznej, w tym w zakresie budowania ich przewag konkurencyjnych w Internecie (touroperatorzy, biura podróży, usługi hotelarskie i gastronomiczne, organizatorzy turystyki biznesowej, organizatorzy turystyki uzdrowskiej, firmy reklamowo-promocyjne, działy promocyjne jednostek samorządu terytorialnego).

Absolwent na specjalności *Turystyka Międzynarodowa i Zarządzanie Hotelarstwem* (prowadzona w j. polskim i w j. angielskim pod nazwą: *International tourism and hospitality management*) zdobywa wiedzę i umiejętności praktyczne w zakresie organizowania i prowadzenia obsługi międzynarodowego ruchu turystycznego zgodnie z europejskimi standardami jakości świadczenia takich usług, a także zarządzania przedsiębiorstwami świadczącymi usługi hotelarskie w warunkach konkurencyjnego rynku. W toku studiów absolwent tej specjalności nabywa podstawową wiedzę o nowoczesnych metodach organizacji i zarządzania w gospodarce turystycznej, uwarunkowaniach potencjałowych i mechanizmach organizowania usług turystycznych oraz realiach rynkowych funkcjonowania przedsiębiorstw turystycznych w wymiarze międzynarodowym, a także na temat środowiskowych, ekonomicznych, politycznych i międzykulturowych uwarunkowań prowadzenia biznesu na rynku globalnym. Jest wyposażony w umiejętności planowania i realizacji przedsięwzięć służących rozwojowi turystyki przyjazdowej i wyjazdowej oraz ma zdolności kierowania nimi – posiada podstawową wiedzę z zakresu zarządzania podmiotami świadczącymi usługi turystyczne, ocenia efektywność różnych wariantów rozwiązań konkretnych problemów decyzyjnych oraz wybiera warianty optymalne, zna i stosuje podstawowe metody, techniki i narzędzia pozyskiwania oraz analizy danych służących ocenie otoczenia rynkowego podmiotów świadczących usługi turystyczne w tym w szczególności stosowane w podejmowaniu strategicznych decyzji w działalności podmiotów hotelarskich. Zna w praktyce obowiązujące w Polsce i UE normy prawne, etyczne i technologiczne organizujące działalność wybranych podmiotów branży turystycznej i prowadzenie obsługi turystów w turystyce krajowej i międzynarodowej. Absolwent specjalności *Turystyka Międzynarodowa i Zarządzanie Hotelarstwem* w praktyce stosuje podstawowe rozwiązania, metody, techniki i narzędzia marketingu w celu optymalizacji oferty i jej dostosowania do indywidualnych potrzeb turysty. Posiada podstawową wiedzę i umiejętności praktyczne niezbędne do prowadzenia działań w zakresie organizacji i animacji imprez turystyczno-rekreacyjnych, w tym obsługi klienta, pilotażu i przewodnictwa turystycznego, prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych.

Absolwent specjalności *Turystyka Międzynarodowa i Zarządzanie Hotelarstwem* jest przygotowany do pracy w przedsiębiorstwach i firmach turystycznych zajmujących się obsługą międzynarodowego ruchu turystycznego, hotelach i biurach podróży, ośrodkach wypoczynkowych i uzdrowiskowych, w międzynarodowych firmach transportowych, może też podejmować zatrudnienie w jednostkach administracji samorządowej odpowiedzialnych za rozwój turystyki i promocji turystycznej. Absolwent gotowy jest także do rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości na rynku turystycznym.

Podsumowując, po ukończeniu studiów I stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” absolwent, na podstawie nabytej wiedzy, umiejętności oraz nabytych kompetencji społecznych, jest przygotowany do racjonalnego działania i podejmowania decyzji organizacyjnych i zarządczych, zarówno w miejscu pracy, jak i poza nim. Zna podstawowe metody, techniki oraz narzędzia pozyskiwania i analizy danych oraz potrafi wykorzystać je do rozwiązania konkretnych problemów decyzyjnych. Ponadto, w odpowiedni sposób identyfikuje prawidłowości występujące we współczesnej gospodarce turystycznej, zarówno na szczeblu mikroekonomicznym, jak i makroekonomicznym. Osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się na studiach I stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” daje absolwentom szereg możliwości zawodowych m.in. takich, jak: praca na stanowiskach średniego szczebla kierowniczego w podmiotach świadczących usługi obsługi ruchu turystycznego, hotelarskie i gastronomiczne, w podmiotach touroperatorskich działających na rynku krajowym i zagranicznym, biurach i agencjach podróży, biurach turystyki biznesowej i kongresowej, ośrodkach wypoczynkowych i obiektach świadczących usługi uzdrowiskowe oraz spa i wellness, krajowych i międzynarodowych firmach transportowych, organizacjach turystycznych, podmiotach świadczących usługi informacyjno-promocyjne, jak również w organach administracji rządowej i samorządowej w zakresie organizacji i rozwoju gospodarki turystycznej. Poza rozwojem zawodowym uzyskanie tytułu zawodowego licencjata uprawnia również do podjęcia kształcenia na kolejnym poziomie studiów

Studia drugiego stopnia trwają 4 semestry i kończą się nadaniem tytułu zawodowego magistra. Specjalności, które zostały uruchomione w roku akademickim 2020/2021, to: *Zarządzanie i marketing w turystyce*, *Menadżer sportu*.

Intencją studiów na specjalności *Zarządzanie i Marketing w turystyce* jest przygotowanie specjalistycznych kadr gotowych do prowadzenia efektywnego zarządzania przedsięwzięciami o różnej skali w gospodarce turystycznej, posiadających pogłębioną wiedzę i umiejętności w zakresie zastosowań nowoczesnych koncepcji zarządzania strategicznego w biznesie turystycznym, w tym w szczególności zarządzania marketingowego. Osoba, która ukończyła specjalność potrafi rozwiązywać problemy decyzyjne w warunkach niepełnej informacji gospodarczej. Absolwent w szczególności posiada rozszerzoną wiedzę teoretyczną i wybraną praktyczną z zakresu nauk o zarządzaniu i nauk pokrewnych dotyczącą istoty, prawidłowości i problemów funkcjonowania organizacji w sektorze turystycznym - zna współczesne orientacje i koncepcje zarządzania i marketingu, ma świadomość wpływu zmian w otoczeniu na proces zarządzania i strukturę organizacyjną przedsiębiorstw. Absolwent posiada rozległą i pogłębioną wiedzę o zasadach i uwarunkowaniach funkcjonowania krajowego i międzynarodowego rynku turystycznego oraz relacjach pomiędzy podmiotami występującymi w systemie turystyki, zna normy prawa cywilnego i handlowego mające wpływ na funkcjonowanie podmiotów gospodarczych na rynku, ma świadomość potrzeb stosowania podejścia zrównoważonego w organizacji przedsięwzięć na rynku turystycznym oraz rozumie znaczenie społecznej odpowiedzialności biznesu. Posiada pogłębioną wiedzę w zakresie zasad polityki turystycznej, jej metod oraz instrumentów wpływu stosowanych w celu koordynowania rozwoju podmiotów systemu gospodarki turystycznej.

Podczas zajęć praktycznych absolwent rozwija szereg kompetencji menadżerskich – posiada umiejętność krytycznej analizy oraz interpretacji zjawisk i procesów społeczno-gospodarczych wpływających na rozwój turystyki w skali mikro i makro, stosuje w praktyce metody i techniki podejmowania decyzji strategicznych i taktyczno-operacyjnych w zakresie zarządzania marketingowego, projektuje strategie marketingowe wykorzystując umiejętności badawcze w zakresie obserwacji zjawisk i procesów zarządczych w organizacji. Jednocześnie posiada umiejętność skutecznego komunikowania się i negocjowania oraz pracy zespołowej. Absolwent studiów II-go stopnia na specjalności *Zarządzanie i Marketing w turystyce* jest przygotowany do pracy na stanowiskach kierowniczych i doradczych oraz do samodzielnego podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej na rynku turystycznym. Nabyta wiedza praktyczna i umiejętności o charakterze menadżerskim pozwalają mu w szczególności na podejmowanie aktywności zawodowej w przedsiębiorstwach świadczących kompleksowo usługi turystyczne, ponadto jako specjalista w zakresie marketingu w jednostkach zajmujących się organizacją i obsługą ruchu turystycznego, w organach administracji rządowej i samorządowej w zakresie organizacji i rozwoju gospodarki turystycznej, w organizacjach społecznych, stowarzyszeniach i instytucjach upowszechniania turystyki. Przygotowanie wykwalifikowanej kadry specjalistów z zakresu zarządzania organizacjami i obiektami sportowymi, zapewniających sprawną i efektywną realizację celów organizacji, przy uwzględnieniu realiów rynkowych jest głównym celem kształcenia na specjalności *Menadżer sportu*. Absolwent studiów II stopnia specjalności *Menadżer sportu* posiada pogłębioną wiedzę teoretyczną i praktyczną z zakresu nauk o zarządzaniu i marketingu umożliwiającą rozpoznawanie, analizowanie i wyjaśnianie zjawisk i praw gospodarczych zachodzących w organizacjach zajmujących się organizowaniem i rozwojem sportu, jak również w ich otoczeniu rynkowym. Potrafi zastosować wiedzę teoretyczną do rozwiązywania praktycznych problemów zarządzania oraz podejmowania decyzji w działalności w sektorze sportu. Jest przygotowany do zarządzania zasobami ludzkimi, skutecznego zarządzania relacjami z różnymi grupami interesariuszy organizacji sportowych (komunikowania się, negocjowania) oraz pracy w zespole. Zna specyfikę funkcjonowania klubów sportowych, ośrodków sportu i rekreacji oraz obiektów sportowych oraz zarządzania tego typu podmiotami i ich infrastrukturą. Posiada pogłębioną wiedzę z zakresu prawa sportowego i polityki sportowej, zna i analizuje uwarunkowania rozwoju sportu i rekreacji w Polsce i UE, zna i stosuje w praktyce normy organizacyjne i regulacje prawne dotyczące zapewniania bezpieczeństwa imprez sportowych, organizuje i animuje imprezy sportowe, posiada wiedzę o źródłach finansowania działalności sportowej oraz jest przygotowany do pozyskiwania środków finansowych na rozwój organizacji. Absolwent tej specjalności jest przygotowany do podjęcia pracy w organizacjach sportowych na stanowiskach zarządczych różnego szczebla, jak również do wypełniania szeregu zadań zawodowych w obsłudze klienta, działach ds. marketingu i promocji, w klubach i związkach sportowych, ośrodkach sportu i rekreacji, działach sponsoringu i marketingu firm komercyjnych, a także komórkach organizacyjnych odpowiedzialnych za sport w jednostkach samorządu terytorialnego. Absolwent jest także przygotowany do rozwijania własnej przedsiębiorczości w sferze organizacji sportu i rekreacji.

Podsumowując, po zakończeniu studiów II stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” absolwent na podstawie osiągniętych efektów uczenia się jest przygotowany do pracy na stanowiskach samodzielnych kierowniczych i doradczych oraz do samodzielnego podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej na rynku turystycznym. Potrafi zapewnić sprawną i efektywną realizację celów organizacji, przy uwzględnieniu realiów rynkowych. Posługuje się podejściem i nowoczesnymi metodami zarządzania strategicznego, analizuje różnorodne dane i uwarunkowania otoczenie biznesu turystycznego w celu podejmowania praktycznych decyzji. Jest przygotowany do zarządzania zespołem, prowadzenia negocjacji i sprawnego komunikowania z interesariuszami.

Osiągnięcie efektów uczenia się na studiach II stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” daje absolwentom możliwości prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej lub zatrudnienia m.in. na stanowiskach o charakterze menedżerskim, w różnych przedsiębiorstwach świadczących usługi turystyczne (w tym hotelarskich), jako specjalista w zakresie marketingu w podmiotach zajmujących się organizacją i obsługą ruchu turystycznego, w instytucjach i podmiotach zajmujących się organizacją sportu i rekreacji, w organach administracji rządowej i samorządowej w zakresie organizacji i rozwoju gospodarki turystycznej, instytucjach i podmiotach zajmujących się marketingiem turystycznym, informacją i promocją turystyczną.

Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów I stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja”, wynikające z koncepcji kształcenia, poziomu i profilu kształcenia, obejmują łącznie 29 efektów, w tym 11 z zakresu wiedzy, 13 w zakresie umiejętności oraz 5 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty te odpowiadają poziomowi 6 PRK i przyporządkowane zostały głównie do dyscyplin z Dziedziny Nauk Społecznych (w tym do: nauk o zarządzaniu i jakości - 73%, geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej - 15% oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach - 6%) oraz do Dziedziny Nauk Medycznych i Nauk o Zdrowiu (dyscyplina: nauki o kulturze fizycznej – 6%).

Efekty uczenia się dla specjalności *International tourism and hospitality management* prowadzonej w języku angielskim – tożsamej ze specjalnością *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem* prowadzonej w j. polskim - zostały przetłumaczone na język angielski.

Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów II stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja”, wynikające z koncepcji kształcenia, poziomu i profilu kształcenia, obejmują 27 efektów, w tym 11 z zakresu wiedzy, 11 w zakresie umiejętności oraz 5 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty te odpowiadają poziomowi 7 PRK i przyporządkowane zostały głównie do Dziedziny nauk społecznych (tym do trzech dyscyplin: nauk o zarządzaniu i jakości - 85%, geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej - 7% oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach - 4%) oraz Dziedziny Nauk Medycznych i Nauk o Zdrowiu (w tym dyscyplina: nauki o kulturze fizycznej – 4%).

Uzyskanie tytułu zawodowego magistra uprawnia również do podjęcia studiów w szkołach doktorskich.

Treści programowe dla poszczególnych przedmiotów ujętych w programie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” określone są na podstawie założonych efektów uczenia się w dziedzinie nauk społecznych (dyscypliny: nauki o zarządzaniu i jakości, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nauki o komunikacji społecznej i mediach) oraz w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu (dyscyplina nauki o kulturze fizycznej). Warunkiem uzyskania kwalifikacji pierwszego i drugiego stopnia na tym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia jest osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się zakładanych w programie.

Podstawę doboru treści stanowi wiedza wraz z umiejętnościami i kompetencjami społecznymi, które zostały ukierunkowane na potrzeby rynku pracy, wyrażone m.in. przez przedstawicieli Konwentu Uczelni oraz firm i instytucji współpracujących na spotkaniach służących przygotowaniu programu studiów. Konsultacje z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego odnosiły się do efektów uczenia, głównie szczegółowych, zawartych w programach przedmiotów oraz do zawartości merytorycznej modułu przedmiotów kierunkowych i modułu przedmiotów specjalnościowych. Polegały na doborze i opiniowaniu:

na studiach I stopnia

- specjalność *Hotelarstwo i gastronomia* - była konsultowana z City Hotel w Bydgoszczy, ADMAR Mariusz Marszański, Konwentem WSG (w tym Bohema Boutique Hotel & Spa), Związkiem

Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną),

- specjalność *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem* (specjalność ta prowadzona jest także w j. angielskim) - była konsultowana z: Polską Izbą Turystyki Oddziałem Kujawsko-Pomorskim, Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną, City Hotel w Bydgoszczy, Edutraveler.pl, Konwentem WSG,
- specjalności *E-marketing* - była konsultowana z Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną, City Hotel w Bydgoszczy, Związkiem Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, Sektorową Radą ds. Kompetencji Turystyka, BKS Visła, Basket 25, Edutraveler.pl, Konwentem WSG.

Na studiach II stopnia:

- specjalność *Zarządzanie i marketing w turystyce* - była konsultowana z Polską Izbą Turystyki Oddział Kujawsko-Pomorski, Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną, City Hotel w Bydgoszczy, Edutraveler.pl, Sektorową Radą ds. Kompetencji Turystyka, Basket 25, Konwentem WSG
- specjalność *Menadżer sportu* – była konsultowana z BKS Visła, Basket 25, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną, Związkiem Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan i Konwentem WSG.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych przewidywane jest osiągnięcie tych samych efektów uczenia się. Podstawą uzyskania przez studenta założonych efektów uczenia się są programy studiów dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej, które obejmują zestaw przedmiotów, rygor zaliczenia, liczbę godzin i formy prowadzenia zajęć oraz przypisane do zajęć punkty ECTS. Formy prowadzenia zajęć na kierunku „turystyka i rekreacja” obejmują wykłady, ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, zajęcia warsztatowe, zajęcia terenowe, zajęcia projektowe, lektoraty językowe, konsultacje dydaktyczne, praktyki i zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Formy te przypisane są do przedmiotów zgodnie z ich specyfiką i określonymi dla nich efektami uczenia się. Przedmioty, które wiążą się z praktycznym przygotowaniem do zawodu realizowane są przede wszystkim w oparciu o zajęcia warsztatowe, projektowe i laboratoryjne.

Na studiach pierwszego stopnia treści kształcenia są realizowane w ramach przedmiotów podzielonych na moduły. Moduł przedmiotów ogólnouczelnianych (w programie studiów nazwany „przedmioty kanoniczne”), obejmuje 9 przedmiotów: Wybrane zagadnienia ekonomii i przedsiębiorczości, Szkolenie BHP, Podstawy prawa i ochrona własności intelektualnej, Praktyczne podstawy kształcenia zdalnego, Etyka, Integracja międzykulturowa, Kluczowe kompetencje społeczne oraz Język obcy i Język obcy specjalistyczny. Na moduł ten przypada 13,5 pkt ECTS. Dodatkowym przedmiotem kanonicznym na studiach stacjonarnych jest „Wychowanie fizyczne” (0 pkt ECTS). Przedmioty należące do modułu przedmiotów podstawowych to: Podstawy marketingu, Biznes plan, Marketing usług, Obsługa klienta, E-commerce i komunikacja marketingowa, Negocjacje i etykieta menadżera, Zajęcia eksperckie. W module przedmiotów podstawowych realizowanych jest łącznie 7 przedmiotów, którym przyporządkowano 16,5 pkt ECTS. Efekty kierunkowe realizowane są w ramach 16 przedmiotów kierunkowych, którym przyporządkowano łącznie 45 pkt ECTS. Do modułu przedmiotów kierunkowych, obowiązkowych na wszystkich specjalnościach zalicza się:

- Geografię turystyczną Polski, Organizację gospodarki turystycznej, Podstawy hotelarstwa, Podstawy krajoznawstwa, Podstawy turystyki, Podstawy rekreacji, Turystykę kulturową, Organizację turystyki w Polsce i UE, Geografię turystyczną Europy, Produkt turystyczny, Zagospodarowanie turystyczne, Organizację i kalkulację imprez turystycznych, Geografię turystyczną świata, Planowanie turystyczne, Turystykę biznesową, Prawo w turystyce, hotelarstwie i gastronomii.

W programie studiów, ze względu na specyfikę zagadnień poruszanych w ramach przedmiotów, przewidziano również moduły przedmiotów specjalnościowych (nazywane obszarowymi), które są charakterystyczne dla danej specjalności. W planach studiów przedmiotom tym na każdej specjalności przypisano od 31,5 pkt ECTS do 55 pkt ECTS.

Na specjalności *Hotelarstwo i gastronomia* (31,5 pkt ECTS):

- Rynek hotelarski, Organizacja pracy w przedsiębiorstwie hotelarskim, Wyposażenie techniczne hotelu, Ekonomika przedsiębiorstwa hotelarskiego, Systemy i łańcuchy hotelowe, Zarządzanie jakością w obiekcie hotelarskim, Organizacja imprez MICE, Podstawy Spa & Wellness, Systemy rezerwacyjne, Żywnienie człowieka, Towaroznawstwo spożywcze, Technologia gastronomiczna, Funkcjonowanie gastronomii hotelowej.

Na specjalności *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem* (35,5 pkt ECTS):

- Organizacja pracy w przedsiębiorstwie hotelarskim, Rynek hotelarski, Międzynarodowe organizacje turystyczne, Podstawy Spa & Wellness, Systemy i łańcuchy hotelowe,

Wyposażenie techniczne hotelu, Promocja i informacja w turystyce, Międzynarodowe stosunki gospodarcze, Pilotaż i przewodnictwo, Transport międzynarodowy, Ekonomika przedsiębiorstwa hotelarskiego, Funkcjonowanie gastronomii hotelowej, Organizacja imprez MICE, Zarządzanie jakością w obiekcie hotelarskim, Systemy rezerwacyjne.

Na specjalności *E-marketing* (55 pkt ECTS):

- Badania rynku, Sprzedaż online, Promocja i informacja w turystyce, Tworzenie stron internetowych, Google Analytics, Google Adwords, Pozycjonowanie stron internetowych, Social media, Analityka User Experience.

Proces dyplomowania realizowany jest w ramach modułu „Proces dyplomowania”, który obejmuje przedmioty: Projekt dyplomowy i Przygotowanie do egzaminu dyplomowego. Na moduł ten przypada 6 punktów ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Pozostałymi elementami program studiów są: moduł praktyk (*Praktyka „Kompetencje pracownicze”, Praktyka branżowa*) (30 pkt ECTS), moduł *Zajęć eksperckich* (2 pkt ECTS) oraz *Przedmioty do wyboru* (w zależności od specjalności: *Hotelarstwo - gastronomia* 33 pkt ECTS, *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem* – 29 pkt ECTS, *E-marketing* – 10 pkt ECTS). Wymienione powyżej moduły łącznie stanowią zatem od 42 pkt ECTS do 65 pkt ECTS w zależności od specjalności.

Program studiów umożliwia studentowi wybór przedmiotów w wymiarze od 110,5 pkt ECTS do 111 pkt ECTS, co stanowi od 61,4% do 61,7% łącznej liczby pkt ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego stopnia. Moduł „Przedmioty do wyboru” obejmuje:

- lektorat z języka obcego i języka obcego specjalistycznego, przedmioty określone w planie studiów jako przedmiot do wyboru, projekt dyplomowy, przygotowanie do egzaminu dyplomowego, praktyka kompetencje pracownicze i praktyka branżowa, wychowanie fizyczne, przedmioty specyficzne dla konkretnej specjalności.

Na studiach drugiego stopnia treści kształcenia są również realizowane w ramach przedmiotów podzielonych na moduły. Moduł przedmiotów ogólnouczeniowych (w programie studiów nazwany „przedmioty kanoniczne”), obejmuje 5 przedmiotów tj.: Gra w przedsiębiorstwo, Kultura organizacyjna- organizacje uczące się, Praktyczne podstawy kształcenia zdalnego, Zarządzanie projektami i budowanie zespołu oraz Wprowadzenie do filozofii. Na moduł ten przypada 5,5 pkt ECTS. Przedmioty należące do modułu przedmiotów podstawowych to: Planowanie i polityka turystyczna, Rozwój zrównoważony, Planowanie marketingowe, Metody badania konkurencyjności. Na moduł przedmiotów podstawowych przypada 12,5 pkt ECTS. Efekty kierunkowe realizowane są na przedmiotach kierunkowych, na które przypada 37,5 pkt ECTS. Przedmiotami obowiązkowymi w module przedmiotów kierunkowych, realizowanymi na wszystkich specjalnościach są: Komunikacja marketingowa, Marketing internetowy, Negocjacje i techniki autoprezentacji, Public relations, Organizacja imprez turystycznych i rekreacyjnych (na przedmioty te przypada 17,5 pkt ECTS z 37,5 pkt ECTS).

W programie studiów, ze względu na specyfikę zagadnień poruszanych w ramach przedmiotów, przewidziano również moduły przedmiotów specjalnościowych (nazywane obszarowymi). W programie studiów przedmiotom tym na każdej specjalności przypisano od 31,5 do 32,5 pkt ECTS.

Na specjalności *Zarządzanie i marketing w turystyce* - 32,5 pkt ECTS:

- Elementy prawa cywilnego i handlowego, Elementy prawa pracy, Współczesne koncepcje zarządzania, Problemy decyzyjne w organizacji, Marketing strategiczny i procesowy, Zarządzanie i komunikacja międzykulturowa, Zarządzanie marką, Współczesne trendy w hotelarstwie.

Na specjalności *Menadżer sportu*- 31,5 pkt ECTS:

- Zarządzanie infrastrukturą sportową, Organizacja gier zespołowych, Suplementacje w sporcie, Bezpieczeństwo imprez sportowych, Prawo sportowe, Polityka sportowa, Konkurencja na rynku sportowym, Zarządzanie marką, Sport osób niepełnosprawnych, Zarządzanie organizacjami sportowymi w erze cyfrowej, E-sport, Organizacja sportu i rekreacji w UE.

Przygotowanie pracy dyplomowej realizowane jest w ramach modułu „Proces dyplomowania”, który obejmuje m.in.:

- Seminarium magisterskie,
- Seminarium magisterskie i przygotowanie do egzaminu dyplomowego,
- Komputerowe metody opracowania danych naukowych,
- Metodologię badań naukowych.

Na moduł ten przypada 13 pkt ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia.

Pozostałymi elementami program studiów są: moduł praktyk (*Praktyka podstawowa „Kompetencje pracownicze”, Praktyka branżowa I i II*) (18 pkt ECTS), moduł *Zajęć eksperckich* (1 pkt. ECTS) oraz *Przedmioty do wyboru*. Wymienione powyżej moduły łącznie stanowią zatem od 52 pkt ECTS do 53 pkt ECTS w zależności od specjalności.

Program studiów umożliwia studentowi wybór przedmiotów na poziomie 82,5 pkt ECTS, co stanowi 68% łącznej liczby punktów ECTS dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Moduł „Przedmioty do wyboru” obejmuje:

- lektorat z języka obcego, przedmioty określone w planie studiów jako przedmiot do wyboru, seminarium magisterskie, seminarium magisterskie i przygotowanie do egzaminu dyplomowego, praktykę kompetencje pracownicze i praktykę branżową, przedmioty charakterystyczne dla specjalności.

Oprócz wymienionych powyżej modułów dla studentów studiów II stopnia kierunku „turystyka i rekreacja”, w tym dla absolwentów uczelni zagranicznych, którzy nie ukończyli kierunków studiów I stopnia z tzw. bezpośrednią drożnością na studia w zakresie „turystyki i rekreacji” przygotowano moduł komplementarny. W ramach modułu komplementarnego studenci są zobowiązani do realizacji zajęć dydaktycznych oraz zaliczenia czterech grup zagadnień (Zespół Oceniający PKA na kierunku „Ekonomia” w 2020 roku rozwiązanie takie uznał za jedną z kilku dobrych praktyk, mogących stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia). [Wykaz kierunków studiów pierwszego stopnia z bezpośrednią drożnością](#) na studia II stopnia kierunku „turystyka i rekreacja” oraz grup zagadnień modułu komplementarnego wraz z [programami przedmiotów do zaliczenia](#) zawiera [Uchwała Senatu WSG w Bydgoszczy z dnia 30 czerwca 2020 roku w sprawie zasad realizacji modułu komplementarnego](#) na studiach drugiego stopnia od roku akademickiego 2020/2021.

Moduł „Praktyki” **na studiach pierwszego i drugiego stopnia** realizowany jest pod nadzorem opiekuna praktyk z ramienia praktykodawcy oraz merytorycznego opiekuna praktyk wyznaczonego z ramienia Uczelni. W programie studiów na studiach pierwszego stopnia – przypisano mu łącznie 30 pkt ECTS, a na studiach drugiego stopnia – łącznie 18 pkt ECTS, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Praktyka studencka na kierunku „turystyka i rekreacja” na studiach pierwszego stopnia obejmuje łącznie 960 godz., podzielonych na 2 grupy, natomiast na studiach drugiego stopnia obejmuje łącznie 480 godzin, podzielonych na 3 grupy. Podział ten przedstawiono w zestawieniu nr 1.

Zestawienie nr 1. Wymiar praktyk na studiach I i II stopnia

Studia I stopnia	Studia II stopnia
<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka „Kompetencje pracownicze” - 320 godzin w II semestrze • Praktyka branżowa – 640 godzin w VI semestrze	<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka „Kompetencje pracownicze” - 160 godzin w I semestrze • Praktyka branżowa I – 160 godzin w II semestrze, • Praktyka branżowa II - 160 godzin w III semestrze

Podstawę prawną w zakresie organizacji i realizacji praktyk stanowi [Regulamin studenckich praktyk zawodowych](#) przyjęty [Zarządzeniem Rektora z dnia 1 października 2019 roku](#).

Program praktyk, przygotowany jest indywidualnie dla obszaru/specjalności studiów. Student jest pod bieżącą opieką i kontrolą opiekuna merytorycznego powołanego przez dyrektora Katedry Gospodarki Turystycznej a także opiekuna w organizacji, w której praktyka jest realizowana. Praktyka „kompetencje pracownicze” kładzie nacisk na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne związane z funkcjonowaniem pracownika w środowisku pracy. Praktyka branżowa uwzględnia specyfikę obszaru/specjalności realizowanego w ramach kierunku „turystyka i rekreacja”.

W związku z wejściem w życie ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z 20 lipca 2018r., Uczelnia, aby spełnić obowiązek minimalnego wymiaru praktyk dla studiów prowadzonych na profilu praktycznym na studiach I stopnia, zmodyfikowała programy studiów tak, aby uwzględnić 6 miesięcy praktyk, tj. 960 godzin (30 ECTS). Zmiana ta została wprowadzona od naboru 2019/2020.

Miejszem realizacji praktyki zawodowej studentów WSG w Bydgoszczy może być firma/instytucja odpowiadająca kierunkowi studiów, w której istnieje możliwość zorganizowania praktyki zgodnej z przygotowanym wcześniej ramowym programem jej przebiegu. Kluczowymi miejscami odbywania praktyk zawodowych (łącznie kompetencyjnych i branżowych) przez studentów kierunku „turystyka i rekreacja” są następujące podmioty: FAIR PERSONAL + Kwalifikacje Sp. z o.o., Hotele Grupy Budizol S.A., St. George Hotel, City Hotel Sp. z o.o., Mercure Bydgoszcz Sepia, Hotel Holiday Inn, Rosevia Resort & SPA, UKS Tęcza Bydgoszcz.

Na studiach pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” oferowane są 3 specjalności: *Hotelarstwo i gastronomia*, *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem* (specjalność prowadzona jest także w j. angielskim) oraz *E-marketing* w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Program kształcenia na wszystkich specjalnościach na studiach stacjonarnych obejmuje od 4790 do 4799 godzin nakładu pracy studenta, a na niestacjonarnych od 4730 do 4739 godzin. Nakład pracy studenta obejmuje: udział studenta w zajęciach dydaktycznych oraz samodzielną pracę własną studenta.

Program studiów przewiduje w ramach poszczególnych modułów zajęcia powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym:

1. Na specjalności *Hotelarstwo i gastronomia* zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 99 pkt ECTS, co stanowi 54,9% ich ogólnej liczby,
2. Na specjalności *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem* zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 98 pkt ECTS, co stanowi 54,2% ich ogólnej liczby,
3. Na specjalności *E-marketing* zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 102,5 pkt ECTS, co stanowi 56,9% ich ogólnej liczby.

Na studiach stacjonarnych zajęciom dydaktycznym, które realizowane są w formie zajęć z bezpośrednim udziałem studentów i wykładowcy przypisano od 102 do 103 pkt ECTS, co stanowi od 56,4% do 57,4% programu studiów (pozostałe punkty odnoszą się do pracy własnej studentów niezbędnej do uzyskania zakładanych efektów uczenia się). W przypadku studiów niestacjonarnych, zajęciom z bezpośrednim z udziałem nauczycieli akademickich i studentów przypisanych jest od 88 do 89 pkt ECTS, co odpowiada 49% - 49,7% programu studiów. Mniejsza liczba punktów ECTS wynika z faktu mniejszej o średnio 14% liczby zajęć odbywanych z bezpośrednim udziałem prowadzących na studiach niestacjonarnych (mniej o średnio 339 godzin - co w przeliczeniu na punkty ECTS daje średnio 14 pkt ECTS).

Na studiach stacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem prowadzącego wynosi w zależności od specjalności studiów od 2539 do 2584 z czego wykłady zajmują od 18,9% do 22,7% ich ogólnej liczby, na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym (ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, praktyki, zajęcia warsztatowe, ćwiczenia terenowe, projektowe i lektoraty) przypada łącznie od 71,0% do 73,9% liczby godzin. Liczba godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, zajęć terenowych, lektoratów i zajęć projektowych zaplanowanych na studiach stacjonarnych z udziałem bezpośrednim prowadzących w semestrach jest zbliżona (dane zaprezentowano w zestawieniu nr 2).

Zestawienie nr 2. Liczba zaplanowanych w semestrach godzin z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach stacjonarnych (studia I stopnia) z wyłączeniem praktyk zawodowych

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV	V	VI
Hotelarstwo i gastronomia	366	288	338	292	229	91
Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem	366	287	337	316	251	67
E-marketing	366	232	336	315	281	49

W planie studiów niestacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzących zajęcia wynosi od 2215 do 2235 godzin, z czego na wykłady przypada od 16,5% do 19,3% łącznej liczby godzin, a na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym od 70,1% do 73,5%. Łączna liczba zaplanowanych godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, zajęć terenowych, lektoratów i zajęć projektowych z udziałem bezpośrednim prowadzącego zajęcia na studiach niestacjonarnych jest zbliżona w semestrach (informacje zaprezentowano w zestawieniu nr 3).

Zestawienie nr 3. Liczba zaplanowanych w semestrach godzin z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach niestacjonarnych (studia I stopnia) z wyłączeniem praktyk zawodowych

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV	V	VI
Hotelarstwo i gastronomia	313	196	261	226	181	78
Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem	313	201	261	241	197	62
E-marketing	313	168	268	233	229	48

Na studiach drugiego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oferowane są 2 specjalności: *Zarządzanie i marketing w turystyce* i *Menadżer sportu*. Program studiów na wszystkich specjalnościach na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych obejmuje od 3057 do 3059 godzin nakładu pracy studenta (tj. udział studenta w zajęciach dydaktycznych oraz samodzielną pracę własną).

Program studiów przewiduje w ramach poszczególnych modułów zajęcia powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym:

1. na specjalności *Zarządzanie i marketing w turystyce* zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 71 pkt ECTS, co stanowi 59,1% ich ogólnej liczby.
2. na specjalności *Menadżer sportu* zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 67 pkt ECTS, co stanowi 55,9% ich ogólnej liczby.

W przypadku studiów stacjonarnych zajęcia dydaktyczne, którym przypisano od 61,5 pkt ECTS realizowane są w formie zajęć z bezpośrednim udziałem studentów i wykładowcy, co stanowi 51,3% programu studiów, pozostałe punkty odnoszą się do pracy własnej studentów niezbędnej do uzyskania zakładanych efektów. W przypadku studiów niestacjonarnych, zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów przypisanych jest od 52,6 do 53,2 pkt ECTS, co odpowiada 44,0-44,3% programu.

Na studiach stacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem prowadzącego wynosi 1538 godzin, z czego wykłady zajmują od 24,4% do 24,7% ich ogólnej liczby, na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym (ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, zajęcia warsztatowe, zajęcia terenowe, projektowe i lektoraty), przypada łącznie od 67,2% do 67,7% liczby godzin. Liczba zaplanowanych na studiach stacjonarnych, z udziałem bezpośrednim prowadzącego godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, lektoratów, zajęć terenowych i zajęć projektowych w semestrach jest zbliżona, co zaprezentowano w zestawieniu nr 4.

Zestawienie nr 4. Liczba zaplanowanych godzin w semestrach z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach stacjonarnych (studia II stopnia) z wyłączeniem praktyk zawodowych

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV
Zarządzanie i marketing	326	217	240	275
Menadżer sportu	335	214	250	259

W planie studiów niestacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wynosi od 1314 do 1329 godzin, z czego na wykłady przypada od 20,6% do 21,4% łącznej liczby godzin, a na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym od 67,0% do 68,3%. Łączna liczba zaplanowanych godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, zajęć terenowych, lektoratów i zajęć projektowych z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach niestacjonarnych jest zbliżona w semestrach (Zestawienie nr 5)

Tab. 5. Liczba godzin zaplanowanych godzin w semestrach z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach niestacjonarnych (studia II stopnia) z wyłączeniem praktyk zawodowych

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV
Zarządzanie i marketing	273	160	189	212
Menadżer sportu	276	164	204	205

Zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem MNiSW z dnia 27 września 2018 r. ws. studiów (z późniejszymi zmianami) Uczelnia prowadzi zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, spełniając przy tym następujące wymagania:

- nauczyciele akademicki i inne osoby prowadzące zajęcia są przygotowane do ich realizacji z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, a realizacja zajęć jest na bieżąco kontrolowana przez uczelnię;
- dostęp do infrastruktury informatycznej i oprogramowania umożliwia synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami a nauczycielami akademickimi i innymi osobami prowadzącymi zajęcia;
- zapewniono materiały dydaktyczne opracowane w formie elektronicznej;
- studenci mają możliwość osobistych konsultacji z nauczycielami akademickimi i innymi osobami prowadzącymi zajęcia w siedzibie uczelni lub w jej filii;
- weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się odbywa się przez bieżącą kontrolę postępów w nauce;
- studenci odbyli szkolenia przygotowujące do udziału w tych zajęciach.

Zgodnie z [Instrukcją Prorektora ds. Kształcenia WSG w Bydgoszczy z dnia 10 września 2019 roku w sprawie liczebności grup studenckich](#) na zróżnicowanych formach zajęć dydaktycznych w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, w Uczelni obowiązują następujące zasady:

- 1) Grupy wykładowe: do 150 studentów,
- 2) Grupy ćwiczeniowe: do 30 studentów,
- 3) Grupy laboratoryjne: do 15 studentów,
- 4) Grupy warsztatowe: do 15 studentów,
- 5) Lektoraty: grupy do 20 studentów,
- 6) Grupy projektowe: do 20 studentów,
- 7) Zajęcia kliniczne: grupy do 12 studentów,
- 8) Zajęcia sportowe w terenie: grupy do 22 studentów,
- 9) Zajęcia terenowe: grupy do 30 studentów,
- 10) Grupy w ramach procesu dyplomowania:
  - a) Konsultacje dyplomowe (dla naboru do 2019/2020): do 15 studentów,
  - b) Seminarium dyplomowe: grupy do 15 studentów.

Za zgodą Prorektora ds. Kształcenia, w uzasadnionych sytuacjach, można przekroczyć wskazane limity o 20%.

Zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych odbywają się od poniedziałku do piątku w oparciu o rozkład zajęć, który polega na cyklicznym powtarzaniu zajęć w sekwencji: tygodniowej, dwutygodniowej lub w pierwszej/drugiej połowie semestru. Na studiach niestacjonarnych zajęcia odbywają się zgodnie z terminami zjazdów, przy czym harmonogram przewiduje 8 zjazdów.

W procesie dydaktycznym stosowane są zróżnicowane metody kształcenia, które mają zapewnić absolwentowi osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Metody te opisane są w sylabusach (programach przedmiotów). Przyjęto w zależności od formy zajęć oraz zakładanych efektów uczenia się trzy grupy metod kształcenia: metody podające, metody poszukujące, metody ćwiczeniowo-praktyczne. Stosowane metody są zróżnicowane w sposób umożliwiający osiągnięcie efektów uczenia się. W ramach przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym wprowadzono aktywizujące formy zajęć w postaci ćwiczeń, zajęć projektowych, zajęć warsztatowych, zajęć laboratoryjnych, gdzie dodatkowo prowadzona jest ocena aktywności i postępów studenta w czasie zajęć.

Treści i metody kształcenia umożliwiają studentom rozpoznawanie i zaspokajanie ich indywidualnych potrzeb. Służą temu następujące rozwiązania, które określone są w procesie rekrutacji, programie studiów i [Regulaminie Studiów](#) WSG:

- wybór specjalności oferowanych na kierunku „turystyka i rekreacja”;
- wybór seminarium dyplomowego w oparciu o proponowaną tematykę;
- wybór przedmiotów z puli przedmiotów do wyboru.

Rozwiązania w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia są pochodną oczekiwań samych studentów (w tym studentów z niepełnosprawnościami) oraz możliwości organizacyjnych Uczelni oraz kadry. Regulamin Studiów WSG przewiduje indywidualną organizację studiów (IOS), indywidualny program studiów (IPPS) oraz indywidualną ścieżkę studiowania (IŚS). Student może korzystać z indywidualnej organizacji studiów w ciągu wybranego semestru. IOS jest specjalnym trybem organizacji kształcenia umożliwiającym studentowi ustalanie indywidualnych sposobów osiągnięcia efektów uczenia się i ich weryfikacji z prowadzącymi zajęcia. Studenci wybitnie zdolni mogą również podjąć kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja” według indywidualnego programu studiów. IPPS polega na rozszerzeniu zakresu efektów uczenia się w ramach studiowanego kierunku, poziomu, profilu, specjalności lub obszaru studiów. Indywidualna ścieżka studiowania, zwana dalej IŚS, dotyczy indywidualizacji w zakresie realizacji planów studiów, w tym sposobów osiągnięcia efektów uczenia się i ich weryfikacji oraz indywidualnej organizacji procesu studiowania. Student studiuje w ramach IŚS na podstawie oferty programowej/przedmiotowej Uczelni, z uwzględnieniem jego indywidualnych zainteresowań oraz liczby punktów ECTS przypisanej poszczególnym formom zajęć lub modułom przedmiotowym. IŚS w szczególności dotyczy studentów, którzy zostali przyjęci na wyższy niż pierwszy semestr studiów oraz studentów zrekrutowanych na studia w naborze zimowym.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Przyjęcie na studia

Rekrutację na studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzi Uczelniana Komisja Rekrutacyjna powołana przez Rektora WSG. W roku akademickim 2020/2021 działała ona na podstawie [Uchwały Senatu WSG z dnia 26 maja 2020 r. o zmianie uchwały z dnia 5 sierpnia 2019 r. w sprawie: warunków i trybu rekrutacji na poszczególnych obszarach studiów odnoszących się do kierunków prowadzonych przez Uczelnię na rok akademicki 2020/2021](#).

Warunkiem przyjęcia na I rok studiów jest pozytywny wynik postępowania kwalifikacyjnego. Rekrutacja prowadzona jest w formie elektronicznej, z zachowaniem form pisemnych, w sytuacjach, w których wymagają tego przepisy prawa oraz polityka ochrony danych osobowych. Każdy kandydat rejestruje się w aplikacji „Wirtualna Rekrutacja” na stronie pod adresem <https://new.isaps.pl/Rekrutacja>, dostępnej z głównej strony Uczelni, a po uiszczeniu opłaty rekrutacyjnej rozpoczyna się proces kwalifikacji. Kandydat otrzymuje drogą elektroniczną informację o przyjęciu na studia oraz o terminie podpisania umowy. Przy pełnym poszanowaniu polskiego prawa Uczelnia opracowała dogodny system rekrutacji cudzoziemców. Kandydat na studia rejestruje się za pomocą formularza dostępnego online w języku angielskim lub rosyjskim. Cudzoziemcy posiadający Kartę Polaka mogą odbywać studia w WSG na zasadach obowiązujących obywateli polskich. W dniu 31 października 2019 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wydało pozytywną decyzję w sprawie zatwierdzenia Uczelni do wszystkich czterech czynności prawnych związanych z kształceniem cudzoziemców, tj. studiów, staży, wolontariatu i badań naukowych. Decyzja ta została wydana na okres 5 lat.

Zaliczanie poszczególnych efektów uczenia się oraz weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się

Efekty dla kierunku studiów określone w sylwetce absolwenta są weryfikowane na różnych etapach kształcenia.

Weryfikacja efektów uczenia się przez prowadzącego zajęcia i odpowiedzialnego za przedmiot ma na celu sprawdzenie, czy zakładane w programie studiów efekty uczenia się zostały osiągnięte. Weryfikacja efektów dokonywana jest w sposób zgodny z zasadami pomiaru dydaktycznego, zwłaszcza z zachowaniem zasady rzetelności i trafności pomiaru. Przewidziana jest weryfikacja osiągnięcia zakładanych efektów poprzez egzaminy ustne i pisemne. Analizę semestralnej pracy studenta i osiągniętych efektów uczenia się przeprowadza każdy nauczyciel akademicki - wykorzystuje się wszystkie dostępne informacje na temat pracy studenta (zarówno w trakcie zajęć, jak i w ramach pracy własnej). Po zakończonym semestrze prowadzący przedmiot zobowiązany jest do sporządzenia protokołu zaliczeniowego w wirtualnym indeksie ISAPS. Na podstawie dostarczonych protokołów przygotowuje się zestawienie (dotyczące struktury ocen z poszczególnych przedmiotów), które razem z [kartą ewaluacyjną zajęć dydaktycznych](#) jest przedmiotem analizy na posiedzeniach Zadaniowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Podczas analizy bierze się pod uwagę: czy zastosowana forma egzaminu/zaliczenia była zgodna ze wskazaną w programie przedmiotu oraz czy pozwoliła ona na zweryfikowanie zakładanych efektów uczenia się; uwzględnia się również czy i w jakim stopniu zostały przez studentów osiągnięte założone efekty uczenia się (w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych).

Podstawowym elementem weryfikacji jest system ocen na poziomie poszczególnych przedmiotów i ich form, za które odpowiadają prowadzący zajęcia. Na ocenę – zgodnie z sylabusem (programem przedmiotu) może składać się kilka elementów, jak np. egzamin pisemny, kolokwium, projekt, referat, praca grupowa, dyskusja, obserwacja na zajęciach, testy na platformie edukacyjnej ONTE, itp. Studenci są informowani o zasadach zaliczania na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu.

W WSG obowiązuje roczny system rozliczania osiągnięć studenta. Warunkiem zaliczenia roku jest uzyskanie zaliczeń i/lub pozytywnych ocen końcowych z zajęć prowadzonych we wszystkich formach w ramach danego przedmiotu oraz wymaganej liczby punktów ECTS w danym semestrze, zgodnie z obowiązującym programem studiów. W czasie trwania semestru prowadzona jest na bieżąco weryfikacja osiągania przez studentów zakładanych efektów uczenia się z wykorzystaniem metod weryfikacji wskazanych w programach przedmiotu (sylabusach). Zasady zaliczeń i skalę ocen określa [Regulamin Studiów](#) WSG, dostępny w Biuletynie Informacji Publicznej Uczelni.

Każdy efekt uczenia się musi mieć przyporządkowaną metodę weryfikacji/oceny, np.:

- w przypadku wiedzy są to m.in.: prace pisemne, testy, sprawdziany, rozwiązywanie zadań, raport z badań, realizacja projektu, w tym: projektu informatycznego, wypowiedzi ustne (w tym merytoryczny wkład w dyskusję), symulacje, interpretacja tekstu, interpretacja wyników liczbowych itp.;
- umiejętności weryfikuje się wykorzystując m.in. następujące metody: udział w dyskusji i debacie, symulacje, pozyskanie i analiza informacji na zadany temat, zadania projektowe indywidualne i grupowe, wykonywanie powierzonych zadań itp.;
- efekty z grupy kompetencji społecznych są kontrolowane poprzez: samoocenę (ustną/pisemną), ocenę koleżeńską/nauczycielską, obserwację, studia przypadków, pracę grupową, działanie na rzecz Uczelni, firmy lub społeczności lokalnej itp.

Kolejnym elementem skuteczności osiągania zakładanych efektów uczenia się jest przeprowadzanie hospitacji i ankietyzacji zajęć. Zgodnie z [Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 01 października 2019 w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia](#) kierownik jednostki organizacyjnej zatwierdza plan hospitacji zajęć oraz zarządza procesem kontrolno-oceniającym. W ocenie skuteczności osiągania efektów uczenia się wyróżniono mierniki ilościowe i jakościowe. Wśród mierników ilościowych najważniejsze są: oceny prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych, struktura ocen uzyskiwanych na egzaminie dyplomowym. Wśród mierników jakościowych można wymienić wnioski z hospitacji zajęć, adekwatność zadań i pytań do zakładanych efektów uczenia się, opinie pracodawców o studentach odbywających praktyki i o absolwentach, wyniki badań ankietowych.

Studenci kierunku „turystyka i rekreacja” mają możliwość skorzystania z pomocy Pracowni Upraktycznienia i Analiz Jakości Kształcenia, w ramach którego funkcjonują Sekcja Aktywizacji Zawodowej Studentów oraz Sekcja Kształcenia Praktycznego, które zajmują się m.in. organizacją praktyk i staży, doradztwem w zakresie założenia własnej działalności gospodarczej oraz indywidualnym doradztwem zawodowym. Podstawę prawną w zakresie praktyk stanowi [Regulamin studenckich praktyk zawodowych](#) przyjęty [Zarządzeniem Rektora z dnia 1 października 2019 roku](#).

Decyzję o zaliczeniu praktyki zawodowej podejmuje merytoryczny opiekun praktyk. Proces zaliczenia praktyki zawodowej jest wieloetapowy. Przed rozpoczęciem praktyki student zobowiązany jest zgłosić, poprzez Internetowy System Administrowania Procesem Studiowania (ISAPS), proponowane miejsce praktyk. Po zatwierdzeniu miejsca przez opiekuna merytorycznego, podpisywana jest umowa o praktykę pomiędzy Uczelnią i praktykodawcą. Podstawą zaliczenia praktyki zawodowej jest złożenie

przez studenta następujących dokumentów, które następnie są weryfikowane przez opiekuna merytorycznego sprawującego nadzór nad praktykami na określonym obszarze/specjalności studiów:

- zatwierdzonego przez opiekuna praktyk po stronie praktykodawcy sprawozdania z odbytej praktyki, zwanego Kartą Praktyk, którą student wypełnia poprzez swoje konto w Internetowym Systemie Administrowania Procesem Studiowania (ISAPS);
- ankiet dotyczących studenckich praktyk zawodowych (wypełnianych przez studenta i praktykodawcę);
- zatwierdzonych zadań wynikających ze szczegółowego programu praktyki na danym kierunku i obszarze/specjalności studiów.

Cały proces dokumentowania studenckich praktyk zawodowych, opisany został w [Uchwale Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie dokumentowania studenckich praktyk zawodowych](#).

Potwierdzanie i uznawanie efektów uczenia się

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej określa obowiązująca od 1 września 2019 roku *Instrukcja w sprawie rekrutacji na studia z uwzględnieniem zaliczonych w toku studiów punktów ECTS*. Uznawanie efektów uczenia się jest związane z rekrutacją studenta w formie: wznowienia studiów, przeniesienia i przyjęcia z innej uczelni. W istocie polega ono na przeprowadzeniu formalnej procedury uznawania określonych efektów uczenia się w toku wcześniejszej edukacji w uczelni macierzystej bądź innej niż macierzysta.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się określa [Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2018 r. w sprawie: potwierdzania w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy efektów uczenia się](#). Potwierdzenie efektów polega na przeprowadzeniu formalnej procedury weryfikacji posiadanego przez kandydata zasobu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, uzyskanych poza systemem studiów, poprzez wykonywanie obowiązków zawodowych, uczestnictwo w kursach i szkoleniach, aktywność w organizacjach społecznych, uczestniczenie w badaniach naukowych i projektowych, samodoskonalenie, uprawianie dyscypliny sportowej, wolontariat itp.

Dyplomowanie

Dyplomowanie jest elementem systemu weryfikacji efektów uczenia się. [Uchwała Senatu WSG z dnia 1 października 2019 roku w sprawie procesu dyplomowania](#), zmieniona uchwałami z dnia 17 kwietnia 2020 roku oraz 16 października 2020 roku, określa m.in. kto może pełnić rolę promotora oraz recenzenta pracy.

Powyższe dwie uchwały zmieniające dostosowały proces dyplomowania do nowych warunków wynikających z wprowadzania w kraju rygorów pracy dyplomowej podyktowanych stanem epidemicznym. Na ich mocy uregulowano proces przeprowadzenia egzaminu dyplomowego z wykorzystaniem technologii informatycznych oraz z zastosowaniem formy mieszanej (hybrydowej).

Ze względu na profil praktyczny studiów w procesie dyplomowania dopuszcza się udział interesariuszy zewnętrznych w charakterze ekspertów. Procedura Modułu Dyplomowania ([zał. nr 2 do uchwały w sprawie procesu dyplomowania](#)) określa terminy, czynności oraz odpowiedzialność podmiotową na określonym etapie procesu dyplomowania. Uzupełnienie do przepisów wewnętrznych Uczelni w zakresie procesu dyplomowania stanowią: Informacja o trybie kończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz Formularz recenzji pracy licencjackiej, inżynierskiej, magisterskiej.

Od roku akademickiego 2019/2020 (dla cyklu kształcenia 2019/2020) w Uczelni wprowadzono następujące elementy procesu dyplomowania:

- a. Na studiach pierwszego stopnia kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata: projekt dyplomowy, przygotowanie do egzaminu dyplomowego,
- b. Na studiach pierwszego stopnia kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera: projekt inżynierski, laboratorium dyplomowe/pracownia dyplomowa, przygotowanie do egzaminu dyplomowego.
- c. Na studiach drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich: metodologia badań naukowych, komputerowe metody opracowania danych naukowych, seminarium magisterskie, seminarium magisterskie i przygotowanie do egzaminu dyplomowego.
- d. Na studiach pierwszego, drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich utworzonych na podstawie standardów kształcenia proces dyplomowania jest zgodny z zapisem standardów kształcenia.

Praca dyplomowa, jeśli występuje, jest przygotowywana pod kierunkiem promotora.

Student może przystąpić do egzaminu dyplomowego po spełnieniu warunków formalnych określonych w [Regulaminie Studiów WSG](#), który wszedł w życie z początkiem roku akademickiego 2019/2020, na mocy [Uchwały Kolegium WSG z dnia 23 kwietnia 2019](#). Do najważniejszych warunków można zaliczyć: uzyskanie przez studenta zaliczeń w toku studiów oraz zaliczenia formy zajęć, na której przygotowywana była praca w ostatnim semestrze studiów po przedłożeniu pracy dyplomowej i zaakceptowaniu jej przez promotora, otrzymanie pozytywnej weryfikacji pracy dyplomowej przy użyciu Jednolitego Systemu Antyplagiatowego wraz z uzyskaniem pozytywnej oceny pracy dyplomowej - w przypadku studiów drugiego stopnia, a w przypadku studiów pierwszego stopnia, o ile przewiduje to program studiów.

Recenzentem pracy dyplomowej może być pracownik jednostki naukowo-dydaktycznej Uczelni powołany na stanowisko akademickie: profesora, profesora wizytującego, docenta, adiunkta, eksperta dydaktycznego, wykładowcy.

Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym, i odbywa się przed komisją, która weryfikuje stopień osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. W okresie pandemicznym dopuszcza się możliwość przeprowadzania egzaminu dyplomowego z wykorzystaniem technologii informatycznych oraz z zastosowaniem formy mieszanej (hybrydowej). Egzamin dyplomowy składa się z dwóch części: przedstawienia założeń i wniosków wynikających z pracy dyplomowej, jeśli występuje, oraz odpowiedzi na wylosowane pytania z zakresu programu studiów. W przypadku studiów pierwszego stopnia zadawane są cztery pytania: dwa losowane z puli zagadnień kierunkowych, jedno losowane z puli zagadnień obszarowych (specjalnościowych), jedno związane z tematem pracy – zadawane zwykle przez recenzenta pracy. W przypadku studiów drugiego stopnia zadawane są cztery pytania: dwa losowane z puli zagadnień kierunkowych, jedno losowane z puli zagadnień obszarowych (specjalnościowych), jedno związane z tematem pracy – zadawane zwykle przez recenzenta pracy.

W toku egzaminu dyplomowego ocenie podlega nie tylko wiedza merytoryczna, ale także umiejętności wypowiedzania się w sposób precyzyjny i zrozumiały z zastosowaniem pojęć i języka specjalistycznego dla kierunku. Odpowiedź na każde pytanie jest oceniana w skali 2-5. Zdanie egzaminu dyplomowego następuje po uzyskaniu przez studenta co najmniej oceny dostatecznej z egzaminu dyplomowego. Ocena z egzaminu dyplomowego i ocena końcowa umieszczona na dyplomie ukończenia studiów nie muszą być tożsame. Zasady oceniania przedstawiają się w sposób następujący:

- 1) ocena z egzaminu dyplomowego stanowi średnią arytmetyczną ocen poszczególnych odpowiedzi,
- 2) ogólny wynik studiów stanowi sumę trzech następujących składników wg poniższych zasad:
  - a) Na studiach, na których student zobowiązany jest złożyć pracę dyplomową:

- i) 0,5 średniej ocen z egzaminów i zaliczeń uzyskanych w czasie studiów,
  - ii) 0,3 oceny za pracę dyplomową,
  - iii) 0,2 oceny egzaminu dyplomowego.
- b) Na studiach, na których student nie jest zobowiązany do złożenia pracy dyplomowej:
- i) 0,7 średniej ocen z egzaminów i zaliczeń uzyskanych w czasie studiów,
  - ii) 0,3 oceny egzaminu dyplomowego.

Na dyplomie ukończenia studiów wpisuje się ocenę ustaloną na podstawie wyniku studiów wg zasady:

- a. poniżej 3,26 — dostateczny (3,0),
- b. 3,26-3,75 — dostateczny plus (3,5),
- c. dobry (4,0),
- d. dobry plus (4,5),
- e. powyżej 4,75 — bardzo dobry (5,0).

Średnia jest wyliczana do dwóch miejsc po przecinku.

Komisja egzaminacyjna może podwyższyć maksymalnie o jeden stopień ocenę końcową jeżeli jednocześnie:

- a. praca dyplomowa, jeżeli występuje, została oceniona na ocenę bardzo dobrą (5,0),
- b. student na egzaminie dyplomowym uzyskał ocenę bardzo dobrą (5,0),
- c. w ciągu ostatnich dwóch lat studiowania uzyskał średnią ocen nie niższą niż 4,0,
- d. nie otrzymał żadnej oceny niedostatecznej w trakcie ostatniego roku studiowania (ostatnie dwa semestry).

W roku akademickim 2019/2020 studia ukończyło 61 studentów, w tym 45 uzyskało tytuł zawodowy licencjata, a 16 magistra.

Rozkład ocen przedstawiony został w zestawieniu nr 6.

Zestawienie nr 6. Statystyka ocen prac dyplomowych na kierunku „turystyka i rekreacja” w roku akademickim 2019/2020

Ocena	Studia						Suma
	pierwszego stopnia			drugiego stopnia			
	stacjonarne	niestacjonarne	suma	stacjonarne	niestacjonarne	suma	
dostateczny	0	1	1	1	0	1	2
dostateczny plus	2	3	5	0	1	1	6
dobry	13	14	27	5	5	10	37
dobry plus	5	10	15	3	1	4	19
bardzo dobry	3	5	8	8	2	10	18
Suma	30	33	56	17	9	26	82

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Kadra prowadząca zajęcia dydaktyczne na kierunku „turystyka i rekreacja” w Katedrze Gospodarki Turystycznej składa się z tzw. limitu kadrowego tj. nauczycieli akademickich zatrudnionych na Uczelni na podstawowym miejscu pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz pozostałych nauczycieli akademickich, w tym wykładowców i praktyków prowadzących zajęcia dydaktyczne zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami.

Łącznie na kierunku „turystyka i rekreacja” w roku akademickim 2020/2021 zajęcia prowadzi 66 osób, w tym:

- 5 profesorów i doktorów habilitowanych,
- 32 doktorów,
- 29 magistrów i magistrów inżynierów.

Nauczyciele akademicy wchodzący prowadzący zajęcia dydaktyczne mają bogaty dorobek naukowy obejmujący: artykuły w czasopismach naukowych, monografie indywidualne, redakcje monografii, rozdziały w monografiach, recenzje naukowe, publikacje w materiałach pokonferencyjnych oraz skrypty i podręczniki akademickie, a także raporty, analizy i prace badawcze. Szereg publikacji ogłoszonych zostało w językach obcych, głównie w języku angielskim i rosyjskim. Wykładowcy Katedry Gospodarki Turystycznej z sukcesem publikują także w wydawnictwach międzynarodowych. Szczegółowe omówienie dorobku osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku zawiera Załącznik nr 2 do niniejszego raportu.

Kadra nauczycieli akademickich wchodząca w skład limitu kadrowego na kierunku „turystyka i rekreacja” oraz pozostałych osób prowadzących zajęcia na tym kierunku, oprócz dorobku naukowego, posiada również bogate doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, także w ramach współpracy z podmiotami gospodarczymi w kraju i za granicą.

Wszyscy nauczyciele akademicy i praktycy prowadzący kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja”, co szczególnie istotne w roku akademickim 2020/2021, przeszkoleni zostali w zakresie metod i technik kształcenia na odległość. Część kadry nauczycieli akademickich prowadzi zajęcia na specjalności *“International tourism and hospitality management”*, realizowanej w j. angielskim (specjalność tożsama z prowadzoną w j. polskim: *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem*).

Obsada zajęć dydaktycznych

Przy obsadzie zajęć dydaktycznych na kierunku „turystyka i rekreacja” kierownictwo Katedry Gospodarki Turystycznej uwzględnia przede wszystkim posiadane przez nauczyciela akademickiego kwalifikacje, w tym posiadane stopnie i tytuły naukowe poświadczane dyplomem i dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, a także przygotowanie i doświadczenie dydaktyczne. Tak więc obsada zajęć dydaktycznych uwzględnia zasadę zgodności kompetencji dydaktycznych kadry, tj. posiadanego dorobku naukowego i/lub doświadczeń praktycznych z zakresem zajęć oraz praktycznymi umiejętnościami uwzględnionymi w opisie efektów kształcenia. Charakterystyka kadry prowadzącej zajęcia na kierunku „turystyka i rekreacja” podana w Załączniku nr 2, potwierdza zgodność posiadanych kwalifikacji z zakresem zajęć. Szczególną uwagę przywiązuje się do powierzania prowadzenia zajęć praktycznych przez ekspertów. W tym przypadku pod uwagę bierze się praktyczne doświadczenie osoby prowadzącej zajęcia, a także atrakcyjność formy prowadzenia zajęć.

Główne zasady przydzielania zajęć dydaktycznych i ocena obsady:

- obsadę proponuje kierownictwo Katedry Gospodarki Turystycznej;

- w pierwszym roku pracy na WSG każdy nauczyciel akademicki zostaje poddany ankietyzacji i hospitacji zajęć (od roku akademickiego 2020/2021 hospitacji podlegają także zajęcia realizowane w formule zdalnej);
- przy powoływaniu nauczycieli akademickich do odpowiednich komisji egzaminów dyplomowych brane są pod uwagę kwalifikacje;
- ocena obsady zajęć następuje w trakcie oceny nauczycieli akademickich,
- informacje o nieprawidłowościach w obsadzie i sposobie prowadzenia poszczególnych zajęć są pozyskiwane poprzez ankietyzację zajęć prowadzoną wśród studentów, protokołów z hospitowania zajęć oraz od przedstawicieli Samorządu Studenckiego;
- podczas przydziału zajęć uwzględniane są opinie studentów na temat nauczyciela wyrażone w ankietach.

Opis prowadzonej polityki kadrowej

W Uczelni przywiązuje się dużą wagę do właściwego doboru kadry nauczycieli akademickich i rozwoju pracowników. Priorytetami polityki kadrowej są:

- pozyskiwanie pracowników z bogatym dorobkiem naukowym i doświadczeniem dydaktycznym;
- zatrudnianie osób spoza szkolnictwa wyższego w charakterze ekspertów branżowych;
- dbanie o rozwój młodych pracowników naukowo-dydaktycznych.

Uczelnia przy doborze kadry dydaktycznej, kieruje się kompetencjami kandydatów, ich doświadczeniem dydaktycznym, dorobkiem naukowym, jak również uznaniem w środowisku akademickim i branżowym. Umowy z pracownikami naukowo-dydaktycznymi zawierane są po raz pierwszy na czas określony. W trosce o wysoki poziom kształcenia, decyzje o kontynuacji współpracy podejmowane są tylko w przypadku pozytywnej oceny pracownika. W przeciwnym razie, rezygnuje się z dalszej współpracy. Niezwykle istotne dla Katedry staje się tworzenie właściwych warunków dla dynamicznego rozwoju młodej kadry naukowo-dydaktycznej pod opieką doświadczonych samodzielnych nauczycieli akademickich – służą temu m.in. naukowe zebrania pracowników oraz system wsparcia rozwoju naukowego.

System oceny jakości kadr

Podstawę prawną oceny nauczycieli akademickich stanowi art. 128 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Zgodnie z ustawą nauczyciel akademicki podlega ocenie nie rzadziej niż co 4 lata z zakresu swoich obowiązków w sferze: kształcenia, działalności naukowej i przestrzegania przepisów z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych. Pierwszą ocenę okresową dokonywaną w oparciu o nową ustawę planowano przeprowadzić do końca 2020 roku, ale w związku z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 695) dokonano zmiany do dnia 31 grudnia 2021 r.

Ocenę okresową nauczycieli akademickich dotychczas przeprowadzano wykorzystując do tego celu kwestionariusz oceny. Wypełniany przez nauczyciela akademickiego kwestionariusz opiniowany jest przez bezpośredniego przełożonego i Komisję Oceniającą.

Uzyskanie negatywnej oceny przez nauczyciela akademickiego skutkuje kolejną oceną po upływie roku, a dwie oceny negatywne - rozwiązaniem stosunku pracy z ocenianym nauczycielem akademickim. Rozmowa bezpośredniego przełożonego z ocenianym nauczycielem akademickim ma na celu zaproponowanie wszystkich form pomocy, np. przyznanie stypendium naukowego, przekazanie

środków finansowych na realizację badań lub staż naukowy (grant wewnętrzuczelniany) w celu uzyskania oceny pozytywnej.

Opis systemu wspierającego i motywującego rozwój kadry naukowo-dydaktycznej

Wśród zadań Uczelni zdefiniowanych w dokumentacji strategicznej znajduje się między innymi wspieranie rozwoju naukowego nauczycieli akademickich. Rozwój, na który stawia Uczelnia, dotyczy m.in. uzyskiwania przez własnych nauczycieli akademickich wyższych stopni lub tytułu naukowego. Każdy pracownik WSG ma prawo ubiegania się o pomoc związaną z podnoszeniem kwalifikacji naukowych i dydaktycznych. Może to dotyczyć na przykład:

- grantów naukowych na realizację projektów indywidualnych i zespołowych,
- stypendiów doktorskich,
- płatnych urlopów naukowych,
- finansowania i współfinansowania wewnętrznych i zewnętrznych szkoleń,
- wyjazdów zagranicznych w ramach programu Erasmus+.

Nauczyciele akademicy, zatrudnieni na stanowiskach naukowo-dydaktycznych, mogą ubiegać się o stypendium naukowe w celu przygotowania pracy doktorskiej, habilitacyjnej lub monografii profesorskiej oraz realizację niezbędnych badań. Uczelnia wspomaga w uzyskiwaniu tytułów i stopni naukowych pracowników naukowo-dydaktycznych, poprzez różnego rodzaju świadczenia materialne i niematerialne. Wszyscy pracownicy Uczelni zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy mogą się ubiegać o sfinansowanie kosztów przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego. Od 2015 r. z tej formy wsparcia skorzystało 4 pracowników Katedry, w tym: jeden nauczyciel akademicki na dofinansowanie studium doktorskiego, jeden nauczyciel akademicki na dofinansowanie otwarcia przewodu doktorskiego a także dwóch nauczycieli akademickich na dofinansowanie postępowania habilitacyjnego.

W ramach podnoszenia kompetencji dydaktycznych prowadzone są systematyczne szkolenia wewnętrzne dla kadry nauczycieli akademickich. Tylko w roku akademickim 2018/2019 oraz 2019/2020 zrealizowano następujące szkolenia: Szkolenie z obsługi MS Teams, Prowadzenie skutecznych prezentacji i wystąpień publicznych, Narzędzia prezentacyjne dydaktyków, Tworzenie treści e-learningowych, Wykorzystanie narzędzi Office 365 w dydaktyce, Prince 2 Foundation, Analiza danych biznesowych, Wizualizacja danych biznesowych, ABC E-learningu, MS Office w pracy Dziekanatu, Tworzenie materiałów e-learningowych, Przygotowanie do prowadzenia szkoleń on-line, Zarządzanie działaniami rozwojowymi studentów oraz Tworzenie interaktywnych materiałów edukacyjnych.

Okazją do podnoszenia kompetencji naukowych i dydaktycznych oraz podnoszenia poziomu doświadczenia zawodowego jest udział kadry Katedry w licznych gremiach opiniotwórczych i decyzyjnych na szczeblu centralnym i regionalnym, co ma szczególnie istotne znaczenie dla realizowanego na kierunku „turystyka i rekreacja” profilu praktycznego. Są to przykładowo:

- Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Turystyka: zadaniem Rady jest dopasowanie kompetencji pracowników do potrzeb przedsiębiorców a pracownicy Katedry współpracują z Radą w zakresie tworzenia rekomendacji szkoleń, warsztatów i studiów podyplomowych a także biorą udział w licznych badaniach rady.
- Zespół ds. Opracowania Strategii przyspieszenia 2030+ dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego – organizacja i prowadzenie warsztatów strategicznych nt. Turystyka w ramach strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 r.
- Olimpiada Wiedzy o Hotelarstwie: w ramach konkursu pracownicy Katedry pełnią rolę merytoryczne i organizacyjne bowiem Katedra jest głównym organizatorem tego przedsięwzięcia a Olimpiada została wpisana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

(Komunikat z dnia 18 kwietnia 2018 r.) do wykazu olimpiad tematycznych i turniejów związanych z wybranym przedmiotem lub dziedziną wiedzy

- Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna: regionalna organizacja turystyczna, która od lat integruje środowisko turystyki, tworzy forum dialogu i wspiera realizację wspólnych przedsięwzięć zapraszając w roli ekspertów pracowników Katedry.

Projekty badawcze realizowane przez pracowników Uczelni, finansowane są zarówno ze środków wewnętrznych (własny fundusz grantowy), jak i zewnętrznych (MNiSW, NCN, UE i inne). Niezależnie od źródła finansowania propozycje projektów podlegają opiniowaniu przez odpowiednie jednostki i gremia uczelniane. Pierwszą z nich jest Komisja ds. Grantów. Jej zadaniem jest ocena wniosków o dofinansowanie indywidualnych i zespołowych wniosków o przyznanie grantu na działalność naukowo-badawczą. Granty finansowane są ze środków własnych Uczelni. Ocena dokonywana jest w oparciu o kryteria spodziewanych efektów naukowych (publikacje, patenty) aplikacyjności, związków z priorytetami badawczymi uczelni, a także ścieżki rozwoju naukowego aplikanta (przewód doktorski, postępowanie habilitacyjne). Komisję powołuje prezydent w składzie: kanclerz, przedstawiciele podstawowych jednostek organizacyjnych Uczelni, przedstawiciel Działu Nauki oraz prorektor do spraw nauki, jako przewodniczący. Zgodnie z regulaminem grantów Komisja ds. Grantów w przypadku wysokonakładowego grantu, tj. powyżej 30 000 zł może powołać eksperta spoza Uczelni, do merytorycznej oceny grantu.

Inną formą wspomagania rozwoju naukowego nauczyciela akademickiego jest obniżenie pensum dydaktycznego (do 50%). Do obowiązków kadry naukowo-dydaktycznej należy prowadzenie prac naukowo-badawczych. Dokumentowaniem prac badawczych zajmuje się Dział Nauki, który podlega prorektorowi ds. nauki i współpracy. Natomiast za prace badawcze wspierające działalność dydaktyczną odpowiada prorektor ds. kształcenia.

Szczególną formą wspierania podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników naukowo-dydaktycznych jest dofinansowanie wyjazdów w ramach programu Erasmus+ lub innych programów i form wymiany międzynarodowej ze środków własnych Uczelni.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Jednym z atutów Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy jest jej lokalizacja w centrum miasta, w śródmiejskiej dzielnicy Okole, przy ul. Garbary 2, w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Brdy. Bardzo dobre skomunikowanie z głównymi dworcami: kolejowym i autobusowym, z lotniskiem oraz z innymi dzielnicami miasta decyduje o doskonałej przestrzennej dostępności Uczelni. Atrakcyjność tej lokalizacji podnosi także bliskość historycznego centrum miasta ze Starym Rynkiem, Operą Nova, Biblioteką Miejską oraz malowniczą i nowo odrestaurowaną Wyspą Młyńską. Koncentracja infrastruktury dydaktycznej w jednym punkcie miasta, w jednym kampusie sprawia, że organizacja i realizacja zajęć nie wymaga od studentów uciążliwych przejazdów do innych części miasta. Ponadto do dyspozycji pracowników Uczelni, studentów i gości oddano dwa parkingi dozorowane o łącznej liczbie 250 miejsc wraz z miejscami przewidzianymi dla osób niepełnosprawnych. W różnych punktach kampusu zainstalowano także miejsca postojowe dla rowerów.

Teren kampusu Uczelni obejmuje ponad 8 ha powierzchni gruntów, w tym 4,3 ha to grunty własne, zaś pozostały obszar jest użytkowany na podstawie długoterminowych umów dzierżawy.

Na terenie kampusu posadowiono 15 wolnostojących budynków o łącznej powierzchni 13 187 m² w których znajdują się m.in.: sale wykładowe, sale ćwiczeniowe i laboratoryjne, biblioteka z czytelnią i Centrum Dokumentacji Europejskiej a także hala sportowa z zapleczem.

Układ pomieszczeń jest nieustannie modernizowany, a ich kubatura sukcesywnie dostosowywana do bieżących potrzeb dydaktycznych. Katedra Gospodarki Turystycznej wykorzystuje głównie sale wykładowe w budynku „G”, w którym mieści się m.in. siedziba Katedry, sale ćwiczeń audytoryjnych i sale wykładowe. Do celów dydaktycznych wykorzystywane są także sale położone w innych pobliskich budynkach kampusu Uczelni.

Powierzchnia użytkowana przez biura poszczególnych jednostek dydaktyczno-naukowych Uczelni wynosi 950 m². Pozostałą powierzchnię budynków zajmują między innymi: Dziekanat, Rektorat, Kwestura, klub studencki, stołówka akademicka, pomieszczenia administracyjne, pomieszczenia socjalne, gospodarczo-magazynowe oraz ciągi komunikacyjne. W skład infrastruktury Uczelni wchodzi także przestrzeń Akademickiej Przestrzeni Kulturalnej, obejmująca Muzeum Fotografii, wpisane na listę muzeów miasta Bydgoszczy, dostępne dla zwiedzających z zewnątrz, Galerię Grafiki i Malarstwa Współczesnego oraz salę widowiskową. Z Akademickiej Przestrzeni Kulturalnej systematycznie korzystają studenckie zespoły muzyczno-wokalne, teatry studenckie i studenckie grupy kabaretowe. Organizowane są w niej wystawy malarskie i fotograficzne oraz konferencje i debaty z udziałem przedstawicieli lokalnych władz regionu, kadry naukowej z kraju oraz z zagranicznych uczelni. Istotne znaczenie dla kierunku „turystyka i rekreacja” mają zlokalizowane na terenie kampusu Centrum Fitness i Odnowy Biologicznej „Rewital”, ACM (Akademickie Centrum Medyczne WSG) oraz biuro podróży Edutravleler.pl.

Ponad połowę powierzchni kampusu przeznaczono na tereny rekreacyjno-sportowe (o łącznej powierzchni użytkowej ok. 6000 m²) usytuowane wokół obiektów Uczelni m.in.: boisko do piłki siatkowej, koszykówki, piłki nożnej, korty tenisowe, alejki spacerowe oraz przystań kajakowa i wioślarska na rzece Brdzie, przeznaczona do dyspozycji studentów.

Wszystkie pomieszczenia administracyjne i sale dydaktyczne sprzężone są w lokalną sieć komputerową. Stanowiska komputerowe w jednostkach naukowo-dydaktycznych i administracji Uczelni posiadają szerokopasmowy dostęp do Internetu. Sale wykładowe są w pełni wyposażone w nowoczesny sprzęt audiowizualny (rzutniki multimedialne, komputery, nagłośnienie, niektóre w

tablice multimedialne). Komputery dla studentów pracują w autonomicznej sieci; dodatkowo studentom udostępniono sieć bezprzewodową z zasięgiem na terenie całego kampusu. Do dyspozycji nauczycieli akademickich i studentów jest ponad 350 komputerów, z tego 150 komputerów składa się na wyposażenie 10 pracowni komputerowych wykorzystywanych w procesie dydaktycznym, w tym specjalistyczna pracownia multimedialna. W ramach pracowni komputerowych przeznaczonych do realizacji zajęć dla potrzeb kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja wydzielono Pracownię Systemów Rezerwacyjnych. Serwisem sprzętu komputerowego, sieci internetowej, wymienionego osprzętu multimedialnego w poszczególnych salach dydaktycznych zajmuje się Sekcja Technicznej Obsługi Dydaktyki.

Zakres i zasady wykorzystania metod i technik kształcenia na odległość

Zdalne nauczanie jest wpisane w strategię Wyższej Szkoły Gospodarki od 2006 roku, kiedy uchwałą Kolegium WSG Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, rozpoczęło się wdrażanie nowego systemu kształcenia tzw. nauczania hybrydowego (blended learning). Istotną rolę odgrywa w nim wykorzystanie Internetu w dydaktyce. W pełni dotyczy to także kierunku „turystyka i rekreacja”. Podstawowe cele jakie Uczelnia osiąga stosując kształcenie komplementarne to:

- podniesienie efektywności nauczania,
- rozwijanie umiejętności studentów w zakresie samokształcenia,
- umożliwienie dostępności materiałów przez cały okres kształcenia,
- archiwizacja osiągniętych efektów uczenia się,
- racjonalizacja obciążenia studentów (szczególnie niestacjonarnych),
- standaryzacja kształcenia prowadzonego przez wszystkie jednostki Uczelni,
- obniżenie kosztów kształcenia,
- zmniejszenie obciążenia studentów kosztami przyjazdu do Uczelni.

Koordinacją nauczania w formie zdalnej w Uczelni zajmuje się Pracownia Dydaktyki Mieszanej. Głównymi narzędziami kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość są: platforma zdalnego nauczania (Ośrodka Nowych Technologii Edukacyjnych - zwana dalej platformą ONTE) oraz narzędzie pracy synchronicznej MS Teams. Platforma ONTE utworzona jest na bazie otwartego systemu LMS (Learning Management System) Moodle. W przypadku studentów korzystanie z ONTE jest obligatoryjne, bowiem przedmioty prowadzone na kierunku „turystyka i rekreacja” w WSG mają wsparcie zdalne. Do podstawowych zadań Pracowni należy zarządzanie istniejącymi platformami LMS, implementacja kursów zdalnych, szkolenia studentów oraz kadry dydaktycznej oraz monitorowanie pracy użytkowników systemu.

Realizację zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość reguluje w WSG [Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 15 września 2020 r. w sprawie: kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość](#). Uchwała określa zasady realizacji zajęć zdalnych w kontakcie synchronicznym i asynchronicznym, rodzaje materiałów dydaktycznych zamieszczanych na platformie oraz inne formy aktywności dydaktycznej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. W załącznikach do uchwały opisane są standardy jakie muszą spełniać zamieszczane materiały.

Materiały dydaktyczne przygotowane dla studentów składają się z plików tekstowych (w formacie *.pdf), prezentacji (w formacie *.html), materiałów audio w formie podcastów oraz materiałów video. Platforma daje studentom możliwość przesyłania plików z wykonanymi przez nich zadaniami. Nie mniej ważne są również testy ćwiczeniowe oraz sprawdzające opanowanie przez studentów materiału

zaliczeniowego. Duża dywersyfikacja rodzajów pytań oferowanych w ramach testów realizowanych na platformie sprawia, że testy te podnoszą jakość zajęć oraz znacznie je urozmaicają. Ponadto platforma umożliwia zakładanie różnego rodzaju forów dyskusyjnych – od ćwiczeniowych, na których studenci dyskutują na wyznaczone przez prowadzącego tematy, poprzez fora ogłoszeniowe, aż po fora typu Hydepark, przeznaczone do prowadzenia rozmów na dowolny temat. Dzięki testom i zadaniom wykonywanym przez studentów z wykorzystaniem platformy zdalnego nauczania, rozwiązany został w niektórych przypadkach problem przechowywania dokumentacji weryfikującej efekty uczenia się.

Poprzez platformę ONTE udostępniono wszystkim zainteresowanym programy (sylabusy) przedmiotów prowadzonych w ramach kierunku, a także programy studiów. Aby zapewnić sobie dostęp do opinii interesariuszy wewnętrznych jakimi są studenci, umożliwiono w tych obszarach wyrażanie opinii i sugestii związanych z programami studiów oraz efektami uczenia się.

Platforma ONTE zawiera specjalny obszar przeznaczony dla wykładowców o nazwie Trattoria. Jest to wirtualne środowisko wymiany poglądów między nauczycielami akademickimi na temat zdalnego nauczania. W obszarze Trattoria udostępniane są akty prawne, pliki z materiałami metodycznymi oraz zestaw instrukcji z zakresu obsługi platformy. Dział Kształcenia zamieszcza w tym obszarze niezbędne materiały dla wykładowców związane z dokumentacją procesu dydaktycznego, takie jak np. wzory programów przedmiotów czy aktualny spis przedmiotów kanonicznych. Na platformie ONTE został stworzony obszar Poradnika, w którym umieszczono filmy instruktażowe oraz infografiki wspomagające proces tworzenia materiałów e-learningowych oraz interaktywnych form aktywizujących. Dodatkowo Poradnik stanowi wsparcie dla studentów. Stale podnoszone są również kompetencje prowadzących zajęcia zdalne w zakresie tworzenia interaktywnych materiałów. Cyklicznie odbywają się wewnętrzne szkolenia oraz konsultacje w zakresie wykorzystania narzędzi kształcenia na odległość.

Dla realizacji celów praktycznego kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” studentom i nauczycielom akademickim udostępniono specjalistyczne systemy komputerowe:

- **platformę technologicznych rozwiązań turystycznych Worldspan** - globalny systemu dystrybucji elektronicznych informacji dotyczących organizowania podróży w różnych aspektach.
- **program hotelowy ProHOTT** - wielofunkcyjny program przeznaczony dla branży hotelarskiej.
- **program komputerowy ProRESS** – przeznaczony dla branży gastronomicznej.

W celu udostępniania przestrzeni uczelni różnym jej użytkownikom przygotowano także **pracownię komputerową dla osób niepełnosprawnych** dostosowaną do ograniczeń osób z dysfunkcjami ruchu, wzroku i słuchu, w której znajduje się zmodyfikowanych pod względem ograniczeń osób z niepełnosprawnością 10 stanowisk. Pracownia zlokalizowana jest w budynku, w którym wyeliminowano bariery fizyczne (zlikwidowano uskoki przy stopniach, poszerzono otwory drzwiowe, zamontowano dodatkowe poręcze). Przykładowa specyfikacja stanowiska komputerowego to: komputer klasy: "SET®" AMD A4-4000(3.0GHz)/4Gb-DDR3/500Gb/V1Gb//DVD±RW; korpus: LOGICPOWER 0017 - 400W, ATX; płyta główna: MSI A68HM-P33, sFM2, 2xDDR3, mATX, procesor: AMD A4-4000 3.0GHz(2)/1MB/HD7480D-720MHz/32nm/65W/sFM2 Richland BOX, pamięć: DDR3 4GB 1333 MHz Kingston (KVR13N9S8/4 / KVR13N9S8/4-SP) 1333 MHz, PC3-10600, CL9, ValueRAM, dysk HD: 500GB TOSHIBA DT01ACA050 7200rpm 32MB cache SATAII, karta graficzna: Gigabyte GeForce GT610 1GB DDR3 64bit low profile silent, nagrywarka cdr/dvd: LG Super Multi GH24NSC0.

W odniesieniu do zagadnień niepełnosprawności warto dodać, że w Uczelni dotychczas organizowane były coroczne zloty studentów niepełnosprawnych, akcje charytatywne na rzecz środowisk niepełnosprawnych, zajęcia sportowe dla osób niepełnosprawnych oraz konferencje dotyczące

problematyki niepełnosprawności w turystyce. Interfejs uczelnianej platformy zdalnego nauczania został wyposażony w narzędzia ułatwiające pracę z narzędziem osobom niedowidzącym.

Dla potrzeb kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” na terenie Campusu Wyższej Szkoły Gospodarki funkcjonuje także **pracownia gastronomiczna**, w której realizowane są zajęcia warsztatowe. Pracownia spełnia normy wymagane w odniesieniu do tego typu pomieszczeń. Pracownicy Katedry oraz studenci kierunku „turystyka i rekreacja” mają również możliwość korzystania z zasobów Pracowni Analiz Społecznych i Rynkowych.

Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

Centralną jednostką systemu biblioteczno-informacyjnego Wyższej Szkoły Gospodarki jest Biblioteka Główna Uczelni w Bydgoszczy, której podlegają biblioteki filialne. Biblioteka Główna WSG jest jednostką międzywydziałową i w swojej misji stawia sobie zadania wspomagania jednostek naukowo-dydaktycznych Uczelni w działalności dydaktycznej i naukowej. Priorytetem jest zapewnienie studentom dostępu do zasobów informacyjnych niezbędnych dla prawidłowej realizacji programów nauczania (sylabusów) przedmiotów.

Przy Bibliotece Głównej funkcjonuje Ośrodek Informacji Naukowej oraz jedyne w Polsce działające przy uczelni niepublicznej, Centrum Dokumentacji Europejskiej. Zasoby biblioteczne obejmują: książki, czasopisma, dokumenty audiowizualne, mapy, normy (w tym euro-kody).

Systematyczne powiększanie zasobów bibliotecznych, stosownie do potrzeb nauczania i prowadzenia badań przez pracowników naukowo-dydaktycznych odbywa się poprzez zakupy głównie z budżetu ogólnego Uczelni, a także ze środków Unii Europejskiej, dzięki dotacjom MNiSW (dopłaty do konsorcjów, elektronicznych baz danych itp.; na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia), dzięki dotacjom i grantom z innych źródeł, a także drogą wymiany międzybibliotecznej prowadzonej z uczelniami z kraju i zagranicy. Biblioteki filialne funkcjonujące w systemie informacyjno-bibliotecznym WSG powiększają swoje zbiory także poprzez otrzymywane darowizny. Zasoby biblioteczne wykazane są w katalogu online, który jest dostępny dla każdego użytkownika Internetu: <http://biblioteka.wsg.byd.pl>.

Księgozbiór biblioteki WSG

Zbiory Biblioteki Głównej i jej filii obejmują ponad **50 000 woluminów** (stan na 20 listopada 2020r.), uporządkowanych według numerów inwentarzowych. W Bibliotece Głównej i jej filiach przede wszystkim gromadzone są książki związane z kierunkami kształcenia, głównie z zakresu: automatyki i robotyki, architektury i urbanistyki, budownictwa, dietetyki, ekonomii, ekonometrii, elektroniki, finansów i rachunkowości, fizjoterapii, fizyki, informatyki, gastronomii i żywienia, geografii, gospodarki przestrzennej, hotelarstwa, inżynierii produkcji, kulturoznawstwa, lingwistyki stosowanej, logistyki, marketingu, mechatroniki, nauk o rodzinie, pedagogiki, pielęgniarstwa, prognozowania gospodarczego, wychowania fizycznego, socjologii, technologii żywności, turystyki i rekreacji, transportu, zarządzania. **Na literaturę z zakresu turystyki i rekreacji składa się ok. 8252 woluminów** (por tabela: Księgozbiór z zakresu turystyki i rekreacji (wg. haseł przedmiotowych). Zbiór obejmuje podręczniki, wydawnictwa monograficzne, serie wydawnicze itp. Szczególną uwagę zwraca się na dostępność tytułów literatury podstawowej wymienionej w programach nauczania (sylabusach) i literatury uzupełniającej. Ponadto Uczelnia zamierza systematycznie dokonywać dalszych zakupów literatury celem wzbogacenia i unowocześniania zasobów informacyjnych dla kierunku „turystyka i

rekreacja” (Zestawienie nr 7). Do końca br. kalendarzowego planuje się powiększenie zbiorów bibliotecznych o pozycje dot. omawianego kierunku o około 50-60 woluminów.

Zestawienie nr 7. Księgozbiór z zakresu turystyki i rekreacji

Księgozbiór z zakresu turystyki i rekreacji (wg. haseł przedmiotowych)	Ilość woluminów
Agroturystyka	184
Atlasy. Mapy	644
Badanie rynku	12
Badania w turystyce i rekreacji	222
Catering	10
Czas wolny	109
Gastronomia. Kulinaria. Sztuka kulinarna	348
Geografia	912
Geografia turystyki	46
Gospodarka turystyczna	79
Hotelarstwo	547
Krajoznawstwo	93
Logistyka w turystyce	38
Marketing w turystyce	50
Negocjacje	93
Obsługa konsumenta	17
Organizacja pracy w hotelarstwie	21
Prawo w turystyce i rekreacji	17
Produkt turystyczny	56
Przewodnictwo	55
Przewodniki po Polsce	541
Przewodniki po świecie	339
Rekreacja	457
Rozwój turystyki	119
Rozwój zrównoważony i trwały	48
Ruch turystyczny	23
Systemy hotelowe	15
Technologie gastronomiczne	6
Turystyka	2943
Wędrówki. Wycieczki	63
Zagospodarowanie turystyczne	87
Żywnienie człowieka	58
RAZEM:	8252

W Bibliotece Głównej i jej filiach są gromadzone i udostępniane czasopisma (w tym obcojęzyczne) odpowiadające profilowi kształcenia realizowanemu na kierunku „turystyka i rekreacja” w WSG. **Ogólna liczba tytułów czasopism znajdujących się w bibliotece wynosi 357, z czego 33 biblioteka WSG zaprenumerowała w 2020 r. Zinwentaryzowanych jest ok. 2150 roczników i półroczników.** Są to przeważnie zeszyty naukowe wydawane przez wyższe uczelnie lub inne placówki naukowe.

Wszyscy studenci i pracownicy naukowcy WSG mają dostęp do baz danych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, wśród których na szczególną uwagę zasługują: EBSCO, Elsevier, Nature, Science, Scopus, SciVal, Springer, Web of Science, inCities, Wiley, Science Advances, Scoap3, Springer Open

Choice. Ponadto studenci mają możliwość wykorzystywania polskich baz danych: BazEkon, CEON, CEJSH, Platforma Otwartej Nauki, SYMPOnet, a także wielu polskich i zagranicznych repozytoriów. Jednocześnie studenci mogą korzystać z e-książek. Baza ta będzie docelowo obejmować wszystkie książki dostępne w ramach licencji krajowych **Elsevier, Springer i Wiley**. Obecnie można korzystać z ponad 77 tys. e-książek anglojęzycznych wydanych przez wydawnictwo Springer w latach 2004-2018, ponad 2,5 tys. e-książek wydanych przez wydawnictwo **Elsevier** w latach 2011-2015 oraz ok. 2,5 tys. e-książek wydanych przez wydawnictwo **Wiley** (John Wiley and Sons) w roku 2009 - 2015 (stan na 28.11.2019 r.).

Uczelnia opłaca na życzenie wykładowców semestralny dostęp do wybranych publikacji z serwisu **IBUK.pl.**, z którego mogą korzystać studenci kierunku „turystyka i rekreacja”. To największa w Polsce wypożyczalnia oraz księgarnia internetowa z ebookami i audiobookami. W ofercie znajduje ponad 70 tys. tytułów naukowych, akademickich i profesjonalnych.

Uczelnia podpisała także deklarację przystąpienia do projektu **Academica** tj. Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych, której zbiory zgromadzono w Bibliotece Narodowej. W ramach tej platformy obecnie udostępnianych jest około 2 000 000 dokumentów Biblioteki Narodowej, do których każdy student WSG ma bezpłatny dostęp.

Warto podkreślić, że Biblioteka Główna WSG prowadzi wymianę międzybiblioteczną na podstawie zawartych porozumień z ponad 30 uczelniami publicznymi z kraju i z zagranicy. Działania te obejmują zarówno wydawnictwa periodyczne, jak zwarte publikacje naukowe. Umożliwiają one wzbogacanie zasobów Biblioteki Główniej i jej filii o najnowsze wydawnictwa poszczególnych uczelni. Rozwijana wymiana z ośrodkami zagranicznymi pozwala pozyskiwać tytuły także w językach obcych: angielskim, francuskim i niemieckim. Spośród uczelni, z którymi prowadzimy wymianę międzybiblioteczną na uwagę zasługują te, które kształcą na kierunku „turystyka i rekreacja”, m.in.: **Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu; Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach, Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie, Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu** i in.

W ramach podpisanych umów oraz dzięki zakupionemu sprzętowi do digitalizacji zbiorów Uczelnia współuczestniczy w tworzeniu następujących baz danych:

- e-Publikacje Nauki Polskiej (<https://www.epnp.pl>);
- Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa (<http://kpbc.umk.pl/dlibra>).

W obu przypadkach dorobek naukowy pracowników jest digitalizowany i udostępniany jest przez Internet. E-Publikacje Nauki Polskiej to zbiór publikacji naukowych z różnych dziedzin, wydawanych przez polskie uczelnie, instytuty naukowe, towarzystwa i stowarzyszenia naukowe oraz muzea. Przeznaczeniem bazy jest zebranie w jednym miejscu trudno dostępnej literatury z ośrodków naukowych z całej Polski. Baza publikacji bogata jest zarówno w e-booki darmowe, jak i udostępnione za niewielką opłatą, w wysokości 45 % ceny netto książki w wersji papierowej. Ze względu na fakt, że WSG jest współtwórcą tej bazy, posiadamy darmowy dostęp do niej w Bibliotece Główniej i wszystkich bibliotekach filialnych. W omawianych zasobach znajduje się m.in. około 400 publikacji odnoszących się do turystyki (stan na 22.06.20 r.)

Centrum Dokumentacji Europejskiej

Centrum Dokumentacji Europejskiej (CDE) to jedna z 20 specjalistycznych bibliotek gromadząca wydawnictwa na temat Unii Europejskiej. W poczet publikacji gromadzonych w CDE włączane są tytuły z dziedziny prawa (Dzienniki Urzędowe, Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości), ekonomii, edukacji, badań naukowych, transportu, konkurencyjności, polityki społecznej, polityki regionalnej. Centrum

gromadzi książki, czasopisma oraz dokumenty elektroniczne i audiowizualne. Wyżej wymienione dziedziny stanowią uzupełnienie wiedzy ogólnej jaką powinien posiadać absolwent kierunku „turystyka i rekreacja”. Część z wydawnictw unijnych można przeglądać online za pośrednictwem strony internetowej Biblioteki WSG.

Działalność Ośrodka Informacji Naukowej

Do zadań Ośrodka Informacji Naukowej należy:

- tworzenie e-biblioteki WSG na stronie ONTE,
- pomoc w wyszukiwaniu poprzez Internet informacji naukowej studentom oraz pracownikom,
- monitorowanie rynku czasopism elektronicznych celem zaopatrzenia kadry Uczelni w materiały niezbędne do prowadzenia badań naukowych, a także ułatwianie dostępu do darmowych czasopism w formie elektronicznej za pomocą strony WWW,
- gromadzenie i udostępnianie źródeł informacji z różnych dziedzin za pośrednictwem ONTE,
- pomoc w zakresie sporządzania zestawień tematycznych literatury niezbędnej do prowadzenia prac naukowych oraz zestawień bibliograficznych przy pisaniu prac dyplomowych,
- udostępnianie bibliograficznych źródeł informacji,
- udzielanie informacji o krajowych i zagranicznych zasobach informacyjnych w sieci WWW (biblioteki cyfrowe, repozytoria, czasopisma w Open Access).

Wyposażenie wypożyczalni i czytelní

W pomieszczeniach czytelní Biblioteki Głównej WSG do dyspozycji czytelników jest **61** miejsc oraz **33** stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Dostępne są również dwa stanowiska pracy zbiorowej. Utworzono oddzielne pomieszczenia dla stanowisk komputerowych i dla czytelní. Czytelnikom udostępnia się także 4 skanery. Mając na względzie troskę o komfort pracy użytkowników biblioteki w 2018 roku wymieniono wszystkie komputery. Ponadto sieć bezprzewodowa pozwala na korzystanie z Internetu przy użyciu komputerów należących do studentów. Dla studentów i doktorantów w czytelní wyznaczono księgozbiór „Biblioteczka Biznesmena”. Ponadto czytelnikom oddano do bezpośredniej dyspozycji księgozbiór podręczny tj. celowo dobrany i uporządkowany zbiór książek wydzielony z całości księgozbioru bibliotecznego i zawierający wydawnictwa o charakterze informacyjnym: encyklopedie (ogólne i specjalne), słowniki (językowe i rzeczowe), leksykony, poradniki oraz podstawowe publikacje z różnych dziedzin wiedzy, atlasy, przewodniki krajoznawcze, skrypty akademickie, prasę itp.

Dzięki dotacjom MNiSW przeznaczonym na tworzenie przestrzeni dostępnej dla osób niepełnosprawnych, a tym samym warunków pełnego udziału w procesie kształcenia wszystkim studentom i doktorantom zakupiono do biblioteki:

- dwa komputery;
- dwa skanery;
- oprogramowanie MS OFFICE 2016;
- dwie lupy do czytania;
- lupę elektroniczną „portable video magnifier”;
- program Abby Fine Reader z OCR;
- program Window EYE;
- program LUNAR;
- słuchawki;
- specjalistyczny czytnik książek.

Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Podstawą działalności Uczelni jest sukcesywny rozwój infrastruktury dydaktycznej. Bieżące zapotrzebowanie nauczycieli akademickich w tym zakresie zgłaszane jest do dyrektorów jednostek naukowo-dydaktycznych oraz konsultowane z partnerami branżowymi. Adekwatne do potrzeb przygotowanie i rozwój infrastruktury dydaktycznej (pracownie specjalistyczne, laboratoria) były w roku akademickim 2019/20 tematem obrad Kolegium Rozszerzonego Uczelni. Przedstawiono wówczas stan bazy w poszczególnych jednostkach naukowo-dydaktycznych, sposób zapewnienia odpowiednich warunków zajęć w laboratoriach u interesariuszy zewnętrznych oraz oceniono poziom zaspokojenia wymagań odnośnie prowadzenia zajęć specjalistycznych. Zapotrzebowanie na doposażenie infrastruktury specjalistycznej zostało złożone do Działu Organizacji Studiów i stanowi wyjściowe wytyczne dla systematycznego uzupełniania wyposażenia Uczelni na najbliższe lata.

W ramach działań permanentnego aktualizowania księgozbioru Biblioteka Główna WSG prowadzi coroczne wywiady wśród wszystkich wykładowców Uczelni dotyczące zapotrzebowania na aktualną literaturę specjalistyczną. Wraz ze zgłaszanym przez wykładowców zapotrzebowaniem analizowane są także plany studiów, programy kształcenia. Na tej podstawie dokonuje się zakupów podręczników i bieżących wydań literatury naukowej. Obecnie, zgodnie z zapotrzebowaniem zgłoszonym przez wykładowców w ostatnim roku, trwają procedury zakupu kolejnych nowych 300 pozycji.

Na bieżąco prowadzona jest ocena sprawności i poziomu wyposażenia technicznego pracowni komputerowych, laboratoriów i sal dydaktycznych. Zajmuje się tym dział IT. Na tym odcinku w ubiegłym roku akademickim:

- zmodernizowano sieci komputerowe w ośrodkach zamiejscowych w celu zagwarantowania studentom i pracownikom nieograniczonego i bezpiecznego dostępu do sieci bezprzewodowych,
- zmodernizowano wyposażenie sal dydaktycznych w ośrodkach zamiejscowych – zakupiono projekторы multimedialne, dostosowano sale wykładowe do prowadzenia zajęć zdalnych,
- zmodernizowano komputery w pracowniach – wymieniono dyski twarde na SSD, zwiększono pamięci RAM, zaktualizowano systemy operacyjne,
- udostępniono wykładowcom oprogramowanie Office 2016 ProPlus do użytku prywatnego (w ramach licencji Office 365),
- odnowiono dzierżawę w serwisie DreamSpark gwarantującej wykładowcom i studentom dostęp do wszelkich narzędzi developerskich oraz systemów operacyjnych firmy Microsoft;
- odnowiono dzierżawę oprogramowania Office, Solid Edge, SPSS,
- zakupiono dwa serwery i macierz dyskową na potrzeby oprogramowania laboratoryjnego,
- utworzono usługę zdalnego dostępu do oprogramowania laboratoryjnego.

Dalsze niezbędne inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną oraz zasoby biblioteczne planowane są również w bieżącym roku akademickim 2020/21.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

W zakresie tworzenia programu studiów na kierunku „turystyka i rekreacja” Katedra Gospodarki Turystycznej intensywnie i wieloaspektowo współpracuje z podmiotami komercyjnymi branży turystycznej, organizacjami, stowarzyszeniami i instytucjami działającymi na rzecz rozwoju turystyki. Zasady tej współpracy dookreślone są w umowach z uwzględnieniem profilu i specyfiki danego podmiotu. Wśród najistotniejszych form współpracy z podmiotami branży turystycznej oraz różnego typu instytucjami i organizacjami wymienić należy:

- współdziałanie przedstawicieli pracodawców w opracowywaniu i doskonaleniu koncepcji kształcenia, programów studiów oraz efektów uczenia się,
- wzajemne wsparcie merytoryczne i organizacyjne przy realizacji projektów badawczych, rozwojowych i analitycznych oraz opracowywaniu ich wyników,
- wspieranie studentów w procesie dyplomowania, także poprzez możliwość realizacji prac dyplomowych na zlecenie partnera strategicznego,
- promowanie i wdrażanie do procesu dydaktycznego nowoczesnych rozwiązań technicznych,
- współpracę w zakresie edukacji i popularyzacji wiedzy oraz doskonalenia zawodowego,
- tworzenie nowoczesnych form oferty edukacyjnej w szczególności studiów podyplomowych oraz profilowanych szkoleń,
- współpracę w zakresie merytorycznego i technicznego przygotowania raportów, publikacji oraz innych materiałów o charakterze naukowo-dydaktycznym,
- organizowanie wspólnych konferencji, seminariów, szkoleń, wykładów eksperckich, itp.,
- innych działań, w których następuje transfer wiedzy lub technologii.

Podczas tworzenia programu studiów na kierunku „turystyka i rekreacja” Katedra Gospodarki Turystycznej korzysta z potencjału kadrowego oraz rozwojowego - w tym projektowego i wdrożeniowego - wyżej wymienionych typów podmiotów.

Do prac nad doskonaleniem programu studiów zaprasza się przedstawicieli Konwentu Wyższej Szkoły Gospodarki, a w szczególności: Bohema Boutique Hotel & Spa wraz z siecią restauracji, POLWELL, Kujawsko - Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Centrum Doradztwa Kosieniak i Partnerzy, Centrum Medyczne Gizińscy, Grupa Polska Press, Centrum Artystyczne ELJAZZ.

Konwent jest organem doradczym i wspierającym, a do jego głównych zadań należy:

- wspieranie rozwoju działalności jednostek naukowo – dydaktycznych, w tym Katedry Gospodarki Turystycznej,
- kształtowanie i inicjowanie szeroko zakrojonej współpracy między nauką, biznesem i administracją publiczną, i wyrażanie opinii w sprawach dotyczących proponowanych przez Katedrę kierunków kształcenia, efektów uczenia się i programów studiów, oferty kształcenia na studiach podyplomowych oraz kursach i szkoleniach, a także organizacji praktyk i staży studenckich,
- wzajemny rozwój i promowanie, zwłaszcza w zakresie realizacji projektów, organizacji konferencji, seminariów, szkoleń, spotkań eksperckich czy wydarzeń branżowych,
- podejmowanie wspólnych przedsięwzięć projektowych i eksperckich,
- zapraszanie studentów na wizyty studyjne do siedziby przedsiębiorstwa,
- zgłaszanie zapotrzebowania na prace dyplomowe,
- wyrażanie opinii w innych sprawach przedłożonych przez dyrektora jednostki.

Przedstawiciele Konwentu i otoczenia społeczno-gospodarczego rokrocznie, podczas dyplomatorium, doceniają najlepsze prace dyplomowe, wyróżniając je w kategorii „Nagrody brązowe”. W okresie 2016-2019 wyróżnionych zostało 14 absolwentów kierunku „turystyka i rekreacja” a podmiotami nagradzającymi były: Hotel Mercure, Holiday Inn, City Hotel w Bydgoszczy, Restauracja Karramba, Biuro Podróżników „Flugo”, Hotel Campanille, Hotel Bohema, Bydgoska Lokalna Organizacja Turystyczna, Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna.

W grupie podmiotów ściśle współpracujących z Katedrą Gospodarki Turystycznej są również jednostki i instytucje zewnętrzne. W szczególności należą do nich: City Hotel, Park Hotel, Hotel Holiday Inn, Rosevia Resort & SPA, Hotel The Bridge Wrocław, Hotel St. George, Restauracja Weranda przy Bohema Boutique Hotel & Spa, Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna, Związek Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, Bydgoska Lokalna Organizacja Turystyczna, Polska Izba Turystyki Oddział Kujawsko-Pomorski, Edutraveler.pl, ADMAR Mariusz Marszański, Sektorowa Rada ds. Kompetencji Turystyka, BKS Wisła, Basket 25

W trakcie tworzenia programu studiów i podczas realizacji procesu kształcenia Katedra podejmuje działania mające na celu poszerzenie współpracy i podtrzymywanie nawiązanych wcześniej kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

W przygotowaniu oferty edukacyjnej i wypracowaniu koncepcji kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” aktywnie uczestniczą interesariusze zewnętrzni i wewnętrzni. Do grona interesariuszy wewnętrznych zaliczani są nauczyciele akademicki, pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi, Samorząd Studencki i studenci oraz Senat WSG. Z kolei do interesariuszy zewnętrznych należą: podmioty branży turystycznej, organizacje wspierające rozwój turystyki, lokalne władze samorządowe, organizacje związane z lokalnym rynkiem pracy, państwowe jednostki organizacyjne, pracodawcy i ich związki oraz absolwenci Uczelni.

Ścisła współpraca Uczelni z partnerami branżowymi obejmowała przede wszystkim współpracę w zakresie wzmocnienia praktycznych aspektów kształcenia, w tym m.in. współtworzenie programów studiów, realizację dodatkowych staży i praktyk studentów oraz przygotowanie doświadczonej i specjalistycznej kadry przedsiębiorstw do prowadzenia zajęć dydaktycznych (eksperckich). Wprowadzanie zmian wynikających z nowelizacji ustawy – Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668) i określenie warunków, jakie musi spełniać program kształcenia stanowi o potrzebie rozwijania współpracy z partnerami branżowymi.

W nawiązywaniu i rozwijaniu kontaktów z przedstawicielami branży oraz jej otoczenia istotną rolę odgrywa wieloletnie członkostwo Wyższej Szkoły Gospodarki w Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej. Uczelnia pełni przede wszystkim rolę doradczą, integracyjną i inicjującą, opiniuje plany rozwoju przedsięwzięć turystycznych, wspomaga proces doskonalenia kadr dla potrzeb turystyki, koordynuje i wspiera merytorycznie i logistycznie działania w zakresie badawczym (analizy ruchu turystycznego, badania marketingowe). Przedstawicielem Uczelni w organizacji jest Pełnomocnik WSG ds. Współpracy Regionalnej (pełniący równoległe funkcję Dyrektora Katedry Gospodarki Turystycznej). Jako członek tzw. zespołu kreatywnego w KPOT, wraz z przedstawicielami Samorządów, Lokalnych Organizacji Turystycznych, Lokalnych Grup Działania, oddziałów PTTK oraz przedstawicielami podmiotów komercyjnych branży uczestniczył w przygotowaniu i wdrożeniu projektu „Konstelacje dobrych miejsc” - nowej marki turystycznej regionu kujawsko-pomorskiego. Ponadto zespół ekspercki pracowników Katedry Gospodarki Turystycznej wraz z grupą ankieterów (studentów kierunku TiR) przeprowadzał na potrzeby KPOT oraz jej poszczególnych członków badania ruchu turystycznego (2015 – Badania ruchu turystycznego w regionie kujawsko-pomorskim, m. Bydgoszcz – 2015, 2016, 2017, m. Grudziądz – 2018). Wyniki badań są wykorzystywane w działalności dydaktycznej.

Wyższa Szkoła Gospodarki jest silnie powiązana z lokalną i regionalną branżą turystyczną, co w wielu sytuacjach przekłada się na prowadzenie intensywnej współpracy, tym na podejmowanie roli lidera w przedsięwzięciach rozwojowych. W roku 2015 Uczelnia we współpracy z Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną przyjęła rolę lidera merytorycznego w budowaniu powiązań klastrowych (kooperacyjnych), pomiędzy przedsiębiorcami i instytucjami działającymi w obszarze BIT. Klaster Turystyczny Obszaru BIT powstał w wyniku szeroko zakrojonych działań mentorskich Uczelni, w tym zaangażowania kadry obecnej Katedry Gospodarki Turystycznej (opracowała strategiczne kierunki działań rozwojowych) oraz wytworzonych relacji z partnerami projektu. Wyższa Szkoła Gospodarki do dziś posiada swoich przedstawicieli w Zarządzie Klastra.

Istotne znacznie w procesie kształcenia praktycznego odgrywa bezpośredni kontakt studenta z przedstawicielami branży turystycznej. Katedra posiada wieloletnie doświadczenie w budowaniu relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym, dzięki czemu wytworzyła sieć relacji partnerskich z liczną i zróżnicowaną grupą podmiotów i przedstawicieli branży (są to zarówno instytucje i organizacje działające na rzecz rozwoju turystyki, jak i podmioty komercyjne działające na rynku lokalnych, regionalnym, krajowym czy międzynarodowym) – taka sytuacja z powodzeniem przekłada się na możliwość zapewniania studentom dostępu do ekspertów. Do głównych form współpracy w tym zakresie należą: prowadzenie zajęć dydaktycznych (zatrudnienie eksperta w formie etatu, bądź umowy zlecenia), prowadzenie zajęć studyjnych w podmiotach (głównie w hotelach, restauracjach, klubach sportowych) oraz prowadzenie wykładów eksperckich. Ze względu na posiadane przez zapraszanych ekspertów doświadczenie praktyczne i bogatą wiedzę merytoryczną formy te stanowią niezwykle cenne uzupełnienie kształcenia na wszystkich, prowadzonych na kierunku specjalnościach oraz stopniach studiów. Dla przykładu - w okresie kilku ostatnich lat - wykłady eksperckie na kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzili: Prezes ECTAA w Brukseli/ Prezes PIT w Warszawie, Przedstawiciel Firmy Consultingowej Hotelarstwa w Warszawie, Prezes Biura "Global Wings" Warszawa i były Prezes Convention Bureau of Poland, Prezes Instytutu Hotelarstwa Warszawa, Prezes Instytutu Gospodarki Turystycznej Warszawa, Prezes Polsko - Ukraińskiej Izby Turystyki Warszawa oraz Prezes Związku Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, Dyrektor Hotelu Posejdon w Gdańsku, Prezes IGHP Warszawa, Prezes Biura Turystyki Przyjazdowej Zagranicznej „Furnel Travel” Warszawa, Dyrektor Polski Ośrodek Informacji Turystycznej w Sztokholmie, Wice Prezes POT Warszawa, Specjalista Nowych Technologii w POT Warszawa.

Efekty współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym i ich wpływ na kształtowanie praktycznego programu studiów oraz sylwetki absolwenta na pierwszym stopniu kierunku „turystyka i rekreacja” są szczególnie wyraźne w realizowanym od naboru 2018/2019 **projekcie studiów dualnych** (konkurs NCBiR, nr umowy: POWR.03.01.00-00-DU59/18-00). Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy w województwie kujawsko-pomorskim jest niepodważalnym liderem we wdrażaniu tego typu nowoczesnego modelu kształcenia, łączącego tradycyjne zajęcia akademickie z pracą zawodową. Projekt objął swoim działaniem łącznie 30 osób (20 K, 10 M), studentów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku „turystyka i rekreacja”, zrekrutowanych w ramach utworzonej na potrzeby wniosku specjalizacji pn. „Studia dualne”. Cykl kształcenia studenci ukończą w roku akademickim 2020/2021. Istotnym założeniem realizacyjnym projektu są odbywane w przedsiębiorstwach z branży turystycznej staże. Poprzez bezpośredni kontakt z pracodawcą oraz możliwość zapoznania się z funkcjonowaniem firmy i jej oczekiwaniami, pozwalają one studentom na zdobycie bardzo cennego doświadczenia już w trakcie studiów. W okresie 2019-2020 staże projektowe studenci realizowali w 7 podmiotach: W grupie partnerów branżowych projektu były to: Park Hotel, Hotel City, Hotel Holiday Inn, Rosevia Resort & SPA, Hotel The Bridge Wrocław, Hotel St. George, Restauracja Weranda przy Hotelu Bohema. Efektem

realizacji projektu będzie zniwelowanie luk kompetencyjnych i kwalifikacyjnych a tym samym podniesienie kompetencji studentów zgodnie z oczekiwaniami pracodawców.

Przykładem łączenia nauki i praktyki, jest podjęcie przez Uczelnię współpracy z inwestorami z branży turystycznej (Motopodróżni.pl), której efektem jest zainicjowanie działalności nowego podmiotu gospodarczego – eduTRAVELER sp. z o.o. (www.edutraveler.pl) z siedzibą w Campusie Uczelni. Jest to przedsięwzięcie komercyjne, jednakże posiadające walor innowacyjny w zakresie kształcenia akademickiego, gdyż jednym z priorytetowych celów (oprócz stricte biznesowych) jest wdrożenie idei kształcenia praktycznego studentów w połączeniu z kształtowaniem postaw przedsiębiorczych pracowników Uczelni (idea przedsiębiorczości akademickiej). W wyniku połączenia doświadczenia organizacyjnego i branżowego inwestorów, zaangażowania doświadczonych pracowników naukowo-dydaktycznych Katedry (udziałowcami spółki są m.in.: Dyrektor Katedry Gospodarki Turystycznej, Dyrektor Instytutu Ekonomii i Zarządzania WSG, etatowy pracownik Katedry, jak również Kolfer Sp. z o.o. Założyciel Uczelni posiadającego doświadczenie w branży turystycznej) w ramach eduTRAVELER sp. z o.o. rozwinie się Symulacyjne Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego, które będzie wykorzystywane w symulacjach i kształceniu projektowym głównie przez studentów specjalności *E-marketing* oraz *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie hotelarstwem*. Powstały podmiot gospodarczy będzie zatem wykorzystywany do realizacji kształcenia praktycznego na kierunku „turystyka i rekreacja” w murach Uczelni.

Inicjowanie, prowadzenie i podtrzymywanie współpracy z różnymi interesariuszami jest jednym z głównych celów strategicznych Katedry Gospodarki Turystycznej. Oprócz partnerów stricte branżowych istotne znaczenie w rozwoju i udoskonalaniu kształcenia posiada partnerska współpraca z jednostkami samorządowymi. W tym przypadku szczególnie ważnym obszarem aktywności jest wspieranie tego typu podmiotów w projektach rozwojowych, edukacyjnych i badawczych. W bieżącym roku akademickim Katedra Gospodarki Turystycznej podjęła intensywną współpracę z Wydziałem Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta w Ełku w zakresie pozyskania funduszy unijnych na realizację projektu w Przedsięwzięciu „Utworzenie w Ełku nowych kierunków studiów zgodnych z potrzebami lokalnego rynku pracy” w ramach działania podstawowego „Kształcenie kadr dla rozwoju ekoturystyki i lokalnej gospodarki”. Założono, że celem działania będzie utworzenie studiów dualnych I stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” oraz czterech kierunków studiów podyplomowych z udziałem ekspertów-praktyków: *Turystyka wiejska i agroturystyka, Ochrona środowiska w przedsiębiorstwie, Ekomarketing, Ekofirma*. Na chwilę obecną do przedsięwzięć podstawowych została wpisana realizacja studiów podyplomowych. Działanie to Katedra będzie realizowała we współpracy z partnerami z rynku ełckiego.

Budowanie pozytywnego wizerunku szkolnictwa zawodowego Katedra realizuje poprzez współpracę ze szkołami ponadpodstawowymi oraz instytucjami kształcenia ustawicznego. Dobrym przykładem są prowadzone przez pracowników Katedry coroczne szkolenia dla uczniów klasy hotelarsko-turystycznej Technikum Chemicznego z programu ProHOTT oraz z organizacji imprez MICE, czy też nawiązana w ostatnim okresie współpraca z Technikum Gastronomicznym.

Szczególnie ważnym — ogólnokrajowym - przedsięwzięciem jest Olimpiada Wiedzy Hotelarskiej. Do jej głównych celów należy rozwijanie wśród młodzieży zainteresowania turystyką i hotelarstwem oraz podnoszenie poziomu umiejętności zawodowych ujętych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie technik hotelarstwa, zatwierdzonej przez Ministra Edukacji. Wyższa Szkoła Gospodarki (w tym jednostka odpowiedzialna za kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja”) od jedenastu lat była współorganizatorem Olimpiady Wiedzy Hotelarskiej. W bieżącym roku odbywa się XII edycja OWH natomiast Wyższa Szkoła Gospodarki jest jej wyłącznym organizatorem. Pracownicy naukowo-dydaktyczni Katedry uczestniczą w pracach Komitetu Głównego Olimpiady Wiedzy Hotelarskiej,

odpowiedzialnego za organizację i poziom merytoryczny Olimpiady, w procesie organizacyjnym podejmują również liczne działania integrujące środowisko branżowe wokół wydarzenia (istotnym założeniem wydarzenia jest organizacja Olimpiady przy współpracy z przedstawicielami branży hotelarskiej i organizacjami hotelarskimi). Podczas XII edycji Olimpiady ważnymi partnerami z branży są: Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego, Hotel City i Rada ds. Kompetencji Sektora Turystyki.

Dla absolwentów studiów pierwszego stopnia i drugiego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja”, którzy przeważnie rozpoczęli już karierę zawodową i chcą poszerzyć kompetencje, zwiększając swoją atrakcyjność na rynku pracy Katedra Gospodarki Turystycznej wraz z Centrum Kształcenia Podyplomowego i Szkoleń WSG przygotowała ofertę studiów podyplomowych i szkoleń w następujących obszarach: Zarządzanie Turystyką i Hotelarstwem, Zarządzanie w Sporcie, kursy i szkolenia - Akademia Cabin Crew, Przewodnik miejski - Bydgoszcz i okolice, Pilot wycieczek, Wychowawca w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży, Akademia animatorów hotelowych.

Wyższa Szkoła Gospodarki od 2010 r. wraz z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego, Uniwersytetem Technologiczno-Przyrodniczym, a od 2016 wraz Collegium Medicum UMK i Bydgoską Szkołą Wyższą organizuje Bydgoski Festiwal Nauki. Celem Festiwalu jest popularyzacja nauki, kultury i sztuki, promocja wśród mieszkańców Bydgoszczy i regionu najważniejszych osiągnięć naukowych, technicznych, a także rozbudzenie zainteresowań szeroko rozumianą kulturą i sztuką. Bydgoski Festiwal Nauki jest największym tego typu wydarzeniem w Bydgoszczy, w którym czynnie uczestniczą także nauczyciele akademicy Katedry. Jako wieloletni współorganizator wydarzenia Katedra zaprezentowała szereg ciekawych imprez dla uczestników o różnym profilu wiekowym.

Interesariusze zewnętrzni skupieni wokół Katedry Gospodarki Turystycznej odgrywają więc kluczową rolę w procesie dydaktycznym. Pełnią rolę społecznego doradcy Uczelni w przygotowaniu programu kształcenia i dostosowywaniu kadr dla branży turystycznej w realiach dynamicznie zmieniającego się rynku pracy, umożliwiają studentom odbywanie praktyk oraz bezpośredni kontakt w uczelni (prowadzenie zajęć dydaktycznych) lub w podmiotach, czy też zbieranie materiałów do prac dyplomowych. Niektórzy absolwenci zostali zatrudnieni przez współpracujących z Uczelnią pracodawców.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Umiędzynarodowienie uczelni wyższych jest jednym z najważniejszych kierunków rozwoju, mającym swoje podstawy w procesach globalizacyjnych. Uczelnia dla utrzymania stabilności w zakresie kształcenia tworzy ofertę kierowaną do obcokrajowców, a szerokie, międzynarodowe kontakty z instytucjami z całego świata są obecnie wyznacznikiem rozwoju Wyższej Szkoły Gospodarki wpływającym na podnoszenie jakości jej działań we wszystkich obszarach aktywności.

Dzięki takiemu podejściu Uczelnia wzmacnia swoją markę jako instytucja międzynarodowa, rozpoznawalna dobrze w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, a także w krajach Kaukazu, Azji Centralnej oraz Południowej i Afryki Subsaharyjskiej, gdzie prowadzona jest rekrutacja i nawiązywane są relacje instytucjonalne. Obecnie sieć współpracy Uczelni obejmuje ponad 100 uczelni partnerskich z całego świata.

Umiędzynarodowienie daje Uczelni szanse na transfer i generowanie wiedzy we współpracy z zagranicznymi partnerami oraz podnoszenie jakości kształcenia. Umiędzynarodowienie daje także możliwość zwiększenia liczby studentów z zagranicy oraz szansę na podwyższenie kompetencji międzynarodowych, poznanie innych kultur oraz przejmowanie dobrych praktyk, a także promocję kultury i języka polskiego oraz wartości Unii Europejskiej w różnych rejonach świata. Wśród kolejnych atutów Wyższej Szkoły Gospodarki w obszarze umiędzynarodowienia wymienić należy także możliwość realizacji różnego rodzaju projektów międzynarodowych wiążących się m.in. z edukacją, kulturą, sportem czy nauką.

Umiędzynarodowienie w WSG nie jest celem samym w sobie lecz narzędziem do podnoszenia jakości we wszystkich obszarach funkcjonowania Uczelni. Dostrzega się także coraz większą rolę kompetencji międzynarodowych na rynku pracy, z czym z kolei wiąże się potrzeba nabywania tzw. miękkich kompetencji. W związku z powyższym wśród celów strategicznych na najbliższy okres wymienić należy:

- wzmocnienie wizerunku Uczelni jako międzynarodowej i rozpoznawalnej instytucji poza granicami Polski,
- transfer i generowanie wiedzy we współpracy z zagranicznymi partnerami,
- zwiększenie liczby studentów z zagranicy,
- podniesienie kompetencji międzynarodowych pracowników i studentów.

W celu zapewnienia dbałości o umiędzynarodowienie procesu kształcenia, od roku 2012 funkcjonował Zespół ds. umiędzynarodowienia Uczelni. Zespół odpowiadał m.in. za: stały nadzór nad realizacją przyjętej przez Władze WSG strategii umiędzynarodowienia w ramach Strategii WSG i poszczególnych jednostek naukowo-dydaktycznych, proponowanie form motywowania studentów i kadry naukowo-dydaktycznej do udziału w procesie umiędzynarodowienia oraz koordynację wszelkich form umiędzynarodowienia uczelni określonych w strategii umiędzynarodowienia WSG.

Doceniając rangę umiędzynarodowienia, w związku z rozszerzaniem wielowymiarowych działań WSG w tym zakresie, we wrześniu 2016 r. powołano prorektora ds. międzynarodowych. Administracyjną i merytoryczną obsługę zadań związanych z umiędzynarodowieniem realizuje Pion Międzynarodowy WSG, który tworzą: Dział Spraw Międzynarodowych, Biuro Rekrutacji Międzynarodowej, Instytut Europejski im. M. Kopernika i Centrum Partnerstwa Wschodniego. Ponadto duży wkład w realizację zadań międzynarodowych na WSG wnoszą także Szkoła Języków Obcych i Punkt Informacji Europejskiej – Europe Direct. Jednostki naukowo-dydaktyczne WSG (instytuty i katedry) wyznaczyły pełnomocników ds. umiędzynarodowienia. W roku akademickim 2017/2018 opracowano nową [Strategię Rozwoju Uczelni na lata 2018-2022](#) w której wszystkie cele mają komponent międzynarodowy.

Wyższa Szkoła Gospodarki znajduje się obecnie w procesie międzynarodowej akredytacji akademickiej przez Accreditation Council For Entrepreneurial & Engaged Universities (ACEEU), która przeprowadza proces ewaluacji wszystkich aspektów funkcjonowania uczelni pod kątem realizacji tzw. trzeciej misji i zaangażowania w otoczenie społeczno-gospodarcze. Celem akredytacji jest obiektywne, zewnętrzne zwalidowanie dorobku i praktyki uczelni w zakresie współpracy z otoczeniem i zaangażowania w jego rozwój, co od lat stanowi strategiczny wyróżnik WSG, a także zwiększenie rozpoznawalności Uczelni w środowisku międzynarodowym. WSG jest jedną z nielicznych uczelni niepublicznych, która na przeprowadzenie akredytacji zdobyła dofinansowanie ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Przewidywany termin zakończenia procesu akredytacji to I kwartał 2021r. Uczelnia ukończyła pracę nad raportem samooceny do tejże akredytacji i oczekuje wizytacji ze strony ekspertów.

Kierunek „turystyka i rekreacja”, za który organizacyjnie odpowiada Katedra Gospodarki Turystycznej przeszedł pomyślnie pierwszy etap międzynarodowej akredytacji THE-ICE – International Centre of Excellence in Tourism and Hospitality Education Accreditation. Na przeprowadzenie akredytacji międzynarodowej kierunku „turystyka i rekreacja” Uczelnia pozyskała środki finansowe z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (UMOWA nr MNiSW/2020/128/DIR/AZ). Celem akredytacji jest uzyskanie certyfikatu jakości dla rozwoju uczelni i wzrostu poziomu jej umiędzynarodowienia w obszarze nauk społecznych na kierunku studiów „turystyka i rekreacja”. Akredytacja THE-ICE umożliwi uczelni zdobycie niezbędnego, obiektywnego i rozpoznawalnego międzynarodowego znaku jakości. W obecnej sytuacji pandemia zablokowała możliwość wizytacji ekspertów w uczelni. Aktualnie ustalone są warunki przeprowadzenia audytu, z wykorzystaniem metod zdalnych.

Jednocześnie w III kwartale 2020 roku złożono wniosek do MNiSW o pozwolenie na utworzenie studiów I stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” w filii zagranicznej w Kijowie (Ukraina). Intensywna współpraca z ukraińskimi partnerami oraz wspólnie dokonana, szczegółowa analiza rynku edukacyjnego oraz lokalnego i regionalnego rynku pracy na Ukrainie (w tym w szczególności w obwodzie kijowskim) pozwoliła na ustalenie kluczowych - z punktu widzenia potrzeb społeczno-gospodarczych – potrzeb w obszarze sektora gospodarki turystycznej, na które może odpowiedzieć planowany kierunek. Kluczową determinantą w tym obszarze są luki kompetencyjne wynikające z modelu kształcenia ogólnego oraz związana z tym potrzeba dostępu do specjalistycznych kadr, dobrze przygotowanych do pełnienia zadań w warunkach silnej konkurencji charakterystycznej dla międzynarodowego rynku turystycznego. Dotyczy to w szczególności głównych podmiotów, do których kierowana jest niniejsza oferta edukacyjna. Należy zauważyć, że w diagnozie brano również pod uwagę korzyści, jakie będą płynąć z dostępu do kształconych w ramach kierunku kadr dla pracodawców na rynku polskim.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych pozytywnie zaopiniowało wniosek Uczelni o utworzenie kierunku „turystyka i rekreacja” na studiach I stopnia o profilu praktycznym w Kijowie i przekazało wniosek do oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Mobilność międzynarodowa studentów i kadry

Wyższa Szkoła Gospodarki uczestniczy w programie Erasmus od marca 2005 r. Mobilność pracowników i nauczycieli akademickich jest istotnym czynnikiem dla umiędzynarodowienia WSG oraz programów nauczania – pozwala na podnoszenie kompetencji w zakresie metod kształcenia, zarządzania różnymi aspektami funkcjonowania szkolnictwa wyższego, doskonalenie poziomu znajomości specjalistycznego języka obcego, nawiązanie kontaktów międzynarodowych, wymianę doświadczeń oraz poznanie specyfiki funkcjonowania jednostek naukowo-dydaktycznych oraz administracyjnych w uczelniach partnerskich na całym świecie. Dzięki doświadczeniom uzyskanym poprzez wykłady, wyjazdy studyjne,

staże naukowe, istnieje również możliwość włączenia międzynarodowych aspektów do projektów kulturalnych, edukacyjnych czy badawczo-rozwojowych. Sprawozdania z wyjazdów są często przyczynkiem do poszerzania oferty o specjalności kształcenia, które mieszczą się w europejskich trendach edukacyjnych.

Warto również zauważyć, iż mobilność ma znaczenie dla rozwoju osobistego kadry – praca w międzynarodowym środowisku pozwala na rozwinięcie kompetencji językowych oraz komunikacyjnych, a także umożliwia zapoznanie się z nowymi trendami badań czy też innymi metodami kształcenia i weryfikacji efektów uczenia się.

WSG uczestniczyła i uczestniczy obecnie w trzech poddziałaniach programu mobilnościowego Erasmus+ KA103 oraz KA107, a także programu Wolontariatu Europejskiego w ramach Programu Erasmus+ (KA125) przekształconego później w program Europejski Korpus Solidarności. Szczególne znaczenie ma poddziałanie KA107, które wpływa niezwykle mocno na poziom umiędzynarodowienia. Pozwala bowiem na mobilności z krajami spoza Unii Europejskiej, a co za tym idzie, wzmacnia gradient oddziaływania marki. W ostatnich latach WSG wypracowała stały i ciągle wzmacniany model współpracy z krajami wschodnimi, w tym bardzo silne relacje z Ukrainą, ale także m. in. z Kazachstanem, Gruzją, Białorusią oraz Uzbekistanem. Uczelnia w ramach tego programu zaznacza także wyraźnie swoją obecność w Indiach, Malezji oraz w krajach afrykańskich, co znajduje swoje odzwierciedlenie w obszarach studiów anglojęzycznych i późniejszego zainteresowania rekrutacją kandydatów z tych regionów.

W ramach programu Erasmus+ poddziałanie KA103 w ostatnich latach (od roku akademickiego 2017/2018) rozkład wyjazdów pracowników ze względu na destynację wyglądał następująco: Czechy – 9; Litwa, Turcja, Włochy - po 6 wyjazdów; Węgry, Portugalia, Grecja i Łotwa - po 4; Niemcy i Słowenia – po 3; Finlandia, Macedonia, Szwecja, i Bułgaria - po 2 wyjazdy, Chorwacja – 1.

Pośród wykazanych powyżej mobilności zrealizowano 16 wyjazdów powiązanych bezpośrednio z kierunkiem „turystyka i rekreacja”, tj. do Turcji (4), Czech (4), Szwecji (2), Włoch (2), Litwy (2), Łotwy (2) oraz Portugalii (1). W roku 2017/2018 docelowo były to Uczelnie - Jihlava University (Czechy) – STT, Beykent University (Turcja) – STA, West University (Szwecja) – STT, TTI (Łotwa) - STT, Akdeniz University (Turcja) – STT. W roku akademickim 2018/2019 wykładowcy katedry przebywali w: University of Cagliari (Sardynia, Włochy) - STA, SMK (Litwa) - STT, VIKO (Litwa) - STT, The University of Messina (Włochy) - STT, University of Madeira (Portugalia) - STT, Beykent University (Turcja) - STT. W roku akademickim 2019/2020 uczelnią docelową był: Czech University of Life Sciences Prague (Czechy) - STT.

W ramach programu KA107 Uczelnia realizowała mobilność kadry akademickiej w takich krajach jak: Ukraina, Rosja, Kazachstan, Gruzja, Białoruś, Czarnogóra, Zambia, Indie, Malezja, Mongolia, Uzbekistan. Zrealizowano także przyjazdy studentów na 1 semestr z Rosji, Ukrainy i Zambii.

W ramach programu mobilnościowego Erasmus+ na kierunku „turystyka i rekreacja” przyjęto pracowników uczelni pochodzących z: Adana Science and Technology University (Turcja), College of Polytechnics (Czechy), SMK University of Applied Social Sciences (Litwa), Pammukale University (Turcja), Academia College of Short-Cycle Higher Education (Słowenia).

Na kierunku „turystyka i rekreacja” Wyższa Szkoła Gospodarki posiada aktywne umowy partnerskie z następującymi uczelniami zagranicznymi: VIVES University College (Belgia); University College of Management and Design (Chorwacja); College of Polytechnics Jihlava (Czechy); Laurea University of Applied Sciences (Finlandia); Universidad a Distancia de Madrid (Hiszpania); Universitat Rovira i Virgili (Hiszpania); Vilniaus Kolegija (Litwa); Vilniū Business College (Litwa); International School of Law and Business (Litwa); University of Oradea (Rumunia); Slovak University of Agriculture in Nitra (Słowacja); Academia Higher Education Colleges (Słowenia); Adana Science and Technology University

(Turcja); Akdeniz University (Turcja), Alanya Alaaddin Keykubat University (Turcja), Atilim University (Turcja), Bilecik Seyh Edebali University (Turcja), Dicle University (Turcja), Duzce University (Turcja), EGE University (Turcja), Cukurova University (Turcja), Mersin Universitesi (Turcja), Nevsehir University (Turcja), Pamukkale University (Turcja), Sakarya University (Turcja), Sivas Cumhuriyet University (Turcja), Eszterhazy Karoly Foiskola (Węgry), Kodolanyi Janos University of Applied Sciences (Węgry), Karoly Robert College (Węgry), University of Cagliari (Włochy), Business and Administration (Łotwa).

W ostatnich trzech latach w ramach umowy KA107 zrealizowano szereg wyjazdów kadry akademickiej. W roku akademickim 2017/2018: Russian State University of Physical Education, Sport, Youth and Tourism – STT (Rosja), Samara State University of Social Sciences and Education – STT (Rosja), Baku Business University – STT (Azerbejdżan), University of Donja Gorica – STT (Czarnogóra). W roku akademickim 2018/2019: Immanuel Kant Baltic Federal University – STT (Rosja), Victoria Falls University (Zambia) STT, Turan University – STT (Kazachstan), Kazakh Academy of Sports & Tourism – STT (Kazachstan), Berjaya University College – STT (Malezja), Mongolian National University of Medical Sciences – STT (Mongolia). W roku akademickim 2019/2020: Amity University – STT (Indie), Berjaya University College – STT (Malezja).

Uczelnia systematycznie organizuje specjalnie dedykowany dla studentów międzynarodowych tydzień nazywany „Orientation Week”, w którym odbywa się cykl działań takich jak: warsztaty, spotkania z kadrami, spotkania integracyjne oraz zaznajamianie studentów z funkcjonowaniem w systemie polskiej i europejskiej edukacji, a także w społeczności lokalnej. Orientation Week odbywają się 2 razy w roku akademickim na początku każdego semestru.

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy w dniach 3-7 czerwca 2019 roku po raz pierwszy zorganizowała, w ramach programu Erasmus+ dedykowany tydzień dla przyjeżdżającej kadry akademickiej tzw. International Week (IW), w którym uczestniczyło 13 osób z krajów europejskich i poza europejskich. Uczelnia, czerpiąc doświadczenie z pierwszej edycji podjęła decyzję o zorganizowaniu drugiej edycji IW w czerwcu 2020 r., która z uwagi na trwające restrykcje pandemii COVID-19 odbyła się w formie zdalnej. W tym samym roku, w dniach 12-16 października International Week dla przyjeżdżających nauczycieli akademickich odbył się w kolejnej edycji, już w formie tradycyjnej.

Konferencje międzynarodowe

Wyższa Szkoła Gospodarki realizując cele strategiczne w obszarze umiędzynarodowienia podejmuje ze swoimi partnerami zagranicznymi liczne działania, a ich częstym efektem jest organizacja konferencji o zasięgu międzynarodowym. Realizacja wydarzeń konferencyjnych leży we wspólnym interesie współorganizatorów, umożliwia wymianę poglądów i doświadczeń, prowadzenie dyskusji. Jest też doskonałym źródłem inspiracji oraz bodźcem do podejmowania kolejnych, wspólnych wyzwań.

W ostatnich latach Wyższa Szkoła Gospodarki (w tym Katedra Gospodarki Turystycznej) realizowała samodzielnie lub współorganizowała następujące wydarzenia konferencyjne o zasięgu międzynarodowym:

1. w dniach 5 – 6 czerwca 2017 roku odbyła się pierwsza Międzynarodowa konferencja „Europejskie dziedzictwo: Lwów – Skole”. Konferencja została zorganizowana przez Wyższą Szkołę Gospodarki i Lwowski Instytut Ekonomii i Turystyki. Tematyka konferencji dotyczyła europejskiego i wielokulturowego wymiaru dziedzictwa zachodniej Ukrainy, Lwowszczyzny jako regionu turystycznego, partnerstwa Ukraińców i Polaków,
2. w dniu 6 października 2017 r. w Równem (UA) Uczelnia wraz z Ministerstwem Oświaty i Nauki Ukrainy, Narodowym Uniwersytetem Gospodarki Wodnej i Zarządzania Środowiskiem

współorganizowała Konferencji pn. „Perspektywy rozwoju usług rehabilitacyjnych i turystyki zdrowotnej na Ukrainie wobec polskich doświadczeń”,

3. w dniach 5 – 7 czerwca 2018 r. pod patronatem Przedstawicielstwa „Polskiej Akademii Nauk” w Kijowie oraz Ministerstwa Młodzieży i Sportu Ukrainy odbyła się druga edycja Międzynarodowej Konferencji „Europejska współpraca: Lwów – Skole – Bydgoszcz. Nauka – samorząd – biznes”. Konferencja okazała się ważnym forum spotkań przedstawicieli nauki, przedsiębiorczości i samorządności, związanych z szeroko pojętym rozwojem współpracy regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Miała ona charakter plenarno-panelowy ze szczególnym uwzględnieniem możliwości nawiązania relacji w trójkącie: nauka, biznes, samorządność.

W powyżej wymienionych wydarzeniach konferencyjnych pracownicy Katedry Gospodarki Turystycznej brali aktywny udział, czego efektem jest dorobek publikacyjny, ale także nawiązane kontakty i zarysowane nowe obszary i perspektywy współpracy.

1. W dniach 4 – 5 czerwca 2019 r. w siedzibie Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy odbyła się trzecia edycja Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Horyzonty i pomosty w nauce, kulturze, przedsiębiorczości – 30 lat wspólnych doświadczeń”. Międzynarodowa konferencja naukowa, wiązała się również z jubileuszem 30-lecia idei przedsiębiorczości oraz jubileuszem utworzenia KOLFER-u, Założyciela Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Wydarzenie było swoistym podsumowaniem wieloletnich doświadczeń WSG, które w obszarach przedsiębiorczości, nauki, kultury i usług społecznych były realizowane wspólnie z polskimi i zagranicznymi partnerami. Podczas Konferencji zostało uroczyście podpisane memorandum powołujące Międzynarodowe Konsorcjum Uniwersytetów Przedsiębiorczości. Konferencja obejmowała następujące panele tematyczne:
  - a. 30 lat przemian ustrojowych, 20 lat reformy samorządu wojewódzkiego i powiatowego. Kształcenie - polityka regionalna - rozwój gospodarczy.
  - b. Trzecia Misja Uczelni – zaangażowanie społeczne. Usługi społeczne – przedsiębiorczość – innowacyjność – kultura.
  - c. Seminaria towarzyszące:
  - d. Posiedzenie Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Turystyka. Debata na temat współpracy nauki i biznesu w branży turystycznej.
  - e. Warsztaty “How to become an Entrepreneurial University” prowadzone przez Prof. Thorsten Kliewe’a (ACEEU).
2. We wrześniu 2020 r. z wykorzystaniem technik zdalnych odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa, współorganizowana przez węgierskiego partnera akademickiego WSG – Kodolanyi Janos University oraz centrum specjalistycznej turystyki medycznej i uzdrowiskowej Matra Resort w Paradassvar. Zespół pracowników WSG prezentował doświadczenia uczelni w zakresie rozwijania usług społecznych, opiekuńczych i medycznych dla seniorów,
3. W planach konferencyjnych na II kwartał 2021 r. znajduje się współorganizacja międzynarodowej konferencji w Tbilisi (Gruzja), w bliskiej współpracy ze strategicznym partnerem WSG – Suchumskim Uniwersytetem Państwowym w Tbilisi (jako tematy przewodnie planowane są: dyplomacja uniwersytecka, przedsiębiorczość akademicka a badania naukowe, uniwersytet zaangażowany).

Profesorowie wizytujący prowadzący zajęcia kierunku „turystyka i rekreacja”

W ramach rozwoju współpracy międzynarodowej do prowadzenia zajęć w języku angielskim na kierunku „turystyka i rekreacja” zatrudnieni zostali profesorowie wizytujący z Węgier, Ukrainy, Rosji, Czech, Słowenii i Indii.

Mobilność studentów kierunku „turystyka i rekreacja” w ramach programu Erasmus+

Statystyki liczebności studentów wyjeżdżających i przyjeżdżających w ramach programu Erasmus+ zaprezentowano w zestawieniu nr 8, gdzie liczby podane w nawiasach dotyczą studentów kierunku „turystyka i rekreacja”. Studenci przyjeżdżający, zgodnie z zasadami programu Erasmus+ uczestniczą także w zajęciach z kierunku „turystyka i rekreacja” według dokonanej wcześniej wyboru na macierzystych Uczelniach.

Zestawienie nr 8. Studenci przyjeżdżający i wyjeżdżający w ramach programu Erasmus+

	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021 (I)
Studenci wyjeżdżający na studia w ramach programu Erasmus+	10 (2)	9 (5)	8 (2)	3 (3)
Studenci wyjeżdżający na praktyki w ramach programu Erasmus+	14 (8)	11 (6)	6 (2)	2 (2)
Studenci przyjeżdżający na studia w ramach programu Erasmus+	62 (62)	57 (57)	40 (40)	7
Studenci przyjeżdżający na praktyki w ramach programu Erasmus+	0	0	0	0

Projekty międzynarodowe

Mobilność pracowników i kadry akademickiej jest pierwszym krokiem do ustanowienia bliższej współpracy, która owocować może udziałem we wspólnych projektach i konferencjach międzynarodowych. Pozwala to na wymianę dobrych praktyk pomiędzy uczelniami, wprowadzenie treści o charakterze międzynarodowym do programów nauczania oraz zwiększa atrakcyjność Uczelni dla studentów międzynarodowych.

W trzech ostatnich latach Uczelnia zrealizowała lub realizuje projekty o charakterze międzynarodowym w następujących programach:

- Erasmus+ KA2 Capacity Building in High Education;
- Polsko-Ukraińska Rada Wymiany Młodzieży;
- Polsko-Rosyjska Rada Dialogu I Porozumienia;
- Europejski Korpus Solidarności (European Solidarity Corps) [poprzednio: Wolontariat w ramach Programu Erasmus+ (KA125)];
- Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej - Welcome to Poland;
- Program Visiting Professor;
- Program Study Buddy.

Bardzo istotną z punktu widzenia operacyjnego umiędzynarodawiania Uczelni rolę pełni projekt finansowany przez NAWA – Welcome Center. Jest to specjalny program zawierający działania zmierzające do wyposażenia w szerokie kompetencje międzynarodowe kadry akademickiej np. Zwiększenie znajomości języków obcych, szkolenia dot. pracy w środowisku międzynarodowym. Drugim filarem programu jest szeroko pojęta pomoc funkcjonującym na Uczelni studentom międzynarodowym poprzez następujące działania: powołanie dedykowanego punktu wspierającego

studentów w codziennym życiu w środowisku akademickim i regionalnym, zorganizowanie cyklu warsztatów i szkoleń ze znajomości historii Polski i regionu, etykiety akademickiej, zasad współżycia społecznego, czy poruszania się po rynku pracy. Jedną z największych grup beneficjentów tego projektu są zagraniczni studenci obszaru International Tourism and Hospitality Management, którzy poza kompetencjami kulturowymi niezbędnymi do funkcjonowania w Polsce zyskują także wiedzę przydatną w kontekście przyszłej praktyki zawodowej (regiony Polski, zwyczaje i obyczaje, święta, itp.). Program ten został zapoczątkowany w listopadzie 2018 roku i potrwa do wiosny 2021 r., po których przewiduje się pozostawienie funkcjonujących struktur stworzonych w ramach projektu. Jeszcze w grudniu 2020 roku złożony zostanie nowy wniosek na kontynuację projektu w nowej edycji.

Uczelnia uczestniczyła w ramach programu Erasmus+ KA2 Capacity Building in High Education (IESED), w zakresie którego wspiera się współpracę z krajami partnerskimi z innych regionów świata; projekty z zakresu budowania potencjału wspierają procesy modernizacji i umiędzynarodowienia organizacji/institucji oraz systemów szkolnictwa wyższego. W projekcie, w którym uczestniczyła WSG liderem była Alytaus Kolegijska z Litwy. W projekcie uczestniczyło w sumie 9 partnerów z Litwy, Białorusi, Polski, Francji i Wlk. Brytanii. Po stronie WSG zrealizowano: cykl warsztatów, konferencji i praktyk nt. "Activities of the Center for Distance Learning" dla partnerów z uczelni białoruskich (WSG Bydgoszcz); cykl warsztatów i konferencji dla podniesienia kompetencji nauczycieli akademickich

W ramach programu Erasmus+ KA2 Capacity Building in High Education wraz z początkiem roku 2021 r. rozpocznie się realizacja działań projektu „E-PSY: Establishment of Psychological Counselling Centers at Georgian HEIs for Students”, w którym WSG jest jednym z partnerów. Wspólnie z partnerami akademickimi z Włoch i Rumunii nasza Uczelnia będzie wspierać lidera – Suchumski Uniwersytet Państwowy w Tbilisi w budowie systemu poradnictwa psychologicznego dla studentów na uczelniach gruzińskich. Realizacja projektu wpłynie na budowę i wzmocnienie kolejnych relacji potrzebnych w pracy dydaktycznej oraz naukowej, a także pozwoli WSG dzielić się dotychczasowym know-how i wiedzą ekspercką w dziedzinie usług wspierających dla studentów (także w kontekście międzynarodowym).

W styczniu 2021 Uczelnia planuje złożyć wniosek na organizację Europejskiej Nocy Naukowca w ramach programu Horyzont 2020. Jest to konkurs na dofinansowanie imprezy popularyzującej naukę.

Program międzynarodowych kursów, staży i szkoleń *COPERNICUS*

Wyższa Szkoła Gospodarki poza regularnym kształceniem na studiach I i II stopnia prowadzi także działalność edukacyjną opartą na wysokiej jakości, certyfikowanych kursach, szkoleniach, stażach dla naukowców i szkołach letnich zebranych w jedną, wspólną ofertę pod szyldem „Copernicus”. Współpraca w obszarze kierunku “turystyka i rekreacja” prowadzona jest z następującymi Uczelniami partnerskimi:

- Kijowskie Państwowe technikum turystyki i hotelarstwa (Ukraina);
- Narodowy Uniwersytet “Politechnika Lwowska” (Ukraina);
- Lwowski Państwowy Instytut Ekonomiki i Turystyki (Ukraina);
- Zaporozki Narodowy Uniwersytet (Ukraina);
- Przykarpaccy Uniwersytet Narodowy im. W. Stefanyka (Ukraina);
- Uniwersytet Króla Danyła (Ukraina);
- Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko, Uniwersytet Narodowy (Ukraina);
- Państwowy Uniwersytet w Bucharze (Uzbekistan);
- Kazachska Akademia Sportu i Turystyki (Kazachstan);
- Bałtycka Akademia Międzynarodowa (Łotwa);
- Bałtycki Uniwersytet Federalny im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie (Rosja);

- Federalna Państwowa Szkoła Edukacyjna, Instytucja Szkolnictwa Wyższego “Volga Region State Academy of Physical Culture, Sport and Tourism” (Rosja).

Opracowano 16 programów stażowych dla kadry akademickiej, z czego 5 miało charakter indywidualny. Głównym ich celem jest pogłębianie wiedzy oraz wymiana doświadczeń w zakresie dydaktyki i nauki. W ostatnich latach w programach stażowych uczestniczyło:

- 35 osób (7 staży) w r.a. 2017/2018;
- 44 osoby (8 staży) w r.a. 2018/2019;
- 60 osób (7 staży) w r.a. 2019/2020.

W bieżącym roku akademickim (2020/2021) od września realizowane są online 4 programy stażowe, w których uczestniczy łącznie 30 osób. Największym zainteresowaniem wśród partnerów akademickich cieszą się takie programy jak:

- Europejski a Polski systemy szkolnictwa wyższego: praktyka, doświadczenie, innowacyjne metody kształcenia;
- Granty międzynarodowe i projekty badawcze od idei do realizacji: praktyka, doświadczenie, perspektywy;
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości: od studenckiego Start - Up do stworzenia firm spin - off, spin - out: historie sukcesu, praktyka i krytyka.

Nauka języków obcych i weryfikacja kompetencji językowych studentów

W Wyższej Szkole Gospodarki zasady nauki języków obcych określone zostały w Instrukcji z dnia 18 lipca 2018 r. dotyczącej realizacji modułu przedmiotowego język obcy od roku akademickiego 2018/2019. Zgodnie z zapisami zawartymi w instrukcji realizacja modułu przedmiotowego „język obcy” od roku akademickiego 2018/2019 przebiega następująco.

- Na studiach I stopnia język obcy realizowany jest w ramach modułu przedmiotów kanonicznych.
- Na studiach II stopnia język obcy (angielski) realizowany jest w ramach modułu elastycznego kształcenia.
- Plany studiów dla danego kierunku studiów określają liczbę godzin, formy zajęć dydaktycznych oraz rygor zaliczenia. Szczegółowe efekty uczenia się, metody ich weryfikacji a także zasady oceniania definiują programy przedmiotu. Wszystkie zaliczenia odbywają się w siedzibie uczelni.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

Bezpośrednią obsługę studentów prowadzą pracownicy administracyjni Działu Spraw Studenckich. W ramach organizacji ich pracy wydzielono: Biuro Obsługi Studenta (Dziekanat), Biuro Obsługi Finansowej oraz Biuro Aktywizacji Studentów i ds. Osób Niepełnosprawnych. Do ich zadań należy:

- dokonywanie czynności związanych z ewidencjonowaniem stanu i wyników nauczania, a następnie przekazywaniem dokumentacji przebiegu studiów do archiwum,
- prowadzenie dokumentacji osobowej studentów,
- realizacja spraw związanych z procesem dyplomowania,
- realizacja spraw administracyjno-finansowych,
- prowadzenie dokumentacji przyznania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej,
- pomoc studentom z niepełnosprawnościami w realizacji pełnego udziału w procesie kształcenia,
- ewidencjonowanie działań Grup Aktywności Studenckiej,
- wydawanie studentom stosownych zaświadczeń,
- pomoc w innych, bieżących problemach studentów, kierowanie do odpowiednich jednostek Uczelni oraz osób funkcyjnych.

Obsługa studentów prowadzona jest za pomocą ogólnouczelnianego systemu informatycznego – ISAPS (Informatyczny System Administrowania Procesem Studiowania). W systemie tym gromadzone są dane osobowe studenta, jego okresowe osiągnięcia oraz informacje dotyczące pomocy materialnej. Za pomocą systemu generowane są karty okresowych osiągnięć studenta, protokoły ocen końcowych, raporty i listy studentów. Studenci po zarejestrowaniu w systemie *ISAPS* otrzymują konto internetowe do komunikacji z pracownikami, uzyskują dostęp do własnych danych osobowych wraz z możliwością ich aktualizacji oraz informację o przydzielonym numerze subkonta bankowego i kwotach należnych opłat. Studentom przysługuje prawo do składania wniosków, deklaracji i odwołań. w zakresie i na zasadach ustalonych w [Regulaminie Studiów WSG](#). Dokumentacja przebiegu studiów prowadzona jest zgodnie z rozporządzeniem ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Dokumentacja gromadzona jest w osobowych teczkach studentów, które są opisane, ewidencjonowane i przechowywane w sposób zabezpieczający je przed zniszczeniem i dostępem osób nieupoważnionych, a następnie – przekazywane do archiwum Uczelni.

Wsparcie dla studentów przejawia się również poprzez:

- opiekę naukową, zwłaszcza w ramach prowadzonych seminariów dyplomowych oraz prac projektowych,
- opiekę opiekunów roku,
- dostępność nauczycieli akademickich na konsultacjach, dyżurach dydaktycznych,
- dostępność pracowników administracyjnych,
- dostępność opiekunów specjalnych (opiekunów praktyk i projektów dydaktycznych oraz Erasmus).

Udostępnia się studentom informacje na temat konferencji naukowych, możliwości stypendialnych i wyjazdów w ramach projektów międzynarodowych. Studenci otrzymują również informacje związane z prawami studentów, a także zaliczeniami, egzaminami i konsultacjami. Godziny konsultacji są zawsze

podane do publicznej wiadomości na początku semestru, istnieje też możliwość spotkań indywidualnych poza oficjalnymi godzinami. Studenci mają możliwości wyrażania opinii między innymi poprzez anonimowe ankiety dotyczących prowadzenia zajęć przez wykładowców, które są brane pod uwagę w planowaniu zajęć na kolejny rok akademicki. W Uczelni działają Grupy Aktywności Studenckiej (d. studenckie koła naukowe), które podlegają rejestracji przez prorektora ds. kształcenia, na wniosek opiekuna grupy, zaopiniowany przez kierownika jednostki naukowo-dydaktycznej. Warunki, tryb i sposób rejestracji oraz zasady funkcjonowania Grup Aktywności Studenckiej określa [Regulamin Grup Aktywności Studenckiej](#).

W Uczelni, od 2006 roku działa Studenckie Koło Naukowe Innowacji i Przedsiębiorczości, którego głównym celem jest kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród studentów. Członkowie Koła w minionym roku akademickim przygotowali prelekcje (spotkania otwarte) nt. zasad prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i w krajach ich pochodzenia a także brali udział Sprint Week, który był efektem współpracy Koła z pracownikami Laurea University of Applied Sciences. Członkowie Koła posiadają także publikacje i uczestniczą w studenckich konferencjach naukowych.

Uczelnia wspiera studentów z zagranicy studiujących w WSG. Nadzór nad programem wsparcia sprawuje Dział Spraw Międzynarodowych. Ułatwia on studentom integrację w środowisku i pomoc związaną z zakwaterowaniem i funkcjonowaniem w Uczelni.

Do głównych zadań Działu Spraw Międzynarodowych należą:

- nawiązywanie i koordynacja kontaktów z uczelniami i organizacjami zagranicznymi,
- przygotowywanie umów o wymianie studentów i obsługa tych umów,
- obsługa wyjazdów zagranicznych pracowników,
- nadzór nad realizacją programu „Visiting Professor”,
- pozyskiwanie środków z programów europejskich na cele związane z umiędzynarodowieniem,
- obsługa programów Erasmus+,
- promocja oferty studiów dla studentów zagranicznych,
- przygotowywanie materiałów promocyjno-informacyjnych w językach obcych,
- obsługa studentów zagranicznych (przed przyjazdem i w trakcie pobytu w Polsce),
- koordynacja programu opieki nad studentami z zagranicy "Study Buddy",
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację międzynarodowych programów edukacyjnych.

Nad przebiegiem pobytu studentów czuwa Koordynator Programu Erasmus+. Wsparcie jest udzielane w sprawach dotyczących przebiegu studiów, administracyjnych oraz organizacyjnych. Uczelnia pomaga w zakwaterowaniu studenta na czas studiów. Do dyspozycji studentów jest Dom Studenta oraz pokoje i mieszkania wynajmowane na terenie miasta. WSG dysponuje sprawdzoną bazą ogłoszeń dotyczących wynajmu, a także bezpłatnie pomaga studentom w znalezieniu zakwaterowania w cenie i standardzie przez nich oczekiwanym. Studenci WSG decydujący się na wyjazd na studia do innej uczelni lub wyjazd w ramach kursów intensywnych są wspierani w zakresie organizacji wyjazdu przez Dział Spraw Międzynarodowych WSG. Jednostka ta pomaga w całościowej organizacji pobytu studenta za granicą począwszy od transportu, spraw organizacyjnych, administracyjnych po wskazanie osób kontaktowych, które otoczą studenta opieką już na miejscu. Możliwe jest wsparcie finansowe w ramach funkcjonujących stypendiów na WSG. Wyjeżdżający studenci:

- mają prawo uczestniczyć w bezpłatnych zajęciach z języka obcego (w lektoratach i kursach organizowanych przez Szkołę Języków Obcych);
- w wyjątkowych przypadkach mogą ubiegać się o dofinansowanie wyjazdu (poza otrzymaniem grantu Erasmus);
- są zwolnieni z 90% czesnego na okres pobytu za granicą (obcokrajowcy 70% czesnego).

- są zachęceni do mobilności poprzez odpowiednio nagłośnione akcje informacyjne dotyczące wyjazdów za granicę. Propagowane są międzynarodowe kursy intensywne, a także wyjazdy m. in. w ramach programu Erasmus. Studenci informowani są o korzyściach związanych z mobilnością i studiowaniem za granicą.

Priorytetowym projektem służącym wieloaspektowemu podniesieniu gotowości Wyższej Szkoły Gospodarki do realizacji kształcenia w wymiarze międzynarodowym oraz podniesienie jakości i warunków studiowania zagranicznej młodzieży akademickiej w WSG poprzez działania wspierające, informacyjne i integracyjne jest powołanie projektu "Welcome Center". Podmiot ten jest nakierowany na:

- utworzenie i funkcjonowanie punktu kompleksowej informacji i obsługi studentów i pracowników zagranicznych;
- usprawnienie procedur i praktyk mających związek z procesem studiowania młodzieży z zagranicy w WSG;
- podniesienie kompetencji kadry WSG w zakresie umiejętności językowych oraz międzykulturowych;
- działania aklimatyzacyjne oraz integracyjne dla studentów zagranicznych WSG (w tym integracja kadry i studentów).

Potrzeba realizacji projektu wynika z umiędzynarodowienia ilościowego i jakościowego WSG: rosnącej liczby studentów z zagranicy, różnorodności krajów, z których przyjeżdżają na studia, poszerzanej oferty studiów w języku angielskim. Działania zapisane w projekcie spójne są z celami i działaniami ujętymi w Strategii WSG na lata 2018-22.

Dział Rekrutacji Międzynarodowej jest jednostką, która czuwa nad prawidłowym funkcjonowaniem studentów międzynarodowych od momentu zrekrutowania do momentu podpisania umowy o studia. Prowadzi on także ewidencję i zarządza przydziałem zakwaterowania w podległym Uczelni domu studenckim. W porozumieniu z Działem Administracji sprawuje także kontrolę nad utrzymaniem porządku i dyscypliny w domu studenckim.

Motywacją dla studentów do osiągania lepszych wyników w nauce jest m.in. możliwość ubiegania się o stypendium Rektora. Stypendium Rektora może otrzymać student przyjęty na pierwszy rok studiów w roku złożenia egzaminu maturalnego, który jest laureatem olimpiady międzynarodowej albo laureatem lub finalistą olimpiady stopnia centralnego, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, a także medalistą co najmniej współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski w danym sporcie, o którym mowa w przepisach o sporcie. Na wyższych rocznikach niż pierwszy na studiach pierwszego stopnia oraz na wszystkich rocznikach studiów drugiego stopnia stypendium rektora może otrzymać student, który uzyskał wyróżniające wyniki w nauce, osiągnięcia naukowe lub artystyczne, lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym.

Inną formą motywacji jest możliwość uzyskania zniżek na studia, szkolenia i studia podyplomowe przez studentów, którzy uzyskali wysokie wyniki w nauce.

W strukturze Uczelni od 2001 r. funkcjonuje Biuro Karier, które zostało powołane, aby służyć studentom w wyborze drogi rozwoju zawodowego oraz promować postawy przedsiębiorcze. Biuro Karier pomaga zdobyć wiedzę na temat sposobów poszukiwania pracy i uczy, jak być konkurencyjnym na rynku pracy. Biuro nie pobiera za swoje usługi żadnych opłat. Z pomocy Biura mogą korzystać wszyscy studenci i absolwenci WSG oraz innych uczelni, a także licealiści oraz pracodawcy. Biuro organizuje cykliczne wydarzenia m.in.: Targi Pracy, „Akademia Planowania Kariery”, cykl spotkań „Rozmowy z Pracodawcą” oraz imprezy z cyklu „Bliskie Spotkania z Biznesem”.

Studentom zapewnia się różnorodne formy pomocy finansowej. Stypendia dla studentów przyznawane są ze środków budżetowych państwa i funduszy własnych Uczelni. Przyznawaniem stypendiów w Uczelni zajmuje się Komisja Stypendialna i Odwoławcza Komisja Stypendialna wg. przyjętego [Regulaminu świadczeń dla studentów Wyższej Szkoły Gospodarki](#).

Świadczenia przyznawane studentom ze środków budżetu państwa obejmują: stypendia socjalne, stypendia dla osób niepełnosprawnych, stypendia Rektora oraz zapomogi. Studenci mogą również ubiegać się o stypendium ministra za wybitne osiągnięcia. Wnioski o przyznanie stypendiów studenci składają za pomocą iSAPS co ma na celu usprawnienie procedury składania i rozpatrywania wniosków oraz przyznawania stypendiów.

Z funduszy własnych Uczelni mogą korzystać zarówno studenci studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Rodzaje pomocy materialnej ze środków własnych Uczelni obejmują stypendia w ramach programu „Uczelnia Liderów”, „Uczelnia Kreatywna” oraz programów kandydackich. Funkcjonują także: nagroda Rektora WSG i nagroda Prezydenta WSG. Programy stypendialne opisane są na stronie internetowej www.dlakandydata.byd.pl

Premiowane są m.in. aktywność społeczna, sukcesy sportowe i artystyczne. Jeśli student aktywnie działa społecznie, ma zdolności plastyczne, muzyczne lub talent literacki, jest przedsiębiorczy, zdobywa sukcesy sportowe może skorzystać z systemów stypendialnych i programów branżowych dla osób z doświadczeniem zawodowym, łączących obowiązki rodzinne z pracą i studiami.

Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Indywidualizacja procesu kształcenia występuje w szczególności w ramach kształcenia specjalnościowego, pozwalającego na pogłębione profilowanie sylwetki absolwenta. Ma to miejsce głównie w odniesieniu do kształcenia na realizowanych specjalnościach.

Uczelnia, mając na uwadze Konwencję ONZ oraz inne akty prawne dotyczące działalności na rzecz osób niepełnosprawnych stwarza warunki do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością we wszystkich aspektach życia akademickiego. Uczelnia, nie zmniejszając wymagań merytorycznych, wyrównuje szanse studiowania osobom z niepełnosprawnością, likwiduje bariery architektoniczne i komunikacyjne. Od wielu lat realizowany jest i udoskonalany „Program Niepełnosprawni - Pełnosprawni na studiach”. Bezpośrednią pomocą studentom niepełnosprawnym zajmuje się Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych. W Uczelni funkcjonuje również Pełnomocnik Rektora i Kanclerza ds. Osób Niepełnosprawnych. Biuro na co dzień współpracuje ze Zrzeszeniem Studentów Niepełnosprawnych WSG. Studenci słabosłyszący mają możliwość na WSG bezpłatnego wypożyczenia systemu FM oraz korzystania z pomocy tłumacza języka migowego. Dla studentów niepełnosprawnych dostępna jest specjalna strona internetowa www.niepelnosprawni.wsg.byd.pl z dostosowaną wersją dla słabowidzących. Studenci niewidomi i niedowidzący mogą także korzystać ze zdigitalizowanych materiałów dydaktycznych oraz z wypożyczonych dyktafonów. W Uczelni dostępna jest także pracownia komputerowa z przystosowanymi stanowiskami komputerowymi do potrzeb studentów niewidomych, słabowidzących oraz poruszających się na wózku inwalidzkim. Również w Bibliotece przystosowane są stanowiska komputerowe ze sprzętem i oprogramowaniem dla studentów niepełnosprawnych. Uczelnia organizowała Kujawsko-Pomorskie Złoty Studentów Niepełnosprawnych, Integracyjne Mistrzostwa Polski w Goalball, obchody Dnia Osoby Niepełnosprawnej oraz współorganizowała konferencje i seminaria dotyczące problematyki osób niepełnosprawnych (m.in. Targi pracy bez barier, Osoba Niepełnosprawna w zatrudnieniu). Ponadto Uczelnia była kilkakrotnie nagradzana w konkursie Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych. W Uczelni realizowano liczne projekty skierowane do osób niepełnosprawnych, m.in.: „Projekt PAMON - Program Animacji Młodych Osób Niepełnosprawnych” oraz „Praca na Start”.

WSG współpracuje ze specjalistycznymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi oraz placówkami integracyjnymi.

Działalność Wyższej Szkoły Gospodarki na rzecz idei wsparcia osób z niepełnosprawnościami została dostrzeżona nie tylko na szczeblu regionalnym i makroregionalnym, ale też ogólnopolskim. W 2008 r. przyznano Uczelni statuetkę Lodołamacze, w późniejszych latach kilkakrotnie srebrne i brązowe medale, a w 2019 r. uhonorowano WSG ogólnopolską statuetką LODOŁAMACZ 2019 w kategorii Instytucja za ponad 10 letnie zaangażowanie na rzecz wspierania osób z niepełnosprawnościami. Za działalność na rzecz osób z dysfunkcją wzroku Uczelni zostało też przyznane ogólnopolskie wyróżnienie Fundacji Szansa dla Niewidomych Idol 2019 w kategorii Uczelnia.

W celu zapobiegania rezygnacjom i skreśleniom z listy studentów Uczelnia wprowadziła system działań następujących jednostek Uczelni: Biura Obsługi Studenta (BOS), Biura Obsługi Finansowej (BOF) i jednostek naukowo-dydaktycznych (JND). Określone zostały zadania poszczególnych jednostek mające na celu dotarcie do studentów z informacjami dotyczącymi procesu studiowania, terminów wynikających z obowiązujących regulaminów i instrukcji także płatności za studia.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Dostępność informacji dotyczących całego procesu kształcenia zapewniają następujące narzędzia: informatyczny system administrowania procesem studiowania (ISAPS), platforma edukacyjna ONTE (oparta na technologii Moodle) oraz Biuletyn Informacji Publicznej. Informacje podstawowe zamieszczane są w gablotach umiejscowionych na terenie Uczelni oraz przekazywane są studentom przez opiekunów roczników, pracowników Biura Obsługi Studenta - Dziekanatu oraz Działu Pomocy i Aktywizacji Studentów. Studenci mają zapewniony szeroki dostęp do informacji o przebiegu swoich studiów. Istotną rolę odgrywają także spotkania przedstawicieli jednostek naukowo-dydaktycznych ze studentami, podczas których studenci wskazują na kierunki niedoskonałości w funkcjonowaniu Uczelni, przede wszystkim procesu dydaktycznego. Ich rezultatem są zmiany mające na celu doskonalenie programów studiów oraz procedur określających proces studiowania. Większość tego typu działań była już prowadzona w poprzednich latach, obecnie jednak mają one charakter systemowy.

W Uczelni podejmowane są ustawiczne działania w celu usprawnienia przepływu informacji pomiędzy podmiotami a zakładane efekty uczenia się są publikowane w postaci elektronicznej – na stronie internetowej Uczelni. O sposobach weryfikowania zakładanych efektów uczenia się w ramach poszczególnych form zajęć dydaktycznych studenci informowani są podczas pierwszych zajęć (jest to obowiązek prowadzącego) oraz poprzez programy przedmiotu (sylabusy) publikowane na platformie ONTE.

Studentów zapoznaje się z zasadami procesu dyplomowania, w tym zasadami przeprowadzania egzaminów dyplomowych, ustalania i wyboru tematów prac dyplomowych, wyboru promotorów prac i recenzentów oraz zagadnieniami na egzamin dyplomowy - w oparciu o uchwałę [Senatu WSG z dnia 1 października 2019 roku w sprawie procesu dyplomowania](#), zmieniona uchwałami [z dnia 17 kwietnia 2020 roku](#) wraz [z zał.](#) oraz [16 października 2020 roku](#) wraz z zał. [1](#) i [2](#). Powyższe dwie uchwały zmieniające dostosowały proces dyplomowania do nowych warunków wynikających z wprowadzania w kraju rygorów pracy podyktowanych stanem epidemicznym. Na ich mocy uregulowano proces przeprowadzenia egzaminu dyplomowego z wykorzystaniem technologii informatycznych oraz z zastosowaniem formy mieszanej (hybrydowej).

W Uczelni funkcjonuje osobna strona Internetowa poświęcona tematyce jakości kształcenia w WSG – www.kształcenie.byd.pl, na której m.in. wyjaśnia się studentom i kandydatom zasady ram kwalifikacji, w tym rolę punktów ECTS oraz prezentuje się tzw. „słownik kształcenia”, który zawiera definicje słownikowe terminów używanych w aktach prawa powszechnego oraz wewnętrznego w zakresie szkolnictwa wyższego.

Organizowane są spotkania studentów z przedstawicielami Samorządu Studenckiego oraz starostami grup studenckich. Spotkania te mają na celu przedstawienie aktualnych działań w zakresie doskonalenia jakości kształcenia, zebranie opinii studentów na temat procesu kształcenia, zarówno w wymiarze dydaktycznym, jak i organizacyjnym, konsultowanie programów kształcenia.

Zgodnie z prowadzoną przez Uczelnię polityką transparentności platforma edukacyjna ONTE służy udostępnianiu programów przedmiotów (sylabusów) prowadzonych w ramach kierunku studiów, a także programów studiów. Aby zapewnić sobie dostęp do opinii studentów, Uczelnia umożliwia im wyrażanie opinii na platformie edukacyjnej ONTE.

Programy studiów oraz opisy efektów kształcenia udostępnione są również na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Wyższej Szkoły Gospodarki www.bip.wsg.byd.pl. W tym miejscu zarówno studenci, jak i kandydaci mogą zapoznać się z Regulaminem Studiów, Regulaminem przyznawania

pomocy materialnej, Regulaminem opłat oraz Uchwałami dotyczącymi rekrutacji. Dostępne są także informacje dotyczące akredytacji, uprawnień i certyfikatów otrzymanych przez Uczelnię. Upubliczniona jest również informacja o strategii i misji Uczelni na lata 2018-2022.

Duży nacisk kładzie się na udostępnianie informacji o procesie kształcenia w języku angielskim m.in. poprzez sukcesywne tłumaczenie wszelkich istotnych dla studentów dokumentów. Kandydaci znaleźć mogą informacje o ofercie edukacyjnej dla obszaru Tourism and hospitality management na stronie internetowej uczelni. Studenci mogą zapoznać się z regulaminem studiów w języku angielskim oraz organizacją roku akademickiego na stronie www.student.wsg.byd.pl. Upublicznione są tam również wzory dokumentów oraz informacje dotyczące egzaminu dyplomowego. Anglojęzyczna wersja platformy ONTE zapewnia dostęp do programów przedmiotu, informacji o sposobie zaliczenia praktyk zawodowych oraz zagadnieniach do egzaminu dyplomowego.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu studiów

Jednym z głównych warunków wysokiej jakości kształcenia na kierunku jest realizacja założeń Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK) w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy zawartych w Księdze Jakości Wyższej Szkoły Gospodarki. System ten obejmuje cały proces kształcenia oraz wszystkie czynniki, które wpływają na właściwy przebieg tego procesu i zapewniają jego wysoką jakość. Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w WSG jest:

- zgodny z aktami prawa powszechnego systemu szkolnictwa wyższego w Polsce oraz zbieżny z międzynarodowymi standardami określonymi np. w Deklaracji Bolońskiej;
- zgodny z aktami prawa wewnętrznego systemu zapewniania jakości przyjętymi w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy podlegającym ewaluacji ([Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2019 ws. Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy](#));
- skorelowany z innymi działaniami prowadzonymi w Uczelni dotyczącymi kształcenia;
- skorelowany z obowiązkami osób zarządzających Uczelnią, jednostkami organizacyjnymi, naukowo-dydaktycznymi i obowiązkami kadry akademickiej.

Programy studiów od cyklu kształcenia 2019/2020 przygotowywane były zgodnie z [Uchwałą Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie: wytycznych dotyczących projektowania programów studiów wyższych na kierunkach prowadzonych w Wyższej Szkole Gospodarki](#). Za tworzenie i doskonalenie programów studiów, dla kierunku studiów na określonym poziomie i profilu kształcenia, jak też ich zgodność z obowiązującymi, aktami prawnymi, odpowiadają dyrektorzy jednostek naukowo-dydaktycznych we współpracy z Zadaniowymi Zespołami ds. Zapewniania Jakości Kształcenia i Senacką Komisją ds. Kształcenia.

Zgodnie z założeniami WSZJK w jednostkach naukowo-dydaktycznych powoływane są Zadaniowe Zespoły ds. Zapewniania Jakości Kształcenia (ZZdsJK) na kierunku, z określonym przydziałem zadań, kompetencji i odpowiedzialności w zakresie ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia, szczególnie programu studiów.

Ocenę jakości kształcenia prowadzi się poprzez ocenę procesu kształcenia, warunków jego realizacji, a także wyników- efektów uczenia się oraz dokumentacji dydaktycznej. Monitorowanie tego procesu podejmuje się na podstawie:

- dokumentacji przebiegu procesu dydaktycznego - zaleca się przechowywanie prac etapowych, prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych w wersji papierowej lub elektronicznej przez okres trwania cyklu kształcenia dla studiów określonego stopnia. Znowelizowana, na skutek wniosków interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, [Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 1 października 2019 r. w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia wraz z załącznikami](#) określa zasady weryfikacji, dokumentowania i archiwizacji dokumentacji potwierdzającej osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się;
- hospitacji zajęć (prowadzonej w jednostkach naukowo-dydaktycznych według harmonogramu hospitacji przyjętego na dany rok akademicki);
- ankietyzacji zajęć przez studentów (w kontakcie bezpośrednim lub, od sem. letniego r.a. 2019/2020 - elektronicznie);
- analizy informacji zawartych na platformie zdalnego nauczania - ONTE, w obszarze „Propozycje i uwagi na temat efektów uczenia się”, gdzie studenci mają dodatkową możliwość wypowiedziania się na temat programów studiów;

- ewaluacji zajęć i weryfikacji efektów uczenia się przez prowadzących zajęcia (obowiązek wypełniania „karty ewaluacyjnej zajęć dydaktycznych” od r.a. 2017/2018);
- badania losów absolwentów;
- opinii z miejsca studenckich praktyk zawodowych, zgodnie z [Uchwałą Kolegium z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie dokumentowania studenckich praktyk zawodowych wraz z załącznikami](#);
- opinii pracodawców na temat praktycznego wykorzystania wiedzy i umiejętności absolwentów w pracy zawodowej;
- opinii przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego na temat programów studiów, a także ich ewaluacji (ZZdsJK, Konwenty);
- analizy przebiegu kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

System sprawozdawczy obejmuje te spośród obszarów funkcjonowania jednostek organizacyjnych Uczelni, które wpływają na proces kształcenia, zwiększanie jego efektywności, oceny jakości, a także zacieśniania współpracy i kreowania partnerskich relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym, właściwym dla poszczególnych kierunków i obszarów studiów (specjalności).

Efekty uczenia się określone w sylwetce absolwenta danego kierunku studiów są weryfikowane na różnych etapach kształcenia. Po zakończeniu danego roku akademickiego prowadzone są analizy uzyskiwanych przez studentów ocen, analizy terminowości ukończenia studiów i przyczyn odsiewu studentów.

W WSG obowiązuje roczny system rozliczania osiągnięć studenta. Warunkiem zaliczenia roku jest uzyskanie zaliczeń i pozytywnych ocen końcowych z wszystkich form zajęć dydaktycznych, zgodnie z obowiązującym programem studiów oraz osiągnięcie wymaganej liczby punktów ECTS. W czasie trwania semestru efekty uczenia się osiągane przez studentów są weryfikowane na bieżąco poprzez metody wskazane przez prowadzących w programach przedmiotu (sylabusach), np. odpowiedzi ustne, testy, kolokwia, prace pisemne i projektowe, prace praktyczne. Zasady zaliczeń i skalę ocen określa [Regulamin Studiów WSG](#).

Istotnym instrumentem oceny jakości kształcenia, w tym osiągania zakładanych efektów uczenia się, są hospitacje zajęć. Hospitacji podlegają wszyscy pracownicy naukowo-dydaktyczni Uczelni zgodnie z Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 1 października 2019 r. w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia i harmonogramem na dany r.a.. Na podstawie przeprowadzonej hospitacji zajęć hospitujący sporządza protokół według obowiązującego na Uczelni wzoru ([protokół hospitacji zajęć dydaktycznych WSG](#)) Wynik hospitacji jest każdorazowo omawiany przez osobę hospitującą z hospitowanym, co zostaje przez niego potwierdzone podpisem. W sytuacji zastrzeżeń do poziomu hospitowanych zajęć są formułowane wnioski i zalecenia, a ich wdrożenie weryfikowane jest podczas powtórnej hospitacji w kolejnym semestrze, nie później jednak niż po upływie roku.

Ocena zajęć dydaktycznych i osiąganych na nich efektów uczenia się jest wspomagana anonimową ankietą dla studentów przeprowadzaną w kontakcie bezpośrednim lub od r.a. 2019/2020 elektronicznie. Wzór kwestionariusza ankiety stanowi zał. nr 1 do Uchwały Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 1 października 2019 r. w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia ([ocena zajęć dydaktycznych](#)).

W ankiecie studenci oceniają elementy takie jak: punktualność oraz sumienność w odbywaniu zajęć, organizację zajęć, zaangażowanie i przygotowanie prowadzącego, różnorodność form prowadzenia zajęć, efektywność wykorzystania czasu, umiejętność korzystania z pomocy technicznych, kulturę osobistą prowadzącego, umiejętność zainteresowania studentów treściami zajęć, aktualność przekazywanych treści, sposób przekazywania treści, czytelność kryteriów zaliczenia, stosunek

prowadzącego do studentów, motywowanie studentów do aktywności i poszerzania wiedzy oraz dostępność prowadzącego. Atutem ankietyzacji jest także informacja, w jakim procencie zajęć student uczestniczył. Wypełnione kwestionariusze ankiety przekazywane są kierownikowi jednostki organizacyjnej, w której zatrudniony jest dany prowadzący zajęcia.

Wyniki przeprowadzanej ankietyzacji oraz protokoły ich hospitacji, wykorzystywane są w okresowych ocenach nauczycieli akademickich. Są one każdorazowo omawiane przez przełożonego z pracownikiem; natomiast z nauczycielami, którzy uzyskali negatywne oceny, przeprowadza się rozmowę dyscyplinującą oraz ustala działania korygujące wraz z terminem ich realizacji bądź kieruje wniosek o zmianę warunków pracy lub jej rozwiązanie. Skutkiem niskiej oceny jest także ponowna ankietyzacja w kolejnym semestrze bądź dodatkowa hospitacja zajęć.

W wyniku wniosków składanych przez kierowników JND oraz dyskusji na posiedzeniu Senackiej Komisji ds. Kształcenia dotyczących potrzeby podniesienia poziomu autorefleksji prowadzących zajęcia oraz systemowego zbierania informacji o proponowanych przez prowadzących zajęcia zmianach w programach przedmiotu i programach studiów opracowano kolejne narzędzie ewaluacji. Od roku akademickiego 2017/2018 obowiązuje [Karta ewaluacyjna zajęć dydaktycznych](#), w której prowadzący zajęcia dokonuje analizy efektów, poziomu ich osiągania, metod kształcenia i weryfikacji efektów, bilansu nakładu pracy studenta, z możliwością zaproponowania zmian, które po opinii kierownika JND są kierowane do Zadaniowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. Mogą one stanowić podstawę dokonywania zmian w programie studiów, zgodnie z procedurą przyjętą w [zał. 7 Uchwały Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie: wytycznych dotyczących projektowania programów studiów wyższych na kierunkach prowadzonych w Wyższej Szkole Gospodarki](#).

Kolejnym sposobem weryfikacji zakładanych efektów uczenia się jest ich weryfikacja poprzez efekty uzyskane na praktykach. Praktyki zawodowe odbywają się w odpowiednich dla danego kierunku instytucjach (przedsiębiorstwach, stowarzyszeniach, itd.), w których studenci w rzeczywistych warunkach przyszłej pracy zawodowej wykonują zadania, jednocześnie doskonaląc i rozwijając kompetencje społeczne związane z przyszłą działalnością zawodową. Opiekę nad organizacją i przebiegiem praktyk zawodowych na danym kierunku, potwierdzeniem uzyskania przez studentów odbywających praktyki zakładanych efektów uczenia się, sprawują merytoryczni opiekunowie praktyk. Szczegółowe zasady organizacji praktyk i ich zaliczania zawarte są w [Regulaminie studenckich praktyk zawodowych Wyższej Szkoły Gospodarki](#) przyjętym [Zarządzeniem Rektora z dnia 1 października 2019 r.](#)

Doceniając rangę pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego, w trosce o ich jakość zmodyfikowano przebieg tego procesu, stwarzając studentom większe możliwości korzystania z różnorodnych form zajęć modułu określonego jako „proces dyplomowania”. Zasady dyplomowania, w tym zasady przeprowadzania egzaminów dyplomowych, ustalania i wyboru tematów prac dyplomowych, wyboru promotorów prac i recenzentów (jeśli praca występuje) zawiera [Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2019 roku w sprawie procesu dyplomowania](#).

System weryfikacji zakładanych efektów uczenia się obejmuje również badanie opinii studentów na temat przyjętych efektów uczenia się i programów studiów, kontrolę i nadzór nad procesem dyplomowania, badanie losów zawodowych absolwentów. Studenci wyrażają swoje opinie poprzez swojego reprezentanta w Zadaniowym Zespole ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, a także mają możliwość indywidualnego wypowiedziania się na temat zakładanych efektów uczenia się oraz programów studiów na platformie zdalnego nauczania ONTE.

Doskonaleniu programów studiów służy również badanie losów absolwentów. Pomimo zniesienia tego obowiązku badania ankietowe losów absolwentów nadal są prowadzone przez Akademickie Biuro

Karier, podobnie jak analizowane są informacje zawarte w ogólnopolskim systemie monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów. W oparciu o badania ankietowe tworzony jest „Raport zbiorczy” z danymi dla poszczególnych kierunków/obszarów studiów (specjalności). Wyniki raportów są udostępniane dyrektorom JND. Przekazanie raportów umożliwia:

- uzyskanie przez władze jednostek organizacyjnych szczegółowych informacji na temat wymagań współczesnego rynku pracy,
- uzyskanie wiedzy umożliwiającej doskonalenie programów studiów i wskazanie kierunków studiów gwarantujących lepszą pozycję na rynku pracy,
- uzyskanie przez pracowników Akademickiego Biura Karier WSG informacji pomagających w wyborze kariery zawodowej absolwentom oraz najlepszych sposobów realizacji ich celów zawodowych.

Raport jest dokumentem służącym wdrażaniu procedur służących zapewnieniu i doskonaleniu jakości kształcenia. Na jego podstawie przedstawiane są władzom Uczelni propozycje działań mających na celu podniesienie jakości kształcenia. Akademickie Biuro Karier WSG może organizować dopasowane do potrzeb absolwentów oraz potrzeb lokalnego rynku pracy szkolenia i warsztaty umożliwiające skuteczniejsze wejście na rynek pracy.

W ramach realizacji swojego podstawowego zadania, jakim jest wspieranie rozwoju zawodowego studentów Akademickie Biuro Karier współpracuje z firmami oraz instytucjami działającymi w ramach konkretnych branż. Oprócz pozyskiwania ofert pracy, praktyk i staży podejmowane są inicjatywy umożliwiające studentom bliższy kontakt z potencjalnym pracodawcą. Są to między innymi Targi Pracy, Akademia Planowania Kariery (cykliczne wydarzenie poświęcone rozwojowi osobistemu), warsztaty, szkolenia, konferencje oraz spotkania z pracodawcą. Ponadto w ramach wspierania przedsiębiorczości studenckiej Akademickie Biuro Karier współpracuje z takimi instytucjami jak: Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne i inne.

WSG prowadzi ewaluację zewnętrzną i wewnętrzną WSZJK. Do przykładowych działań zmierzających do pozyskania opinii interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych należą:

- Konsultacje z interesariuszami wewnętrznymi, tj. pracownikami każdej jednostki naukowo-dydaktycznej uwzględniające ich uwagi dotyczące systemu kształcenia;
- Zwiększenie wpływu wszystkich studentów na przebieg procesu kształcenia poprzez uruchomienie na platformie zdalnego nauczania ONTE obszaru, na którym studenci mogą zgłaszać swoje uwagi dotyczące efektów uczenia się i programów studiów;
- Szkolenia i seminaria prowadzone w JND dotyczące między innymi sposobów formułowania efektów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, charakterystyki zróżnicowanych metod kształcenia, sugerowanych metody weryfikacji efektów uczenia się;
- Udoskonalenie, na wniosek interesariuszy wewnętrznych (Zadaniowych Zespołów ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, opinii zgłaszanych w ramach seminariów dotyczących WSZJK, oraz opinii Samorządu Studenckiego) przebiegu procesu dyplomowania. Opracowanie przepisów regulujących dyplomowanie studentów w wewnątrzuczelnianym systemie informatycznym ISAPS, która przyczyniła się do podniesienia jakości procesu dyplomowania poprzez ujednoczenie procedur zgłaszania, zatwierdzania listy promotorów, tematyki prac dyplomowych, poprawę terminowości poszczególnych etapów procesu dyplomowania. Elektroniczna archiwizacja przebiegu tego procesu umożliwiła skuteczniejszy nadzór nad nim. Przeprowadzono we wszystkich jednostkach naukowo-dydaktycznych szkolenie pracowników w zakresie posługiwania się omawianą procedurą.

- Przygotowanie kwestionariusza ankiety dotyczącej studenckich praktyk zawodowych wypełnianej przez studenta oraz ankiety dotyczącej studenckich praktyk zawodowych wypełnianej przez praktykodawcę, obowiązującej od roku akademickiego 2017/2018.
- Przygotowanie Karty ewaluacji zajęć dydaktycznych, która obowiązuje od roku akademickiego 2017/2018.
- Udział kierowników JND i pracowników innych jednostek organizacyjnych mających wpływ na kształcenie w cyklu seminariów na temat Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji organizowanych w 2019 r. przez IBE na zamówienie Uczelni.
- Wprowadzenie, od semestru letniego roku akademickiego 2018/2019 obowiązku weryfikacji miejsca praktyk, przed jej rozpoczęciem, przez merytorycznego opiekuna praktyk, która odbywa się poprzez Internetowy System Administrowania Procesem Studiowania (iSAPS) oraz [karty hospitacji praktyk zawodowych](#).

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni biorą udział w określaniu zakładanych efektów uczenia się na różnych etapach kształcenia. Opinie uzyskane od interesariuszy wewnętrznych (studentów i nauczycieli) i zewnętrznych (pracodawców i absolwentów) stanowią podstawę do określania i doskonalenia sylwetki absolwenta, efektów uczenia się, programu studiów. Spotkania z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi są protokołowane. Wchodzą oni również w skład Zadaniowych Zespołów ds. Zapewniania Jakości Kształcenia działających w poszczególnych JND. Badania prowadzone wśród zewnętrznych interesariuszy Uczelni - absolwentów i pracodawców wpisują się w prowadzony przez WSG od lat monitoring rynku pracy. Szczegółowe cele tego typu badań to:

- pozyskanie informacji na temat losów zawodowych absolwentów WSG,
- pozyskanie informacji o losach zawodowych absolwentów innych uczelni,
- pozyskanie opinii pracodawców i instytucji wspierających zatrudnienie absolwentów szkół wyższych o ich przygotowaniu do wykonywania pracy i ich aktywności na rynku pracy.

Dodatkową platformą pozyskiwania informacji od interesariuszy wewnętrznych, doskonalenia jakości kształcenia, dyskusji i podnoszenia kompetencji pracowników w Uczelni stanowią organizowane od roku akademickiego 2012/2013 przez prorektora ds. kształcenia seminaria dotyczące WSZJK, kierowane do wszystkich pracowników Uczelni. Na wniosek kierowników filii umożliwiono udział pracowników tychże jednostek drogą online. Wnioski i postulaty zgłaszane na seminariach są przekazywane odpowiednim organom do dalszych analiz.

Stworzono mechanizmy komunikowania się pracowników Uczelni, studentów, absolwentów oraz przedstawicieli otoczenia, w tym pracodawców (np. dyżury pracowników, konsultacje ze studentami na platformie zdalnego nauczania ONTE, spotkania Konwentu WSG, udział studentów w Zadaniowych Zespołach ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, w Senackiej Komisji ds. Kształcenia, w posiedzeniach Senatu i do roku 2019/2020 w Kolegium Uczelni).

Sprawność działania WSZJK zapewniana jest m.in. poprzez stworzenie Procedur postępowania w ramach WSZJK, które to zostały pozytywnie zaopiniowane przez Senat i zatwierdzone uchwałą Kolegium z dnia 24 marca 2015 r. Na bieżąco są one uaktualniane i udostępniane pracownikom Uczelni.

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilna współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym (w tym realizacja studiów dualnych na specjalności Hotelarstwo i Gastronomia). • Udział pracowników KGT w krajowych gremiach turystycznych: Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego, Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Turystyka. • Udział pracowników KGT w kreowaniu potrzeb analitycznych i badaniu ruchu turystycznego w regionie . • Wysoka pozycja kierunku w rankingach Wiadomości Turystycznych. • Organizacja Olimpiady Wiedzy o Hotelarstwie (obecność na listach MEN) 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom zaangażowania studentów w działalność poza dydaktyczną KGT. • Niezadowalający poziom przygotowania absolwentów szkół średnich do studiów. • Trudności z pozyskaniem ofert praktyk i staży dla studentów anglojęzycznych.
Czynniki zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> • Uzyskanie akredytacji The ICE. • Uzyskanie uprawnień do kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja w Filii WSG w Kijowie (UA) • Poszerzenie oferty kształcenia o nowe specjalności w j. angielskim. • Kontynuacja trendu związanego z dalszym umiędzynarodowieniem kształcenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Recesja w branży turystycznej spowodowana COVID-19 obniży zainteresowanie tym kierunkiem studiów • Spadek liczby studentów obcokrajowców. • Duża konkurencja w ofercie kształcenia turystycznego na regionalnym rynku edukacyjnym.

(Pieczęć uczelni)

.....

(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

.....

(podpis Rektora)

....., dnia .....

(miejsowość)

